

A ZÖLD SUGÁR

**IRTA:
VERNE GYULA**

**FORDITOTTA:
ZEMPLÉNI P. GYULA**

**FÜGGELÉKÜL:
TIZ ÓRÁN ÁT A VADÁSZATON**

TARTALOM

A ZÖLD SUGÁR

ELSŐ FEJEZET.

Sam és Sib.

MÁSODIK FEJEZET.

Campbell Ilona.

HARMADIK FEJEZET.

A „Morning Post” cikke.

NEGYEDIK FEJEZET.

A Clyden lefelé.

ÖTÖDIK FEJEZET.

Egyik gőzhajóról a másikra.

HATODIK FEJEZET.

A corryvrekani örvény.

HETEDIK FEJEZET.

Ursiclos Aristobulus.

NYOLCZADIK FEJEZET.

Felhőcske a szemhatáron.

KILENCZEDIK FEJEZET.

Besz asszony csevegései.

TIZEDIK FEJEZET.

Croquet-játszma.

TIZENEGYEDIK FEJEZET.

Sinclair Olivér.

TIZENKETTEDIK FEJEZET.

Uj tervek.

TIZENHARMADIK FEJEZET.

A tenger csodái.

TIZENNEGYEDIK FEJEZET.

Az élet Jónán.

TIZENÖTÖDIK FEJEZET.

Jona romjai.

TIZENHATODIK FEJEZET.

Két puskalövés.

TIZENHETEDIK FEJEZET.

A „Clorindán”.

TIZENNYOLCZADIK FEJEZET.

Staffa.

TIZENKILENCZEDIK FEJEZET.

A Fingalbarlang.

HUSZADIK FEJEZET.

Miss Campbellért.

HUSZONEGYEDIK FEJEZET.

Teljes erejü vihar egy barlangban.

HUSZONKETTEDIK FEJEZET.

A zöld sugár.

HUSZONHARMADIK FEJEZET.

Befejezés.

FÜGGELÉK:

TIZ ÓRÁN ÁT VADÁSZATON.

A ZÖLD SUGÁR

ELSŐ FEJEZET. Sam és Sib.

- Bet!
- Beth!
- Besz!
- Betsey!
- Betty!

Igy hangzottak a nevek, melyek szép sorjában eredtek az Ilonavár pompás terméből a mi különös szokása volt Sam testvérnek és Sib testvérnek, mikor falusi házuk vezetőjét szólították.

Az Erzsébet névnek eme családias megrövidítései azonban ép oly hatás nélkül hangzottak el e pillanatban, akár csak teljes nevén szólította volna valaki azok viselőjét.

Megjelent ellenben a szalon ajtajában Patridge intendáns, skót sapkáját kezében tartva.

Patridge két barátságos arczu urhoz intézte szavait, kik a nagy ablak mélyedésében ültek, mely három festett táblájával a ház homlokzatából kiszögellett.

- Az urak Besz asszonyt hívták, mondá, Besz asszony azonban nincs itthon.
- Hát hol van, Patridge?
- Miss Campbellt kíséri, ki a parkban sétálgat.

Az urak egyikének intésére Patridge méltósággal visszavonult.

Sam és Sib testvérek - tulajdonképen Sámuel és Sebestyén - miss Campbell nagybátyái voltak. Régi nemzetségű, a felvidék ősi családjából származó skótok, együttesen százhuszévesek, mindössze tizenöt havi korkülönbséggel az idősb Sam és fiatalabb Sib közt.

Hogy pár vonással ecseteljük a becsületesség, jóakarat és önfeláldozás e mintaképeit, elég megjegyeznünk, hogy egész életüket egyedül és kizárólag unokanővérüknek szentelték. Fivérei voltak az anyjának, ki már egy évi házasság után özvegységre jutva, fiatal korában áldozatául esett egy heveny betegségnek. Melvill Sam és Sib tehát egyedüli, természetes oltalmazói maradtak a kis árvának. Egyforma gyengédségtől áradozva, csak neki éltek, csak érte gondolkoztak és ábrándoztak.

Az ő kedvéért, bár nem bánták meg, agglagények maradtak, kedélyes természetű urak, kiknek itt a földön csak az oltalmazó és védő szerepe jutott. Nem elég már az, ha eláruljuk, hogy az idősebb az apát, a fiatalabb pedig inkább az anyát pótolta a gyereknél? Így történt aztán gyakran, hogy miss Campbell ennek megfelelőleg következőkép köszöntötte őket: »Jó napot, Sam papa! Nos hogy van Sib mama?«

Kihez lehetett volna ezt a két bácsit inkább hasonlítani, mint - az üzleti tapasztalattól és találékonyságtól eltekintve - ama két jó, teljesen egybehangzó és egymást gyengéden szerető, fenkölt lelkületű kereskedőhöz, a londoni citybeli Cheeryble testvérekhez, a legtökéletesebb két alakhoz, melyek valaha Dickens képzeletéből eredtek? Találóbbr hasonlatot nem lehet találni és ha a szerzőt azzal lehetne vádolni, hogy jellemképüket Nickleby Miklós legjelesebb művéből kölcsönözte, ezt a plagiumot senkinek sem kellene fájlalni.

Melvill Sam és Sib, kik nővérük férjhezmenetele által a régi Campbell-család egyik oldal-ágával kerültek rokonságba, sohasem hagyták el egymást. Egy és ugyanazon iskolában, egy és ugyanazon osztályban hallgatták az előadásokat. Miután mindenről mindig egyformán gondolkoztak és gondolataikat mindig egyformán fejezték ki, az egyik könnyen folytathatta a másiknak megkezdett mondatát, a mikor, a főbb pontoknál, ugyanazon mozdulatok is emelték a nyomatékot. Egyszóval, ez a két lény tulajdonkép csak *egy* volt, bár személyes megjelenésükben volt némi különbség. Sam ugyanis valamivel nagyobb volt, mint Sib, Sib valamivel testesebb, mint Sam; ős hajukat azonban bátran elcserélhették volna, a nélkül, hogy becsületes arcuk jellege megváltoznék, mert ezen a melvillei törzs utódainak egész nemessége ki volt fejezve.

Meg kell-e jegyeznünk, hogy egyszerű, a napi divattól mindig kissé elmaradt ruhájuk szabása, mint a kitűnő angol kelme választásában mindig egyforma izlésük volt? Csak az a kis különbség volt köztük, - de ki tudná ennek okát adni, - hogy Sam a sötétkék, Sib pedig inkább a gesztenyebarna színt látszott kedvelni.

E derék gentlemanokkal ki nem szeretett volna bizalmas lábon állni? Megszokván azt, hogy mindig egyenlő lépésekkel haladjanak, egykoron bizonyára nem messze állnak meg egymástól akkor is, mikor az örök nyugalom órája ütött nekik. A Melvill-család ez utolsó két oszlopa azonban elég erős volt még. Bizonyára jó ideig fentartják még fajuk régi épületét, mely a 14-ik századból ered, egy Bruce Róbert és Wallace epikus idejéből, a hőskorból, a mikor Skócia még Angliával küzdött függetlenségeért.

De ha Samnak és Sibnek nem is volt alkalmuk, hogy a haza javáért harcoljon, habár kevésbé mozgalmas életük a békés nyugalom áldásai közt mult is, a mit a jelentékeny vagyon természetesen nyújt, ezért őket sem megróni, sem elítélni nem lehet. Abban a törekvésükben, hogy jót tegyenek, tisztán csak elődeik hagyományait követték.

Mindketten egészségesek lévén, egyikük sem illethetvén magát valami rendetlen életmód vádjával, bizonyára magas kort fognak elérni, a nélkül, hogy akár testileg, akár szellemileg elgyöngülne.

Egy hibájuk mégis volt talán - de ki dicsekedhetnék azzal, hogy nincs hibája? - beszélgetésüket előszeretettel cifrázták különféle, az abbotsfordi híres várkapitánytól kölcsönzött képekkel és idézetekkel, kiváltképp pedig Ossian epikus verseivel, melyekbe valósággal belebolondultaknak látszottak. Ámde Fingal és Walter Scott honában ki illethetné őket ezért szemrehányással?

Hogy képüket az utolsó árnyékolással is kiegészítsük, meg kell még jegyeznünk, hogy szenvedélyes burnótozók voltak. Azt mindenki tudja, hogy az Egyesült Királyság dohánykereskedései jobbára egy erőteljes, nemzeti öltözetű skótot használnak jelképül, ki burnótszelenczét tart kezében. Nos, a Melvill-testvérek igen alkalmasak lettek volna arra, hogy jelképek gyanánt diszelegjenek a festett óntáblákon, milyeneket az illető helyiség védő fedelei felett lehet találni. A mellett, csodakép, csak egy szelenczájuk, persze rengeteg nagy szelenczájuk volt, bár igen sokat, talán még többet is burnótoztak, mint bárki más a Tweed mindkét partjain. Ez a hordozható butordarab mindig felváltva vándorolt az egyiknek és a másiknak a zsebébe és evvel bizonyos tekintetben még további összetartó kapcsolatot képezett a testvérek közt. Magától értetődik, hogy mindig ugyanazon időben, körülbelül tizszer óránként, érezték szükségét annak, hogy a pompás, Franciaországból behozott *Herba Nicotiana*-nak porát élvezzék. A mikor egyikük kihálászta a szelenczét kabátja mélyéből, mindkettőjüknek kedve volt egy jó szippantásra és a mikor tüsszentettek, mindketten üdvözölték egymást: »Kedves egészségünkre!«

Mindent egybevetve, igazán csak felnőtt gyermekek voltak a Sam és Sib testvérek, az összes gyakorlati életkérdések tekintetében is; ipari, pénzügyi és kereskedelmi ügyekről egyáltalán fogalmuk sem volt és nem is akarták valakivel elhitéteni, hogy értenek azokhoz; politikai tekintetben talán a Jacobitákhoz tartoztak, öröklött előítéllettel viseltettek a Hannover-dynastia iránt és még mindig az utolsó Stuartról emlékeztek meg, mint a hogy valaki például Franciaországban az utolsó Valois emlékét őrzi kegyelettel; szívügyekben még kevésbé voltak szakértők.

És a Melvill fivéreknek mégis csak az az egy kívánságuk volt, hogy tisztán láthassanak miss Campbell szívébe, hogy eltalálhassák legtitkosabb gondolatait, hogy ezeket, ha szükséges, határozott irányba tereljék, fejlesszék, ha célszerűnek látszik és hogy végül saját választásuk szerint való emberhez adják nőül, ki okvetlenül és mulhatlanul boldoggá tenné a fiatal leányt.

Ha hinni lehetett nekik - vagyis inkább, ha beszélni hallotta őket az ember - úgy látszott, mintha már megtalálták volna azt a derék férfiut, kinek az az irigylésre méltó feladat jutott.

- Ilona tehát sétálni ment, Sib testvér?

- Igen, Sam testvér; de már öt óra van és nemsokára vissza kell jönnie...

- És ha visszajön...

- Azt hinném, Sam testvér, hogy akkor itt lesz az ideje, a mikor komolyan beszéljünk vele.

- Pár hét múlva, Sib testvér, a mi leányunk betölti tizennyolczadik életévét.

- Vernon Diana kora, Sam testvér. Nem ép oly bájos ő, mint Rob-Roy bámulatraméltó hősnője?

- Kétségtelenül, Sib testvér és felléptének varázsa...

- Élénk szelleme...

- Eredeti eszméi mellett...

- Inkább Vernon Dianára emlékeztet, mint Mac Ivor Flórára, Waverley nagy, imponáló alakjára!

A nemzeti regényköltőjükre büszke Melvill-testvérek még több más nevet és női főjellemet idéztek a különféle művekből, de nézeteik szerint mindazoknak háttérbe kell szorulniok miss Campbell mellett.

- Fiatal rózsató ő, Sib testvér, ki egy kicsit hirtelen nőtt fel és kire jótekonyság lesz...

- Ha védőt, támogatót kap, Sam testvér és így hát úgy gondoltam, hogy a legjobb védő...

- Természetesen csak egy férj lehet, Sib testvér, mert ugyanabban a talajban terjeszti gyöke-reit...

- És annak megfelelőleg növekedik, Sam testvér, a rózsatóvel, melyet megvéd...

A Melvill-testvérek és bácsik egyaránt a »tökéletes kertész«-ből vett ez idézetre céloztak. Kétségkivül bizonyos meglepéssel töltötte el ez őket, mert jóságos arcaikon egyforma, meglepédedt mosolyt szült. Sib testvér felnyitotta a közös burnótszelenczét és két ujj hegyével negédesen belenyult; aztán Sam testvér kezeibe vándorolt, ki jó csomót vett ki belőle és aztán csendesen zsebébe csuszattatta.

- Megegyezünk tehát, Sam testvér?

- Mint rendesen, Sib testvér!

- A védő személye tekintetében is?
- Lehetne-e valjon egyáltalán rokonszenvesebb és Ilonához inkább illő személyiséget találni, mint a milyen az az ifju tudós, ki már ismételtelen oly elismerésre méltó érzelmeket tanusított...
- És ép oly komolyan gondoltakat is?
- Ki kételkedhetnék benne? Tudományt és rangot szerzett az oxfordi és edinburgi egyetemeken...
- Természettudós, mint Tyndall...
- Vegyész, mint Faraday...
- A ki e világ összes dolgait alapjukban ismeri, Sam testvér...
- És a kit semmiféle kérdéssel nem lehet zavarba hozni, Sib testvér...
- Leszármazója a Fife grófság egy rendkívül tekintélyes családjának, birtokosa egy meglehetősen nagy vagyonnak...
- Nem is szólva a, nézetem szerint, aluminium szemüvegei dacára igen megfelelő személyiségéről!...

A hős szemüvegei persze aczélba, ólomba, vagy akár aranyba lehettek volna foglalva, az ő értékét a Melvill-testvérek előtt ez sem nem emelte, sem nem csökkentette volna. Az efféle optikai segédeszközök egyébként rendesen jól illenek az ifju tudósok arczára, miután bizonyos méltóságteli komolyságnak jellegét nyomják rá.

De valjon a fentnevezett egyetemek e tudora, e szenvedélyes természettudós és vegyész, ép oly kellemes lesz-e miss Campbellre nézve is? Ha miss Campbell némileg Vernon Dianához hasonlít, úgy mindenki tudja, hogy Vernon Dianának az ő tudós rokona, Raleigh iránt nem volt más érzelme, mint az állandó, őszinte barátságé és hogy a kötet végén nem is ment hozzá nőül. Szép dolog! Ez azonban távolról sem volt olyasmí, a mi a Melvill-testvéreket nyugtalaníthatta volna. Ők itt a vén agglevények tapasztalatával intézkedtek, azaz, az efféle dolgokból nem értettek semmit.

- Már többször találkoztak egymással, Sib testvér, és a mi ifju barátunk Ilona szépsége iránt nem látszott elfogulatlannak.

- Ezt már szívesen elhiszem, Sam testvér. Ha az isteni Ossiánnak az a feladat jutott volna, hogy az ő erényeit, szépségét és kellemét magasztalja, okvetlenül »Moina«-nak, azaz »az egész világ által szeretett«-nek nevezte volna el...

- Ha ugyan, Sib testvér, nem a »Fiona« nevet, azaz »a gaeli idők páratlan szépsége« nevet nem választotta volna.

- De valjon nem a mi Ilonánkat jellemezte-e, a mikor így szólt: »Elhagyja a védő fedelet, a hol titokban sóhajtozott és teljes szépségében jelenik meg, mint a hold korongja a kelet egy felhőjének szögletén...«

- És bájainak dicsfénye sugarak gyanánt övezi, Sib testvér, míg könnyü lépteinek gyöngéd zaja zene gyanánt érinti a fület!

A testvérek, idézéseiket félbeszakítva, a bárdok kissé ködös egéből, szerencsére, ismét visszaestek a valóság világába.

- Kétségkívül, vélekedett az egyik, ha Ilona a mi tudósunknak tetszik, meg sem eshetik, hogy ő is viszont ne tetszenék neki...

- És ha Ilona a maga részéről még nem is tanusított iránta annyi figyelmet, Sam testvér, a mennyit az ő kiváló tulajdonságai megérdemelnek, melyekkel az anyatermészet oly bőven elárasztotta...

- Ugy ez, Sib testvér, csak egyedül onnan ered, mert még nem mondtuk meg neki, hogy itt az ideje, a mikor a házasság szent kötelékébe kell lépnie.

- Aznap azonban, a mikor az ő gondolatait e cél felé tereltük, ő, ha némi ellenszenv lakoznék is benne, nem a részére kiválasztott férj ellen, hanem a házasság ellen általában...

- Egy pillanatig sem fog késni, hogy örömteli »igen«-nel feleljen, Sam testvér.

- Ép úgy, mint a kitünő Benedictus, Sib testvér, ki, miután sokáig huzakodtak...

- A csomó megoldásánál a »Sok hüho semmiért«-ben mégis nőül veszi Beatrixet.

Miss Campbell két nagybátyja ily módon nézett a bekövetkezendők elé és tervezgetésüknek általánosan tetsző befejezését ép oly természetesnek gondolták, mint a hogy Shakespeare színművében történik.

Teljes egyetértésben álltak fel helyeikről, finom, önelégült mosolylyal néztek egymásra és ugyanazon érzelemtől megihletve, dörzsölgették kezeiket. Ez a házasság most már bevégzett dolog. Miféle nehézségek gördülhetnének is eleibe? A fiatal ember, bár csak képletes nyelven, megkérte már tőlük a leány kezét és a leány okvetlenül oly választ fog erre adni, a miért nekik egy csöppet sem kell gondoskodniuk. Az előfeltételek mind teljesülni látszottak, legfőlebb az esküvő határidejének megállapításáról lehetne még szó.

Szép, lélekemelő ünnepély lesz az, melynek Glasgowban kell végbemennie; itt azonban, hogy legelőbb szóba kerüljön ez a mellékkörülmény, nem a Saint-Mungo székesegyházban, Skócia egyetlen templomában, mely az Orkádok Saint-Magnusával, a reformációk idejében érintetlen maradt. Nem! Ez a templom nagyon tömör épület és így kissé komor oly esküvőhöz, melynek, Melvill-testvérek képzelete szerint, az üde ifjuság teljes virulásához, a szeretet fénykoszorújához kell hasonlítani. Inkább a Saint-Andrew, vagy Saint-Énoch, sőt még talán a Szt.-György egyházat is alkalmasabbnak vélték e célra, miután a város legelőkelőbb részében fekszik.

Sam és Sib testvérek oly módon fejtegették tovább terveiket, mely inkább monológhoz hasonlított, mint párbeszédhez, mert beszélgetésüknek ugyanaz a sorrendje volt és teljesen egyforma gondolatokat fejeznek ki. Így elbeszélgetvén, az ablaknak gránátalaku nyílásán keresztül nézték a park szép fáit, melyek alatt miss Campbell ép most sétálgatott, - a pompás zöld pázsitokat, melyek körül csörgedező patakok folydogáltak, - a szinte villodzó gázkörrel bevont eget, mely belső Skócia felvidékeit látszik jellemezni.

Egymásra nem is néztek; ez haszontalan dolog lett volna; időnkint azonban, mintha valami belső ösztön buzdította volna őket, megragadták egymást karjaiknál fogva, kezeiket szorongatták, mintha valami villanyos áramlat bekapcsolása útján gondolataiknak egymásra való áthatását akarták volna megkönnyíteni.

Ó, nagyszerű lesz ott minden! A nemes előkelőség jellegét kell az egésznek kifejeznie. A West-George-Street szegény embereiről, ha ugyan vannak olyanok - de hát hol nincsenek szegények - természetesen szintén nem fognak megfélemlíteni a vidám ünnepélynél. Ha miss Campbell váratlanul az egyszerűség mellett nyilatkoznék és nagybátyja őt ily irányban igyekeznék befolyásolni, ezek életükben először komolyan ellenszegülnének neki. Sem ezen pontban, sem egyéb tekintetben nem hajlandók neki engedményeket tenni. A legnagyobb fény kifejtése mellett kell a nászlakoma vendégeinek, ősi szokás szerint, »a fapujkából« inniük. És

Sam testvér jobb karja egyidejűleg nyult előre Sib testvér jobb karjával, mintha már most is egymást köszöntnék fel ama híres, skót pohárköszöntők egyikével.

Ép ekkor nyílt meg a szalon ajtaja. Rózsás arcú fiatal leány lépett be, kit a gyorsabb járás hevített fel egy kisé. Kezében felbontott hírlapot tartott. Odalépett a Melvill-testvérek elé és mindegyiküket csattanós két csókkal üdvözölte.

- Jó napot, Sam bácsi, mondá.

- Jó napot, kedves gyermekem!

- Hogy van, Sib bácsi?

- Pompásan, gyermekem.

- Ilona, szólalt meg újra Sam testvér, egy kis ügyet kell veled rendbe hoznunk.

- Rendbe hozni? Miféle rendbe? Mit terveztek már megint titokban, kedves bácsik? kérdé miss Campbell, ki nem minden guny nélkül nézegetett az egyikről a másikra.

- Ismersz te egy Ursiclos Aristobulus nevű fiatal embert?

- Persze, hogy ismerek.

- Nem tetszik neked?

- Már miért ne tetszenék, Sam bácsi?

- Tehát tetszik neked?

- Már miért tetszenék, Sib bácsi?

- Nos, hát érett megfontolás után azt gondoltam én és a fivérem, hogy férjül fogjuk neked őt ajánlani.

- Én férjhez menjek? Én? kiáltott miss Campbell és oly szívből eredő nevetésbe tört, milyen még nem igen visszhangzott a szalonban.

- Tehát nem akarsz férjhez menni? kérdé Sam testvér.

- Mire való lenne az?

- Soha?... mondá Sib testvér.

- Soha, felelt miss Campbell, komoly arcot vágva, melyet azonban mosolygó ajkai megczáfoltak, - legalább nem elébb, a míg én...

- A míg te mit? kiáltott Sam és Sib testvér egyszerre.

- Nem elébb, a míg én - a zöld sugarat nem láttam.

MÁSODIK FEJEZET.

Campbell Ilona.

A Melvill-testvérek és miss Campbell által lakott kastély egy (angol) mértföldnyire esett a Helensburgh nevű barátságos városkától, a Gare-Loch, ama festőileg szép öblök egyikének partján, melyek a Clyde bal felén itt-ott a szárazföldre benyulnak.

Télen a Melvill-testvérek és unokahuguk a West-George-Street egy régi palotájában, a glasgowi újjváros arisztokratikus negyedében, a Blythswood-Squaretől nem messze laktak. Itt tartózkodtak évente hat hónapon át, hacsak Ilona egy bolondos szeszélye - melynek a testvérek ellentmondás nélkül alárendelték magukat - hosszú időre el nem vonta őket a hazától, Olasz-, Spanyol-, vagy Franciaország partvidékeire. Ily utazások alatt csak a leány szemeivel láttak, - csak oda mentek, a hová ő akart menni, - ott maradtak, a hol neki tetszett és csak azt bámulták, a mit ép ő bámult. Ha aztán miss Campbell becsapta albumát, melyben utazási emlékeit örökitette meg tollal, vagy írónnal, - szép békességgel ismét haza indultak az Egyesült-királyság felé és nem ép elégedetlenül, elfoglalták West-Georg-Street-beli kényelmesen előkelő lakásukat.

Május hava már három hetes volt és Sam, valamint Sib testvér erősen vágyott a falusi élet után. Ez a vágy ép akkor fogta el őket, midőn miss Campbell a nem kevésbé élénk óhajának adott kifejezést, hogy Glasgownál egyidejűleg, a nagy iparos város zajának, a Blythswood-Squareig elható üzleti mozgalomnak is hátat szeretne fordítani és hogy végül kevésbé füstös eget szeretne látni, kevésbé szenes levegőt akarna szivni, mint a milyen az ősi metropolis ege és levegője, melynek kereskedelmi fontosságát a dohánygrófok »Tobacco-Lords« már századok előtt megalapították.

Az egész ház, az urak és a cselédek elutaztak tehát a legfőbb husz mértföldnyi távolba eső falusi birtokra.

Csinos hely az a Helensburgh városka. Gyógyhelylyé lett, melyet szívesen keresnek fel azok, kik abban a szerencsés helyzetben vannak, hogy a Clyde partján végezni szokott sétáikat a kékutazók által oly nagyra becsült lac-Katrine, vagy a lac-Lomondra való kirándulással cserélhették el.

A városkától egy mértföldre, a Gare-Loch partján, Melvill-testvérek a leggyönyörűbb helyet választották ki, hogy kastélyukat ott építsék fel. Elrejtve állt itt pompás fák közt, tiszta vizerek hálózatában, változó talajon, mely kiválóan alkalmas volt park létesítésére. Üditő, árnyas részletek, - friss zöldelő gyepek, különféle facsoportok, virágágyak, rétek, melyeken kitűnő takarmány nőtt a kedvtelésből nevelt bárányok számára, - tiszta víztükrökkel bíró tavak, melyeket hatyuk népesítettek, ama kedves szárnyasok, melyekről Wordsworth mondotta: »A hatyuk kétszer uszik - a hatyuk és árnyképe!«

Egy szóval, a mit a természet a szem gyönyörködtetésére összehordhatott, a nélkül, hogy az embernek sokat kellett volna fáradoznia - ilyen volt a dús, gazdag család nyári székhelye.

Nem szabad megemlítetlenül hagynunk, hogy a parknak a Gare-Lochon tulnyuló része remek kilátást nyújtott. A szűk öböl tulsó felén jobbról, első sorban a Rosenheat félsziget bilincselte le a szemlélőt, melyen az Argyle herczeg tulajdonát képező, olasz ízlésű villa állott.

Balról Helensburgh városka első házsora kísérte a part hullámvonalát, két-három torony magaslott ki, ott nyult el az elegáns Pier, mely a tágabb gőzösök kikötőhelyéül van kiépítve és ott emelkedett végül a dombos háttér, melyet itt-ott barátságos, teraszszerűen fokozódó lakházak élénkítettek. Egyenes irányban, a Clyde balpartján, Port Glasgow, Newark és Greenock

várak romjai, a tarka lobogós árboczerdő képezett változatos panorámát, melytől a szem nem szívesen fordult el.

Ez a kép még bájosabbá vált, ha a kastély főtornyára ment fel az ember, a honnan nagy területet lehetett egész a szemhatárig áttekinteni.

Ezt a négyszegletes tornyot, könnyed, siklapjának sarkaihoz csatolt kiszögelléseivel, erkélyei- és töréseivel, melyeket még kicsipkézett kőszáncz is környezett, a negyedik sarkon álló nyolcszögletes tornyocska tulszárnyalta. Itt állt a zászlórúd is, melyet e vidéken, minden ház tetején ép oly biztosan meg lehet találni, mint az Egyesült Királyság hajóinak hátsó felén. Ez újabb keletű donjon tehát az összes, az ugynevezett telephez tartozó épületek felett uralkodott, tulszárnyalván azok szabálytalan fedeleit, az ugyszólván csak találomra elhelyezett ablakokat, a sokféle alaku csucsokat, a homlokzatokat megszakító kinyulásokat, az ablakokat környező párkányokat, a felső végükön kiczifrázott kéményeket, - egyszóval az összes izléses ábrándalkotásokat, melyek kivételkép az angolszász építkezést jellemzik.

Itt, a legfelső torony siklapján, a nemzeti lobogó alatt, melyet a Firth of Clyde szellő lengetett, miss Campbell a napnak akárhány óráján elálmodozott. Remek helyecskét rendezett be itt magának, a hol - a szabad levegőn, mint egy csillagvizsgáló telepen - bármily időben, szélben, napfényben és esőben, egyaránt irhatott, olvashatott és szundikálhatott. Legtöbbször itt kellett őt felkeresni. Ha nem volt itt, hajlamát követve, a park sétányain járkált, egyedül, vagy Bess asszony kíséretében, ha ugyan nem a vidéken száguldott tüzes lovával, a mikor a hű Patridge kísérté, kinek ugyancsak ösztökélni kellett paripáját, hogy ifju urnője mögött el ne maradjon.

A telep nagyszámu cselédségéből kiváltkép a már megnevezetteket kell kiemelnünk, kik már ifjuságuk óta, valósággal összeforrtak a Campbell-családdal.

Erzsébet, a »Luckie«, a mama - a mint a házkezelőnőt szeretik nevezni Skóczia felvidékein - akkoriban ép annyi éves volt, mint a hány kulcsot czipelt hatalmas csomójában, ilyen pedig nem kevesebb volt, mint negyvenhét. Igazán körültekintő, rendes, komoly, higgadt urnője volt a háznak, mely egészben véve az ő hatásköre alá tartozott. Talán azt is hitte, hogy a Melville-testvéreket ő nevelte fel, bár ezek idősebbek voltak nálánál; de mindenkép a legnagyobb gondját viselte miss Campbellnek.

E becsülésre méltó intendansnő mellett a skót Patridge szerepelt, egy, az urának minden feltételek közt alárendelt szolgál, ki törzsének régi szokásaihoz még hű maradt. Változatlanul a hegyvidéki skótok nemzeti ruhájába öltözve, tarka magas süveget viselt, nagy koczkás gyapotszövetből készült kötényt, mely rövid kabátja felett térdéig lelógott, - pouchot czipelt, vagyis hosszú szálakból készült tarisznyszerű formát, lábain a gránátszerűen font zsinórok által összetartott czipőket marhabőrből készült ikratakarók egészítették ki.

Bess asszony mint házvezetőnő és Patridge, mint a ház védője, - mi kellett még egyéb, hogy már itt a földön a közös nyugalom és béke biztonságát lehessen élvezni?

Az olvasó kétségkívül észrevette, hogy Patridge, a Melville-testvérek kérdéseire válaszolva, a mikor a fiatal leányról beszélt, csak »miss Campbell«-nek nevezte.

Ha ugyanis a derék skót »miss Helénának«, vagyis keresztnévén említette volna, nagyot vétett volna ama szabályok ellen, melyek az egyének társadalmi állását jelzik, - megsértette volna az illetet, melyet különösen a »Snobismus« szóval szokás jellemezni.

És tényleg, valamely előkelő családnak utolsó, illetve egyetlen leánygyermeké, sohasem használja keresztnévét. Ha miss Campbell egy pair leánya lett volna, ugy »lady Heléna« lett volna a neve; a Campbellek ága azonban, melyhez tartozott, csak közvetve és elég távol rokonságban állt sir Colin Campbell palatin egyenes ágával, a kinek az ősei a keresztes hadjáratokig

visszanyulnak. A közös törzsből eredő ágak már évszázadok előtt szétváltak, a közös törzs a dicsőségteljes ős ága volt, melylyel az argylei, breadalbanei, lochnelli és más nemzetségek függnek össze; bármily távol állt is ezektől Ilona, ereiben mégis érezte a vért ama nagyhirű család véréből.

De azonkívül, hogy valódi származású miss Campbell volt, egyike volt Thule dicső, kék szemű és szőke haju leányainak, a kinek Findon vagy Edwards által festett arczképe, ha a Minnák, Brendák, Amy Robsartok, Mac-Ivor Flórák, Vernon Dianák, miss Wardourok, Glovers Katalinok, vagy Avenel Maryk közé került volna, nem éktelenítette volna el a »keepsakes«-eket (emlékjelek és gyűjtemények), melyekben az angolok nagy regényíróik legszebb női mintáit szeretik összegyűjteni.

Igazán, remekszép volt az a miss Campbell. Mindenki bámulta csinos arcát, kék szemeit - a skót tavak kék színét, mint mondani szokták - közép nagyságu, de elegáns termetét, kissé büszke járását, legtöbb esetben kissé ábrándos arczkifejezését, a mikor gunymosoly nem élénkitette vonásait, végül és főleg pedig bájt és előkelőséget árasztó egész megjelenését.

És miss Campbell nemcsak szép, de jó is volt. Bár a bácsik által gazdaggá lett, de azért sohasem hivalkodott. Résztvevő szívével inkább a régi, gaeli közmondást igyekezett megvalósítani: »Bár csak sohse lenne üres a kéz, mely megnyilik!«

Mindenekelőtt szíve mélyéből csüggött honi tartományán, nemzetségén, családján, egy szóval, ő igazi skót nő volt. Minden habozás nélkül a legutolsó Sawneyt eleibe tette volna a legjobb és leggazdagabb John Bullnak, szívének hazafias idegei megrezzentek, mint egy hárfa hurjai, a mikor valamelyik hegyi lakónak ajkairól nemzeti pibroch jutott el füléig.

De Maistre mondotta: »Két lény lakozik bennünk: én és a másik.«

Miss Campbellnek ez az »én«-je kifejezést nyert komoly, fontolgató lényében, mely a földi életet a kötelességek, valamint a jogok álláspontjából egyaránt szemügyre vette. A »másik« a regényes, kissé babonára hajló természetében nyilvánult, mely szereti a csodálatos mondákat, melyek Fingal hazájában oly könnyen felmerülnek. Rokonszenvezvén némileg a Lindami-ekkel, a lovagregények sokat megbámult hősnőivel, bebarangolta a szomszéd völgyeket és szakadékokat, hogy a »strathdearnei dudást« lesse, mint a hogy a felvidékiek a szelet nevezik, a mikor magányos fasorok közt surran át.

Sam és Sib testvér egész egyformán nevelte miss Campbellben az »én«-t és a »másik«-at; de nem szabad eltitkolnunk, hogy a mikor az előbbi okossága által ragadtatta el őket, a másik gyakran szinte kétségbe ejtette a váratlan válaszok, személyes sejtelmek és az álmok honába tett hirtelen kirándulások által.

Valjon természetének nem ez a második része volt az, mely a testvérek kérdésére oly bizarr választ adott?

»Én férjhez menjek?« mondotta volna az »én«. Ursiclos úrhoz menjek nőül!... Majd meglátjuk... erről később is beszélhetünk.

»Soha, a mig még a zöld sugarat nem láttam!« ellenkezett benne a »másik«.

Melvill-testvérek meglepetve néztek egymásra, mialatt miss Campbell az ablak mellett álló nagy karszékben kényelmesen elhelyezkedett.

- Mit ért ő a zöld sugár alatt? kérdé Sam testvér.

- És miért akarja a zöld sugarat látni? felelt Sib testvér.

Miért? Azt mindjárt megtudjuk.

HARMADIK FEJEZET.

A „Morning Post” cikke.

Ugyanaz nap, a mikor az előbbieken leírt jelenet történt, a különlegességek kedvelői a következőket olvashatták volna a »Morning Post«-ban:

»Megfigyelte ön már valaha a napot, a mikor a tenger szemhatára alatt eltűnt? Igen, bizonyára. Követte-e tekintetével addig a pontig is, a hol, mikor korongjának felső széle a víz tükrét éri, ép teljesen el akar merülni? Minden valószínűség szerint. De észrevették-e azt a tünetényt, mely ép abban a pillanatban mutatkozik, a mikor, feltéve, hogy a tiszta ég zavartalan távlatot nyújt, utolsó sugarát küldi le? Nem, talán nem. Nos, mihielyt alkalmuk nyílik - és erre csak ritkán van eset - a mikor ezt a tünetet megfigyelhetik, észre fogják venni, hogy - nem, a mint hinni lehetne - nem vörös, de »zöld« sugár éri a szem szaruhártyáját, csodás zöld színű sugár, oly árnyalattal, milyent semmiféle festő nem keverhet, oly zöld, melyet a természet maga, sem a növények különféle színeiben, sem a legtisztább, legátlátszóbb tengerben hasonló árnyalással nem képes előállítani. Ha a paradicsomban zöld szín létezik, úgy az csak ez lehet, mert kétségkívül ez képviseli a remény igazi zöld színét.«

Ez volt a cikk a »Morning Post«-ban, a mely lapot miss Campbell a terembe léptekor kezében tartotta. A rövid cikkecske teljesen meghódította. Lelkesen olvasta fel a nagybácsiknak is a fentidézett néhány sort, melyek verses alakban magasztalták ama zöld sugár szépségét.

Miss Campbell azonban azt nem mondta el, hogy ép e zöld sugár egy régi legendával függ össze, melynek igazi értelme eddigelé rejtély volt előtte, egy, sok máshoz hasonlóan kimagyarázatlan mondaszerű hagyománnyal, mely szerint az, ki azt a zöld sugarat csak egyszer látta, szívügyekben többé nem csalódhatik; feltűnése eloszlat minden illuziót és igaztalanságot; a ki oly szerencsés volt, hogy csak egyszer megpillanthatta, azután ép oly tisztán lát a saját szívében, mint a másikéban.

Bocsássuk meg a felvidék ifju skótnőjének a költői bizalmat, melyet a »Morning Post« fenti cikkének elolvasása újból felélesztett.

Miss Campbell szavainak hallatára Sam és Sib testvér nagy szemeket meresztett egymásra. Eddigelé zöld sugár nélkül éltek és azt hitték, hogy élélhet az ember, ha sohasem látta is.

Ezzel persze Ilona nem látszott egyetérteni, mert ő életének legfontosabb lépését e mindenkor ritka tünetény megfigyelésének vágyott alárendelni.

- Így hát ez az, a mit a zöld sugárnak neveznek? kérdé Sam testvér, lassan ingatva fejét.

- Igen, felelt miss Campbell.

- Az, a melyet te mindenkép látni akarsz? mondá Sib testvér.

- És a melyet, a ti engedelmetekkel, kedves bácsik, látni is fogok, még pedig, ha - a mint remélem - kellemes nektek, a lehető legrövidebb idő alatt.

- És aztán, ha már láttad?

- Ha már láttam, akkor aztán Ursiclos Aristobulus urról is beszélhetünk.

Sam és Sib testvér sokat jelentő pillantást vetett egymásra és titokzatosan mosolyogtak.

- Akkor hát igyekezni fogunk, hogy a zöld sugarat megláthassuk, mondá az egyik.

- Egy perczet sem vesztegetve hiába, jegyezte meg a másik.

De a mint már ki akarták nyitni a szalon ablakát, miss Campbell keze megállította őket ebben.

- Várni kell rá, míg a nap leszáll, mondá.

- Tehát ma este... felelt Sam testvér.

- Míg a nap a szemhatárok legtisztábbikán eltűnik, tette hozzá miss Campbell.

- Helyes! Ugy hát ebéd után mindhárman felmegyünk a Rosenheat csúcsra, szólt Sib testvér.

- Vagy egyszerűen felmászunk házunk tornyára, vélekedett Sam testvér.

- A Rosenheat csúcson ép úgy, mint a telepház tornyából más szemhatárt nem pillanthatunk meg, csak a Clyde partját, szólt Miss Campbell. Tisztára meg van azonban mondva, hogy a napot az ég és a víz közé eső vonalon, a tengerbe leszálltakor kell megfigyelni. Ebből az én kedves bácsikáim megérthetik annak szükségét, hogy engem mielőbb ez egyedül czélszerű viszonyok közé juttassanak.

Miss Campbell oly komolyan beszélt és szavait oly csábító mosolygással kísérte, hogy a Melvill-testvérek az ily terv végrehajtásának nem tudtak ellenszegülni.

- De nem oly nagyon sürgős?... vélte Sam testvér mégis megjegyezhetni.

És Sib testvér gyorsan segíteni akart neki e szavaival:

- Arra még mindig ráérünk...

Miss Campbell kaczerkodva csóválta fejét.

- Nem, arra nem érünk rá mindig, és ép ellenkezőleg, a dolog sürgős.

- Talán azért... talán Ursiclos Aristobulus ur érdekében... mondá Sam testvér.

- A kinek életboldogsága úgy látszik e zöld sugár megfigyelésétől függ, folytatta Sib testvér.

- Mindenek felett azért, kedves bácsik, mert már augusztus havában vagyunk, felelt miss Campbell és így hát nemsokára már ködök fogják borítani Skócia egét; azért, mert ajánlatos, hogy a szép estét, melyekkel a nyárutó és az őszelő kecsegtet még, felhasználjuk. Mikor utazunk el?

Hát persze, ha miss Campbell minden áron még ez évben akarta a zöld sugarat látni, nem lehetett sok időt vesztegetni. Egy napot sem mulasztva el, nincs egyéb tenni való, minthogy haladéktalanul elmenjenek a skót partnak egyik, nyugat felé eső pontjára, hogy ott a lehető legkényelmesebben elhelyezkedve, minden este lessék a nap lementét és végül annak legutolsó sugarát vigyázzák. Akkor aztán miss Campbellnek talán, egy kis szerencsével, sikerül az, hogy kissé ábrándos óhaját teljesülni látja, ha az ég is kedvez a tünemény megfigyelésének, a mi persze nagyon ritkán esik meg, mint azt a »Morning Post« nagyon helyesen megjegyezte.

Igaza volt a jól értesült hirlapnak.

Első sorban egy alkalmas pontot kellett keresni és kiválasztani a nyugati parton, a honnan a tüneményt egyáltalán meg lehet figyelni. Hogy ilyent találni lehessen, legelőbb is a Clyde öblén kell tulhaladni.

Mert tény az, hogy ez öböl a Firth of Clydetől a tenger felé mindenféle akadályokkal van tele, melyek a szemhatárt megszorítják. Ott van Arran szigete, Knapdale és Cantyre, Jura, Islay félszigetek, a geológiai korszakból szétszórott sziklatömegek, melyek Argyle grófság legnagyobb részét szigetcsoporttá alakítják és lehetetlenné teszik, hogy ott a tengernek oly részét lehessen felfedezni, melyen belől a szem a nap lementét megfigyelhetné.

Ha most Skócziát nem akarták elhagyni, úgy inkább északnak kellett fordulniok, vagy délre menniök, a hol korlátlan láttávol nyílik és ezt is még az őszi ködök leszállta alatt kell megvalósítani.

Hogy merre utaznak, azzal miss Campbell nem sokat törődött. Hogy Irland, Franciaország, Norvégia, Spanyolország, vagy Portugália partjaira - ő mindenüvé elment volna, a hol az ég sugárzó csillaga, leszálltakor az utolsó fényével üdvözölhetné őt, és akár tetszett ez a Melvill-testvéreknek, akár nem, engedniök kellett.

A bácsik tehát sietve adták szavukat, miután egy kérdő pillantást vetettek egymásra - de milyen pillantást - és mennyire beragyogta azt a finom diplomáciai sakkhuzás derült sugara!

- Nos, jól van, kedves Ilona, kezdé Sam testvér, hisz a te óhajodat teljesíteni nagyon könnyű. Obanba megyünk.

- Kézen fekvő dolog, hogy Obánnál alkalmasabb pont nem létezhetik, jegyezte meg Sib testvér.

- Nem bánom hát, menjünk Obanba, felelt miss Campbell. De valjon Obanban csakugyan szabad tengeri szemhatár van-e?

- Elhiszem azt! kiáltott Sam testvér.

- Talán kettő is van ott! erősítgette Sib testvér.

- Jól van, utazzunk hát oda.

- Három nap múlva, vélekedett a bácsik egyike.

- Két nap múlva, szólt a másik, ki helyesnek tartotta ezt a kis engedményt.

- Nem, holnap, szólt miss Campbell és felállt, mert ép ebédhez szólt a csengetyű.

- Holnap... igenis, holnap! mondá Sam testvér félénken.

- Bár ott lennénk már, nyilatkozott Sib testvér.

Mindketten igazat szóltak. De miért e sietség? Mert Ursiclos Aristobulus már két hét óta Obanban tartózkodik; mert miss Campbell, ki erről mitsem tudott, ott társaságában lenne annak a fiatal urnak, kit az összes tudósok közül kiválasztott, míg Melvill-testvérek egy pillanatig sem kételkedtek abban, hogy Obanban szörnyű unalmas lesz a világ. A most kissé ravaszkodó fivérek ugyanis arra számítottak, hogy miss Campbell ott idejekorán meg fogja unni az életet, hiába fog lesni egy alkalmas naplementét, hogy aztán el fog állni bolondos szeszélyétől és kezét fogja nyújtani a jegyesnek, kit neki szántak. De ha Ilona ezt sejtette volna is, reá nézve nem lett volna semmi befolyással. Ursiclos Aristobulus ottléte semmikép sem fogná feszélyezni.

- Bet!

- Beth!

- Besz!

- Betsey!

- Betty!

A névsor megint végig hangzott a szalonon; ezuttal azonban Besz asszony személyesen jelent meg és átvette az utasítást, hogy holnapra, a közelebbi utazáshoz minden készen legyen.

Tényleg sietni kellett. A most $30\frac{3}{10}$ hüvelyknél magasabban álló időmérő tartós, jó idővel kecsegtetett. Ha holnap reggel elutaznak, még idejekorán Obanba érhetnek, hogy a naplementét megfigyeljék.

Besz asszonynak és Patridge-nek persze e hirtelen elutazás miatt temérdek dolga akadt. A derék asszonyság negyvenhét kulcsa úgy csörgött és csengett, mint egy spanyol öszvér harangdisze. Hány szekrényt, hány ládát kellett felnyitni és újra becsukni? A helensburghi telep talán hosszú ideig zárva marad. Ki sejtheti miss Campbell szeszélyeit? Hátha az jut eszébe a szeretetreméltó leánynak, hogy a zöld sugár után fut? És hátha az a zöld sugár azzal talál kaczérkodni, hogy bujósít játszik vele? Hátha az obani szemhatár nem elég tiszta az olyan megfigyelésekre? Hátha egyáltalán az válik szükségessé, hogy más csillagászati álláspontot keressenek Skócia délibb partján, Angliában vagy Írlandban, a szárazulatról nem is szólva? Holnap elutaznak, ez bizonyos; de vajon mikor jönnek vissza a telepre? Egy vagy két hó múlva, egy vagy két év múlva?

- De hogy jutott az eszébe, hogy a zöld sugarat akarja látni? kérde Besz asszony, ki Patridget minden erejéből támogatta.

- Hát tudom én? felelt Patridge, de mindenesetre kell, hogy oka legyen, mert a mi ifju urnőnk sohasem tesz semmit kellő ok nélkül, ezt maga különben ép oly jól tudja, mint én, mavourneen!

Mavourneen hízogató név, melyet Skóciában gyakran használnak és melynek a magyarban a »kincsecském« szó felel meg talán leginkább. A derék gazdaasszonynak tetszett is, a mikor a derék skót így szólította.

- Patridge, felelt aztán, ép úgy mint ön, azt hiszem, hogy miss Campbell elhatározásának, mely éjen át érlelődhetett meg agyában, valami titkos háttere lehet.

- Miféle?

- Ó, ki tudja? Alighanem a bácsik terveinek végrehajtását akarja elodáztatni, ha ugyan nem végleg elejteni.

- De valóban, felelt Patridge, nem értem, hogy Melvill urak miért ragaszkodnak annyira ahhoz az Ursiclos urhoz. Hát az lenne a mi kisasszonyunknak való férj?

- Legyen meggyőződve, Patridge, szólt Besz asszony, hogy semmikép sem megy hozzá, hacsak félig-meddig nem tetszik neki. A bácsiknak kereken megmondja majd, hogy »nem«, szépen megcsókolja őket és a bácsik azonnal a legudvariasabb módon, maguk fognak elbámulni azon, hogy mint gondolhattak csak valaha is rá, arra az emberre, a kinek a henczegései nekem sem tetszenek semmikép.

- Ép úgy, mint nekem sem, mavourneen!

- Látja, Patridge, miss Campbell szíve ehhez a fiókhöz hasonló, mely biztonsági zárral van ellátva. Csak egyedül ő bírja a hozzá illő kulcsot és hogy azt felnyithassa valaki, oda kell adnia a kulcsot...

- Ha csak erővel el nem veszik tőle, vélekedett Patridge és helyeslőleg mosolygott.

- Abból bajosan lesz valami, a míg ő maga nem akarja, hogy elvegyék tőle, erősítette Besz asszony és a szél akár a Saint Mungo templom tornyának a tetejébe ragadja fel a fejkötőmet azonnal, ha a mi jó kisasszonyunk valaha Ursiclos ur felesége lesz.

- Egy délvidéki emberé! kiáltott Patridge, egy Southerné, ki, ha Skóciában született is, mindig a Tweedtől délre élt.

Besz asszony a fejét csóválta. Ez a két felvidéki teljesen megértette egymást. Az ő nézetük szerint az alatt fekvő országrészek alig képezik a régi Caledonia tartozékait, az Uniónak minden szerződése daczára, ők ketten határozottan nem voltak a tervezett házasság hivei; miss Campbell részére más férjet reméltek. Ha ez némileg megfelelőnek látszott is, teljesen még sem érték be vele.

- Óh, Patridge, szólalt meg Besz asszony újra, mégis csak a hegyvidékiek régi szokásai voltak a legjobbak és azt hiszem, hogy a régi nemzetségek szokásai szerint való házasságok több boldogságot nyújtottak, mint a maiak.

- Igazat, nagyon is igazat mondott, mavourneen! felelt Patridge komolyan. Akkoriban inkább a szívhöz intéztek kérdést és nem a pénztárczához. Hisz a pénz nagyon jó dolog, de a vonzalom mégis csak jobb és többet ér.

- Igen, Patridge és aztán előbb megismerkedni igyekeztek, mielőtt az oltár elé járultak. Emlékszik még a kirkwalli szent ollai vásárra? Egész tartama alatt, vagyis augusztus elejétől fogva, a fiatalok párosával álltak össze és e párokat »augusztus elsejéről való testvéreknek« nevezték. Fivér, nővér, ... nem a legjobb iskola ez, hogy onnan később a férj és feleség kerüljön ki? De most jut eszembe, hogy ép ma van a napja, a mikor a szent ollai vásár - melyet Isten újra feltámaszszon - meg szokott nyilni.

- Óh, bárcsak meghallgatná önt! felelt Patridge. Sam és Sib ur sem kerülte volna el az általános sorsot, ha valamelyik más fiatal skót nővel összeálltak volna és miss Campbellnek most két nénivel többje lenne a családban.

- Ezt szívesen elfogadom, Patridge, szólt Besz asszony, de képzelje csak el, hogy miss Campbellt ma Ursiclos mellé osztanák, ... hisz a helensbourghi Clyde mindjárt felfelé kezdene folyni, ha az az összeköttetés nyolcz nap alatt fel nem bomlana!

Mellőzve a sok helytelenséget, melyek a kirkwalli, most már rég letűnt szokások folytán beállott bizalmasságokból eredtek, mégis meg kell adnunk, hogy a tények okvetlenül megerősítették volna Besz asszony állításait.

Bármint álljanak is a dolgok, a vásárok az üzletek számára valók, és nem arra, hogy ott házasságok köttessenek. Besz asszonyt és Patridget tehát át kell engednünk bánatuknak, bár, fecsegésük daczára, egy perczet sem vesztegettek hiába.

Az elutazás idejét megállapították, a falusi tartózkodásra való helyet kijelölték. Az előkelő világ lapjaiban, másnap, a személyi hírek között bizonyára azt lehetett olvasni, hogy Melvill-testvérek és miss Campbell Obánba utaztak. De mikép történjék ez a helyváltztatás? Ezt a kérdést még előbb meg kell oldani? Két különböző ut vezet ama kis város felé, mely a mulli tengersizoros mellett Glasgowntól északnyugati irányban, pár száz mértföldre van.

Az egyik ut szárazföldi. Bowlingba megy az ember, aztán Dumbartonon keresztül és a Leven jobb partja hosszában, a Lomond végében, Ballochba, - ott átkel Skócia e legremekebb taván, melyen harmincz sziget van és melynek történeti nevezetességü partjaihoz Rob Roy és Bruce Róbert, Mac Gregor és Mac-Farlane emlékei fűződnek; innen Dalmalyba jutunk és végül oly utra, mely körülövezi a hegy lejtőit, gyakran a parthoz simul, vizeséseken és fjordokon át, a Grampján hegyek nyulványain vezet keresztül, melyeken tölgyfák, bükkfák, fűzek nőnek, - aztán le Obánba, melynek partvidéke bizvást vetekehetnek az egész atlanti oceán legszebb pontjaival.

Az egész ut remek kirándulás, melyet már minden utazó megtett Skóciában, vagy legalább is meg kellene azt tennie; tengeri szemhatárt persze az egész területen nem nyújt. Melvill-testvérek, kik azt az utat ajánlották miss Campbellnek ép ezért sülték fel vele.

A második ut részben folyamokon, részben a tengeren visz. A ki erre szánja magát, annak mindenekelőtt a Clyden kell lemennie a nevét viselő öbölígy, aztán a szigetek és zátonyok közt kell eleveznie, melyek e csodálatos csoportozatot egy csontváz óriási kezéhez teszik hasonlóvá, innen aztán a jobboldalon az obani öbölígy nyulik. Ez a terv teljesen megfelelt miss Campbell kívánságainak, a ki az érdekes földet, a Lomond és a Catrine tavakat már minden részükben ismerte. Ott egyébként, két-két sziget közt, messze tul az öblökön és szorosokon, helyenkint szabad kilátás nyilik a tengerre, melynek gömbölyü határát a víz képezte. Ha tehát e rövid utazás folyamán, az utolsó órában nem fedi gőzkör a szemhatárt, esetleg az is megtörténhetik, hogy még aznap láthatják a zöld sugarat, melynek tartama alig tehető egy ötödrész másodpercire.

- Érted, ugy-e, Sam bácsi, mondá miss Campbell és belátod, ugy-e, Sib bácsi, hogy csak ép egy pillanatról van szó. Ha megláttam azt, a mi után vágyom, utazásunk befejezettnek tekinthető és felesleges, hogy azt Obánig kiterjeszszük.

Ez persze nem egyezett Melvill-testvérek titkos szándékaival. Ők Obánban egy időre háziasan akartak letelepedni - tudjuk is, hogy miért - és csöppet sem vágytak azután, hogy a tüneménynek gyors mutatkozása az ő terveiket megsemmisítse.

Mivel miss Campbell szava volt mindig a döntő, ő pedig a tengeri ut mellett nyilatkozott, tényleg ezt is választották és a szárazföldi ut szóba sem került többé.

- Az ördög vigye el azt a zöld sugarat! tört ki Sam testvérből, mikor Ilona kiment a szalonból.

- És azokat is, a kik feltalálták! felelt Sib testvér visszhang gyanánt.

NEGYPEDIK FEJEZET.

A Clyden lefelé.

A rákövetkező napon, augusztus 2-ikán, a kora hajnali órákban, miss Campbell Melvill-testvérek társaságában, Patridge és Bess asszony kíséretében, a helensbourghi pályaházban, a reggeli vonatra ült. Idejekorán akarták a glasgowi gőzöst elérni, mely a főváros és Obán közt való mindennapi útján, az öbölnek egyetlen partrészén sem köt ki.

Hét órákor az öt utas a glasgowi pályaház érkezési csarnokában szállt le a vonatról és kocsi vitte őket Broomielaw-Bridgeig.

Ott a »Columbia« gőzös várta utasait; mindkét kéményéből fekete füst szállt ki, mely elvegyült a Clydre telepedett még most is elég sűrű köddel; a reggeli pára azonban már oszlani kezdett és az eddig óriás napot arany színű árnyalat kezdte ékesíteni. Szép időt ígért minden.

Miután málhájukat felhordatták a fedélzetre, miss Campbell és kísérői is nyomban hajóra szálltak.

A gőzös csengetyűszava ép most hívta harmadszor a netalán még késedelmes utazókat. A gépész aztán rendbe hozta a szivattyukat, az előre és hátra csapkodó lapátkereknek óriási, sárgás hullámokat kavartak fel, egy hosszú füttyentés, a köteleket megoldják és a »Columbia« könnyedén siklik tova a széles folyamon.

Az Egyesült Királyságba utazóknak ritkán van panaszra okuk. Remek hajókat bocsájtanak a szállító társaságok rendelkezésükre. Nincs ott egyetlen keskeny víz sem, nincs oly kis tó, vagy szűk öböl, melyet naponta nem járna be több gőzös is. Nem csoda tehát, ha a Clyde e tekintetben különös előnyben részesül. A Broomielaw-Streeten, a gőzhajó rakodó partjának szélén, a kikötő be- és kijáratánál egyaránt, tarka lobogós, arany és piros festékekkel kiczifrázott, füstölgő, utra kész hajók állnak, hogy minden irány felé elindulhassanak.

A »Columbia« sem tesz kivételt ez alól. Hosszu testével, karcsu előrésszel, hatalmas gépezetével, mely óriási átmérőjű keréklapátokat hajt, a kikötő leggyorsabb hajói közé tartozik. A termekben, az egyes fülkékben és az ebédlőkben minden képzelhető kényelemtől gondoskodva van; a fedélzet felett még egy másik, ugynevezett pótfedélzet nyulik a magasba, melyen padok, kárpitozott ülések is vannak, a nap ellen pedig vitorlavászon fedél védi az utazókat egy igazi terraszon, a hol az utazók jó levegőt szívhathnak és remek kilátást élvezhetnek.

Utazókban nem volt hiány. Mindenfelől összekerültek itt, Skócziából ép úgy mint Angliából. Az augusztus hónapot e vidéken nagyon szeretik kirándulásra felhasználni, ezek közt ismét a Clyde partjai és a Hebridák a legkedveltebbek. Volt itt sok család, bámulatosan sok taggal, - a kiket az ég nyilván különösen megáldott; pajkos fiatal leányok, kissé higgadtabb fiatal emberek és gyermekek, kik az összes utazás apróbb esélyeit már megszokták; papok, kikkel majd minden gőzhajón találkozhatunk, - fekete, selyem, magas kalappal fejükön, hosszú fekete felsőkabátban és a mellény felett kilógó fehér nyakkendővel; aztán skót főveges földbirtokosok, kik sok tekintetben a nehézkes, régi »Bonnet-lairds«-ekre emlékeztetnek, a mint azokat még hatvan évvel ezelőtt lehetett látni; végül néhány idegen, - németek, kik a külföldön is méltóságosak igyekeznek lenni, - két vagy három francia, kik Franciaországon kívül is kedvesek és szeretetreméltók.

Ha miss Campbell az ő földieik szokása szerint, mindjárt egy sarokban huzódott volna meg és ha az egész uton egy árva szócskát sem beszélt volna, - a Clyde partjaiból nem látott volna egyebet, mint a mi ép elvonult szemei előtt, a nélkül, hogy fejét arra kellett volna fordítania.

De ő sétálgatni szeretett, majd a hátsó fedélzetre ment, majd visszatért a hajó elejére és sorra nézte mindazt a sok várost, várat, falut, tanyát, melyekkel a partvidék tele van hintve. Ennek az volt a szükséges következménye, hogy Melvill-testvérek, kik őt lépten-nyomon követték, kérdéseire megfeleltek, észrevételeit megerősítették és észleleteit ismételni igyekeztek, - Glasgow és Obán közt egy perczig sem pihenhettek. Egyébként eszükbe sem jutott, hogy e miatt panaszkodjanak, mert hiszen ez testvéri szerepükhöz tartozott és szinte ösztönszerűleg vetették magukat ennek alája, miközben csak alkalmilag szippantottak egyet-kettőt, a mi aztán jókedvben tartotta őket.

Bess asszony és Patridge, kik a pótfedélzetnek legelől eső részén foglaltak helyet, bizalmasan beszélgettek az elmúlt időkről, a régi szokásokról és a hajdani, feloszlásnak indult nemzetségekről. Hová lettek az elmúlt századok, melyeket még ma is siratnak? Akkoriban a Clyde szemhatára nem tűnt még el a gyárak széndús kigőzölgései mögött, partjait nem remegtették meg a gőzkalapácsok menydörgésszerű ütései, békés vizeit nem zavarták fel a sok ezer lóerőre becsülhető gépezetek!

- Az a szép idő újra vissza fog térni és talán előbb, mint várni lehetne, szólt Bess asszony, mély meggyőződés hangján.

- Remélem, felelt Patridge komolyan és akkor aztán felélednek majd őseink régi szokásai is!

A »Columbia« ezalatt gyorsan siklott tova a Clyde partjai között, melyek mozgó panorámának látszottak. Jobbról, a Kelvin torkolatával Patrick falu tűnt fel, terjedelmes dockjaival, melyekben vashajókat építenek és melyek a govaniakkal ép szemben vannak. Milyen zörgése, zaja a vaslemezeknek és rudaknak, milyen füst- és gőz felhők szállnak itt a magasba, mélyen sértve a derék Patridge és Bess asszony füleit és szemeit egyaránt.

A mozgalmas ipar e pokoli zaja, a komor széngőz azonban mindinkább megfogyott. Az ács-telepek, a nyílt csarnokok, a magas gyárkémények és az óriási vasbordák helyett, melyek özönvizelőtti állatok ketreczeihez hasonlítottak, mind sűrűbben tűnedeznek már fel a barátságos lakházak, a fák közt elrejtett telepek és angolszász modoru villák, melyek buján zöldelő dombokon vannak szétszórva. Az egész, valósággal hiánytalan sorozatát képezi a falusi lakoknak és kastélyoknak, melyek ugyszólván a városokat kötötték össze egymással.

Renfrew régi királyi vára után, a folyam bal partján, jobbról Kilpatrick erdős dombjai nyulnak a hasonló falu felé, mely mellett sohasem megy el írlandi ember, hogy e felkiáltásával el ne árulná magát: »Itt született szent Patrik, Irland védőszentje!«

A Clyde, mely eddigelé csak folyam volt, itt már igazi tengerszorossá kezd kiszélesedni; Bess asszony és Patridge Dunglas-Castle romjait üdvözli, melyek Skócia történetéből elevenítenek fel bennük régi emlékeket; elfordulnak azonban az obeliszktól, melyet hajdanában Harry Bell, az első gépjármű feltalálójának tiszteletére állítottak, melynek kerekei megzavarták a békés vizeket.

Pár mértfölddel odább a turisták, kik Murray segédkönyve után igazodtak el, Dumbarton várat nézték, mely egy bazalt sziklán, ötszáz lábnyi magasságban emelkedik. A hegycsúcs két orma közül az egyiket még ma is »Wallace-trónjának« nevezik, ki egyike volt a függetlenségi harcz hőseinek.

E pillanatban a parancsnok hidján álló egyik ur - a nélkül, hogy erre valaki felszólította volna de a nélkül is, hogy valaki azt illetlennek találta volna, - arra vélte magát kötelezettnek, hogy utazó társai művelése céljából egy kis történeti előadást tartson. Félórával később a »Columbia« minden utasának - feltéve, hogy jó hallása volt, - tudnia kellett, hogy minden valószínűség szerint már a rómaiak erősítették meg Dumbartont, hogy ez a történeti nevezetességü

szikla a tizenharmadik század elején királyi várrá alakult át, - hogy az Unió szerződésének megállapodásához képest Skócia ama négy helye közé tartozik, melyeket lerombolni nem szabad, - hogy Stuart Mária 1548-ban ez öbölből indult el Franciaországba, hol II. Ferenczel kötendő házassága útján, »egy napos királynővé« kellett lennie és hogy végül 1815-ben itt tartották fogva Napoleont, míg a Castlereagh minisztérium el nem határozta, hogy Szt.-Ilonára küldi.

- Hisz ez rendkívül tanulságos dolog! mondá Sam testvér.

- Tanulságos és érdekes, felelt Sib testvér. Az az ur megérdemli mindnyájunk köszönetét!

És tényleg, a két nagybácsi egyetlen szót sem vesztegetett el az egész előadásból; a hivatlan tanítónak meg is köszönték fáradozását és feltétlen elismeréssel adóztak neki.

Miss Campbell, ki gondolataiba merült, a történeti oktatásból semmit sem hallott. E pillanatban az a dolog egy cseppet sem érdekelte őt. Még csak tekintetét sem fordította Cardross várának a folyam jobb partján levő romjai felé, a hol Bruce Róbert meghalt. Szemei, persze hiába, tengeri láthatárt kerestek; ilyent azonban nem találhat, a míg a »Columbia« túl nem halad a partok, földfokok és dombok láncolatán, melyek a Clyde öblét környezik. A gőzös különben ép Helensburgh városka mellett siklott el.

Port Glasgownt, a newarki várkastély romjait, valamint Rosenheat félszigetet azonban az ifjú leány naponta láthatta a telepház ablakaiból is. Igen, sőt úgy tetszett neki, mintha a gőzhajó csak egy nagyobb park vízfolyásának szeszélyeit követné.

És miért mélyedtek volna gondolatai a mindenféle járművek nagy számába, melyek a greenocki kikötő medrében, a folyam torkolatánál összefutnak? Mi különös jelentősége volt reá nézve annak, hogy a híres, halhatatlan Watt e 40,000 lakossal bíró városban született, melyet Glasgow iparos és kereskedelmi külvárosának szokás nevezni? Tekintete miért csüngött volna három mértfölddel odább, Gourock falun balról, vagy a jobb oldalon levő Dunoon falun, a mély bevágásu, öblökben gazdag fjordokon, melyek Argyle grófságnak partvonalát oly sok helyen átszelik, hogy az szinte Norvégia partjához hasonlít?

Nem, miss Campbell szemei a legnagyobb türelmetlenséggel csak a levei, romokban heverő tornyot keresték. Talán valami szellemet gondolt ott láthatni? Távolról sem; csak ő akart az első lenni, a ki a clocki világítótorony feltűnését jelezze, mely a Firth of Clydei kijárást világítja meg.

A világítótorony végre feltűnt, óriási lámpához hasonlítva a part egy kanyarulata mögött.

- Clock, Sam bácsi, kiáltott most, Clock, Clock!

- Ugy van, Clock, felelt Sam testvér, a felvidéki tájak visszhangjainak biztosságával és pontosságával.

- A tenger, Sib bácsi!

- Ugy van, a tenger, felelt Sib bácsi megerősítőleg.

- Mily pompás! ismétlé mindkét bácsi.

Azt hihette volna valaki, hogy ők mindezt most látták először.

Itt a tévedés lehetetlen volt; az öböl nyílásán túl a tenger szemhatára nyult el.

Idáig még pályájának felét sem futotta be a nap. Az 57. szélességi fok alatt még legalább hét órának kell eltelnie, a míg a sós habokba elmerülhet, a kínos türelmetlenségnek hét órája miss Campbellre nézve! Ez a szemhatár különben inkább az égnek délnyugati oldala felé terjedt el,

azaz azt a vonalat képezte, melyet a napcsillag csak a téli napéjegyen idején érinthet. Ott tehát a kérdéses tünemény mutatkozását semmikép sem lehetett várni, inkább a távolabb nyugaton, talán észak felé inkább, miután augusztus első napjai a szeptemberi napéjegyent még teljes hat héttel előzik meg.

Ezzel azonban a mi utasaink nem sokat törődtek, mert hisz mégis csak tengeri szemhatár volt az, mely most miss Campbell szemei előtt elterült. A Cumbray szigetek közterén túl, túl a nagy Bute szigeten, melynek életét finom gőzfellegek enyhítették némileg, és túl az Aisla-Craig nyergein és az Arran hegyeken, az ég és a víz, akárcsak vonalzóval húzott egyenes irányban folyt és olvadt össze.

Miss Campbell szótlanul és gondolataiba teljesen elmerülve szemlélte az előtte feltáruló képet. Mozdulatlanul állván a parancsnok hidján, a nap csak rövid árnyat vetett lábai mellé. Annak az ívnek a hosszát látszott mérni, mely még elválasztotta azt attól a ponttól, a hol tányérjának okvetlenül alá kell merülnie a Hebridák szigetcsoportjának vizeibe... feltéve, hogy a most még tiszta eget akkor nem borítja majd a szürkület köde.

Egy hang keltette fel az álmodozót merengő gondolataiból.

- Itt az ideje, monda Sib testvér.
- Az ideje? Minek az ideje, kedves bácsi?
- A reggelizésnek az ideje, magyarázta Sam testvér.
- Jól van hát, menjünk reggelizni, felelt miss Campbell.

ÖTÖDIK FEJEZET. Egyik gőzhajóról a másikra.

A felében meleg, felében hideg ételek elfogyasztása után - a »Columbia« pompás »dining room«-jában angol ízléssel elkészített reggelit tálaltak - miss Campbell és a Melvill-testvérek visszatértek a fedélzetre.

Ilona önkéntelenül is nagyot kiáltott, a mikor újra elfoglalta helyét a pótfedélzeten.

- Hová lett az én szemhatárom? kérdé.

Biz úgy van, az ő szemhatára nem létezett már, mert pár perczel ezelőtt eltűnt. A gőzhajó most orrával északnak fordulva, a Kyles of Butei hosszú tengerszoroson siklott végig.

- Ez nem szép, Sam bácsi! panaszkodott az ifjú leány és duzzogva huzta félre finom metszésű száját.

- De gyermekem...

- Megjegyzem magamnak, Sib bácsi.

A testvérek nem tudták, hogy mit feleljenek, pedig hát őket mégsem tehette valaki felelőssé azért, hogy a »Columbia« az előbbi irányt megváltoztatva, most északnyugatnak haladt.

Kétféle irány van ugyanis, hogy a vízi úton Glasgowból Obanba lehessen jutni.

Az egyik, a melyiken a »Columbia« *nem* ment, az a sokkal hosszabb. Megközelítve Kothesayt, Bute szigetének főhelyét, mely felett a régi, még a tizenegyedik századból eredő vár uralkodik és melyet nyugatról mély völgyek öveznek, a melyek aztán a rideg szelek ellen megvédik, a gőzös még tovább mehet le a clydei öbölben és elhaladhat a keleti part mellett is; e közben látó-távolságába került Nagy- és Kis-Cumbraynak és változatlan irányban ért Arran sziget déli részéig, mely ugyszólván egészen sziklás alapjának aljától a Goatfell csúcsáig, mely jó nyolcyszáz méterre emelkedik a tenger színe fölé, Hamilton herczeg tulajdonát képezi. A kormányos erre megfordította az irányt, úgy hogy a kompasztű nyugotnak fordult; körül-evezték Arran szigetét, Cantyre félsziget hosszú nyulványát, felhajóztak a nyugati parton, áthaladtak az Islay és Jura szigetek közt elhuzódó sekélyesen a Gigha útra és elérték végre a Firth of Lorn tágra nyílt gömbölyű részét, melynek rövidebb szára azt kissé Obannál feljebb befejezi.

Ha miss Campbellnek, mindent egybevetve, volt némi oka a miatt panaszkodni, hogy a »Columbia« nem ebbe az irányba tért, talán a bácsiknak is volt rá némi okuk. Ha ugyanis az Islay partvidék hosszában haladtak volna el, feltűnt volna előttük a Mac Donaldok régi törzsfészke, kik a tizenhetedik század elején legyőzték és elűzték, a Campbelleknek voltak kénytelenek a helyet átengedni. Egy történeti tény színterének láttára, mely őket oly közről érdekelte, Melvill-testvérek szíve - Bess asszonyt és Patridget nem is említve itt - bizonyára lázasabban és hevesebben, de *unisono* vertek volna.

A mi miss Campbellt illeti, ő az általa olyannyira fájlalt szemhatárt tovább bámulhatta volna. Arran csúcsától Cantyre fokig ugyanis a tenger déli irányban teljesen nyílt; a Cantyre Mulltól Islay legszélsőbb csúcsáig nyugat felé terül el szabadon, azaz itt ragyog az az óriási víztömeg, melynek csak háromezer mértföldnyi távolban, Amerika partja képezi határát.

Ez az ut azonban hosszú, néha nehéz, ha ugyan nem veszélyes és a személyszállító hajónak oly turistákra is tekintettel kell lennie, kik a gyakran viharos átkelés változó esélyeitől visszariadnak, a mikor arról van szó, hogy a Hebridák táján magasan csapkodó hullámokkal kell szembeszállni.

A mérnököknek - a kis Lessepseknek - az az eszméjük támadt, hogy a cantyreai félszigetből igazi szigetet csinálnak. Az északi részen a crinani csatornát ki is eszelték és már ezzel meg rövidül az ut legalább kétszáz mértfölddel és legfeljebb három-négy óra kell, míg az ember átkelhet rajta.

Oban felé mentében a »Columbia« ezen az uton maradt, mindig a lochok és tengerszorosok közt, a honnan csak a partokra, hegyekre és erdőkre nyílt kilátás. Az összes utazók közt egyébként miss Campbell volt kétségkívül az egyetlen, a ki a másik utat jobb szerette volna, de akarva, nem akarva, engednie kellett. A crinani csatornán túl, pár órával később, valószínűleg még mindig megláthatja a napot, mielőtt az végkép a tengerbe merül.

Abban a pillanatban, a mikor a turisták, kik a »dinning room«-ban elkéstek egy kicsit, visszatértek a fedélzetre, a »Columbia« a loch Ridden bejárásnál szinte megérintette a kis Elbangeig szigetet, az utolsó védvárat, a hová az argylei herczeg menekült, mielőtt ez a hős, ki Skócia politikai és vallási szabadságaért dicsőséggel bukott el, Edinburghba vitte fejét a skót nyaktiló alá. Erre ismét délnek fordult a gőzös, a butei tengerszoroson lement a kopár és erdős szigetek ama bámulatos panorámája közt, mely felett lenge hid látszott pihenni, lecsiszolván kissé azok rideg élet. Miután végül körülhajózta az Ardlamont fokot, a loch Fynén át ismét északi irányba tért, a Cantyret parton belül hagyta East-Tarbert falut, elsiklott az Ardrishaig fok mellett és a Lochgilphead vár mellett a crinani csatorna nyitjához ért.

Itt az utazónak el kellett hagyniok a »Columbiát«, mely a csatorna méreteihez képest tulságosan nagy. Ez az átmetszés, melynek talaj- és szinkulönbözetét tizenöt gát egyenliti ki, kilencz mértföld hosszú futásában csak csekélyebb mélyjáratu, keskeny járművek számára alkalmas.

Egy kisebb gőzös, a »Linnet« várta a »Columbia« utasait. Az átszállás pár perc alatt végbe ment. Mindenki tetszése szerint helyezkedett el a gőzös fedélzetén; a »Linnet« aztán gyorsan siklott tova a csatorna szélei közt, mialatt egy »bagpiper«, dudás, nemzeti jelmezében, hangszerét hallatta. Buskomorabb valamit alig lehet képzelni, mint a milyenek azok a különös dalok, melyeket három sip mély hangjai kísérek. A sipok csak két hangot adnak, a félhangok teljesen hiányzanak ép úgy, mint az elmúlt századok régi dalaiban.

Gyönyörű utazás esik ezen a csatornán, mely majd meredek partok közt kanyarodik, majd egy lombfedte domb oldalához simul, - mely majd sik földön folydogál, majd szűk sziklafalak közt tolul át. A gátnál persze vesztegelni kell egy keveset. Mialatt a kirendelt emberek a hajót a lehető leggyorsabban emelik és hajtják, fiatal fiuk és leányok, e táj gyermekei, friss fejsű tejet kínálnak az utazónak és ezalatt azt a gaeli kiejtést használják, melyet a régi kelták használtak valaha, - azt a nyelvet, melyet az idegen sohasem, de az angol is csak ritkán ért meg.

Hat órával később - a rosszul működő gátak egyikénél két órai késedelem támadt - lassankint eltűntek a máskülönben kissé szomorú táj tanyái és majorságai, valamint az addi óriási mocsarak is, melyek a csatorna jobb felén elnyulnak. A »Linnet« Ballanoch falu mellett kis időre megállt. Itt másodszor is át kellett szállni. A »Columbia«, - most már a »Glengarry« utasai északnyugotnak mentek, hogy kikerüljenek a crinani öbölből és körüvezzék a földnyelvet, melyen a régi Duntroon-Castle nevű hűbéri kastély emelkedik.

Ama rövid pillanat óta, Bute szigetének körülevéze alatt, a tengeri szemhatár nem tűnt fel újra.

Könnyen elképzelhető, hogy miss Campbell mily türelmetlen volt. A minden oldalról körülzárt vizeken inkább azt hihette volna, hogy Skócia kellő közepén, a beltavak vidékén, Rob Roy földén jár. Mindenfelé festői szigetek vannak elmosódó hullámvonalakkal, legelőkkel, fűzfákkal.

A »Glengarry« végre túlhaladt Jura szigetének északi csucsán és e csucs, valamint Scarba sziget közt, mely attól elszakadt, feltűnt a tenger terjedelmes síkja, mely az égboltozat alsó szélével érintkezett.

- Nos, oda nézz, kedves Ilona, mondá Sam testvér és ujjával nyugot felé mutatott.

- Nem a mi hibánk volt, tette hozzá Sib testvér, ha ez átkozott szigetek, melyeket az öreg Nick elsüllyeszsen, kis időre elzárták előtted a kilátást.

- Teljesen megbocsájtok nektek, kedves bácsik, felelt miss Campbell, de mégis kívánom, hogy ilyesmi elő ne forduljon többet.

HATODIK FEJEZET. A corryvrekani örvény.

Esti hat óra volt most. A nap legfőleg négy ötödrészét futotta be pályájának és a »Glengarry«-nak minden valószínűség szerint előbb kell Obanba érkeznie, mintsem a nap az atlanti oczeán hullámaiba száll nyugodni. Miss Campbell tehát azt hihette, hogy kívánsága esetleg még ma este fog teljesülni. A felhőtlen, páramentes menyboltozat roppant alkalmasnak látszott a tünemény megfigyelésére és a tengeri szemhatárnak az Oroncay, Colonsay és Mull szigetek közt, az utazás hátralévő része alatt, állandóan láthatónak kellett maradnia.

Váratlan esemény jött azonban közbe, mely némileg megakasztotta a gőzös menetét.

Rögeszméjének behatása alatt és mindig ugyanazon helyen vesztegelve, miss Campbell sohasem tévesztette szem elől azt a körvonalat, mely a két sziget közt elnyult. Az éjjel való érintkezés helyén a visszfény ragyogó háromszöget képezett, melynek utolsó szinsugarai a »Glengarry« oldalán tünedeztek el.

A fedélzeten kétségkívül miss Campbell volt az egyetlen, kinek tekintete a szemhatár ama részéhez ragadt; ő volt az egyetlen, ki azt is észrevette, hogy a tenger a már érintett csucs és Scarba sziget közt mennyire mozgalmassá válik. Egyidejűleg messziről hatolt füleibe az egymással összekavarodó hullámok zugása, bár a könnyű szél alig hagyott egyes csikocskákat a szinte iszapos vizen, - oly nyugodt volt a tenger a gőzös közvetlen közelében.

- Mi okozza azt a vízmozgást és ezt a zajt? - kérde miss Campbell, bácsijához fordulva.

Melvill-testvérek a legnagyobb zavarban lettek volna, ha felvilágosítást kellett volna neki adniok, mert ők ép oly kevéssé értették, mint a fiatal leány, hogy a körülbelül három mért-földnyi távolban mi történik ott a szűk vizi uton.

Miss Campbell azonban odafordult most a »Glengarry« kapitányához, ki a kormányhídon járt fel és alá és tőle kérdezte meg, hogy mi az oka a hullámok e dörgésének és zugásának.

- A dagálynak egyszerű tüneménye - felelt a kapitány. A mit ide hall, az a corryvrekani örvény zugása.

- De hisz az idő pompás, mondá miss Campbell, alig érezni a szelet.

- Az a tünemény legtöbb esetben nem is függ az időjárástól, felelt a kapitány, eredménye az a növekedő tengernek, mely a Jura-szoroson áthaladva, nem talál más utat, mint a Jura és Scarba szigetek közt. Ez a magyarázata annak, hogy a hullámok szokatlan erővel rohannak és kisebb tonnatartalmu járműtől merész elhatározás lenne, ha oda merne behatolni.

Azt a corryvrekani örvényt, melytől ama tájakon méltán félnek, a Hebridák szigetszoportozata egyik legnevezetesebb helyének és pontjának tartják. Talán a Sein vad áramlatával lehetne összehasonlítani, mely a tengernek megszorítása által a hasonló nevű gát és Trépassés öböl közt, a Bretagne partján képződik, vagy a blancharti árhoz, melyen keresztül Aurigny és a cherburgi partvidék közt az a Lamanch csatorna vizei tolnak. A monda szerint ez a hely egy skandináviai fejedelemtől nyerte nevét, a kinek hajója ott, az ős kelták idejében, tönkrement. Tényleg szerfelett veszélyes átjárás van ott, a hol sok hajó elpusztult már és mely áramlatainak hírhedsége tekintetében Norvégia komor partvidékének Mael folyamával vetekedhetik.

Miss Campbell szüntelenül nézte amaz örvény hatalmas vizhegyeit, a mikor figyelmét egyszerre csak a tengerszoros egy bizonyos pontja ragadta meg. Ugy látszott, mintha ott a kavargó vízből szikla nyulna ki, ha tömege a csapkodó tenger morgásaival együtt nem emelkedett és süllyedt volna.

- Nézze, nézze, kapitány, kiáltott miss Campbell, ha ez nem szikla, hát mi egyéb?

- Igen, valóban, felelt a kapitány, az csakis egy tengeri horgony lehet, melyet az áramlat odasodort, vagy pedig...

Szemeihez emelte a távcsövet.

- Csolnak! kiáltott hangosan.

- Csolnak! ismétlé miss Campbell.

- Igen, nem tévedek... csolnak, mely a corryvrekani örvénybe tévedt!

A kapitány e szavainak hallatára többen felsiettek a kormányhidra. Mindnyájan az örvény irányába meresztették tekintetüket. Hogy egy kisebb jármű sodortatott e pokoli örvénybe, az már kétségtelen volt. A dagadó ár ereje által megragadtatva, a gyilkos örvény erejétől vonatva, mulhatatlanul a pusztulásnak néz eleibe.

Minden tekintet az örvénynek ama pontja felé irányult, mely négy-öt mértföldnyi távolban volt a »Glengarry«-tól.

- Valószínűleg csak elszakadt és tovaragadt dereglye, vélekedett az utasok egyike.

- Ó nem, embert látok benne, felelt egy másik.

- Egy embert..., két embert! kiáltott Patridge, ki most miss Campbell mellé került.

Csakugyan két ember volt benne, kik nyilván nem birtak csolnakukkal. A szárazföld felől lengedező szellő nem birta volna vitorláikat annyira megdagasztani, hogy kihajtsa a hullámhegyek közül, az evezők pedig semmikép sem tarthatták volna távol a Corryvrekán vonzó központjától.

- Kapitány, kiáltott miss Campbell, azt a két szerencsétlent mi nem hagyhatjuk veszni!... Már pedig elvesznek, ha magukra maradnak!... Segítenünk kell nekik!... Kell!...

A hajónlevők mindnyájan ép úgy gondolkoztak és aggódva lesték, hogy mit határoz a kapitány.

- A »Glengarry«, monda ő, a Corryvrekán közepébe nem hatolhat, de ha ama pontig csak közeledünk is, sikerül talán a dereglyét annyira megközelítenünk, hogy megmenthessük.

Ezzel a többi utasokhoz fordult, mintha azok beleegyezését várná.

Miss Campbell még egyszer odalépett hozzá.

- Meg kell tenni, kapitány, meg kell tenni! kiáltott reszkető hangon. Utitársaim ugyanazt kívánják, a mit én! Két emberéletről van szó, melyeket talán megmenthet... ó, kapitány, esdve kérem!...

- Igen, igen! szólt néhány utas, kiket a fiatal leány szívélyes közbenjárása felizgatott.

A kapitány kezébe fogta távcsövét, figyelemmel nézte a szoros áramlatának elvonulását, aztán pedig a hidon mellette álló kormányshoz fordult.

- Vigyázz! kiáltott, a kormányt a jobb felére!

A kormánykerék hatása alatt a gőzös nyugotnak fordult. A gépész parancsot kapott, hogy teljes gőzerőt adjon és a »Glengarry« csakhamar elhagyta Jure szigetének bal felől eső csucsat.

A hajón senkisé sem szolt egy szót sem. Minden ember tekintete kinos aggodalommal függött a mindinkább feltünedező dereglyén.

Kicsiny halászbárka volt az csak, melynek árboczát lefektették a benne ülők, kétségkívül azért, hogy kikerüljék az ellenlökéseket, melyeket a hullámok heves rohamainak okvetlenül okozniok kellett.

A két férfi közül, kik a járművön voltak, az egyik a hátsó végében elnyujtózva feküdt; a másik minden ereje megfeszítésével a víz vonzó erejének központjától igyekezett távol maradni. Ha ez nem sikerül, mindketten menthetetlenül elvesznek.

Fél órával később a »Glengarry« elérte a Corryvrekán határát és már az első hullámhegyek alatt rémes módon kezdett libegni; de a hajón senkisé panaszkodott miatta, bár az áramlat hevéssége az egyszerű turistákat elrémithette volna.

A tengerszoros e részében a víz olyan egyforma fehérnek látszott, mintha legalább is három napos szél kavarta volna fel. Nem lehetett egyebet látni, mint iszonyu mennyiségű habot, mely a víz aránylag csekély mélysége mellett óriási hegyekké vált.

A dereglye még fél mértföldnyi távolban volt. A két ember közül az, ki a köteleket tartotta, szörnyen erőlködött, hogy az örvényből kiszabaduljon. Azt tudta, hogy a »Glengarry« az ő segítségére jön, de belátta azt is, hogy a gőzös nem jöhet előbbre és hogy most már az ő dolga, hogy azt elérhesse. A hátsó részben fekvő társa eszméletlennek látszott. A legkinosabb izgatottság áldozatakép, miss Campbell tekintete odaragadt a végveszélyben levő csolnakhoz, melyet az örvény vizén ő fedezett fel legelőször és a mely felé, - hála az ő állhatatos kérelmeinek - most a »Glengarry« igyekszik.

A helyzet ezalatt mind végzetesebbé vált. Félni lehetett, hogy a gőzös nem éri el idejekorán célját. Már csak kisebb gyorsasággal haladt, hogy komolyabb bajt mindenkép kikerülhessen és mégis, az előlről tornyosuló hullámok máris a gép- és fűtőház elárasztásával fenyegettek, a mikor a víz mulhatatlanul kioltotta volna a tüzet, ez pedig oly eshetőség, melynek a szörnyű áradatban a legveszélyesebb következményei lettek volna.

A parancsnokhid korlátjának vasrudához támaszkodva, arra ügyelt a kapitány, hogy a csatornán ki ne térjen az irányból és ügyesen intézkedett, hogy a hajó ne széles felével feküdjék az árnak.

A dereglyének különben nem sikerült, hogy önerejéből kiszabaduljon az örvényből. Időnkint teljesen eltűnt egy-egy óriási hullámhegy mögött; néha ismét megragadtatva, az örvény központi áramlatától, melynek gyorsasága a növekedő kerülettel arányban emelkedett, a nyíl sebességével, vagy helyesebben a parittyá végében köralakban mozgó kő sebességével repült tova.

- Gyorsabban, gyorsabban! buzgólkodott miss Campbell, ki nem birta már mérsékelni aggodó nyugtalanságát.

Az egymásra toluló, zugó, kavargó vízhegyek láttára azonban egyes utazók időnkint már ijedten kiáltoztak. A vállaira nehezedő felelősség tudatában a kapitány nem akart a Corryvrekán szűk útján tovább is előre hatolni.

A dereglye és a »Glengarry« közt azonban alig volt már a távolság egy fél kabelhosszuságnál, azaz háromszáz lábna több és most már tisztán fel lehetett ismerni a két szerencsétlent is, kik ott vesztükbe rohantak.

Az egyik vén tengerész volt, a másik fiatal ember, az egyik a hátsó részben elnyulva, míg a másik a hosszú kötelekkel kinlódott.

E pillanatban iszonyu nagy hullám lökte fel magasba a gőzöst és nagyon veszélyes helyzetbe sodorta.

Csakugyan; a kapitánynak nem lehetett a szorosba tovább hatolni és elég baja volt annak, hogy a hajót, a keréklapátok lassu forgatásával, a hullámok ellenébe orrával fordithatta.

A csolnak most egyszerre, miután egy pillanatilag toronymagasságu hullám tetején uszott, oldalra simult és eltűnt.

A hajón csak egy kiáltás hallatszott, a rémület felkiáltása!...

A mélységbe sodortatott a törékeny jármű? Nem. Egy másik hullám tetején ismét feltűnt és az evezés újabb erőlködése megint közelebb hozta a gőzös oldalához.

- Vigyázz! Vigyázz! kiáltott néhány, az előrészen álló matróz.

Karikába hajtott kötelet lengettek és az alkalmas pillanatot lesték, hogy annak végét kidobhassák.

A kapitány most két megtörő hullámhegy közt nyugodtabb vizet pillantott meg és teljes gőzerővel indította meg a hajót.

A »Glengarry« gyorsabban hatolt előre és merészen betolakodott a két sziget közé, míg a dereglye még néhány fonallal közelebb ingott feléje.

Most kirepült a kötél, megragadták, az árbocz alja közé csavarták, aztán ellengőzt kapott a »Glengarry«, hogy gyorsabban szabadulhasson, míg az oldalán fekvő dereglye most vontatva siklott tova.

E pillanatban a fiatal ember letette az evezőket, kísérijét izmos karokkal ragadta meg és a gőzös matrózainak segélyével azt az öreg tengerészt felhúzták a hajóra. Rettentő hullámcsapás által sujtatva, a mikor mindketten a tengerszorosba szorítottak, lehetetlenné vált a fiatal ember igyekezetét támogatnia, ki ilykép tisztán saját erejére volt utalva.

Ez azonban felugrott a »Glengarry« fedélzetére. Megőrizte teljes higgadtságát, arcza nyugodtnak látszott és fellépése bizonyította, hogy erkölcsi bátorsága ép oly természetű, mint testi ereje.

Kisérijét azonnal a lehető legnagyobb gondozásban sietett részesíteni. Ő volt a dereglye tulajdonosa, kit egyébként néhány korty pálinka lassankint ismét talpra állított.

- Olivier ur! monda alig hallhatólag.

- Oh, derék tengerésem, felelt a fiatal ember, az a borzasztó hullámcsapás...

- Nem ejtett bennem kárt; már rosszabb dolgokat is átéltem, ... hisz már nyoma sincs az egésznek...

- Hála Istennek... De majdnem drágán fizettük volna meg esztelenségemet, hogy mind előbbre igyekeztem hatolni!... Végre meg vagyunk mentve!

- Az ön segítségével, Olivier ur!

- Nem... Isten segélyével.

A fiatal ember ez alatt szívéhez szorította a vén tengerészt és nem is igyekezett meghatottságát palástolni, mely e jelenet tanuit is megindította.

Erre aztán odafordult a »Glengarry« kapitányához, ép a mikor az a parancsnokhídról lejtött.

- Kapitány ur, nem tudom, mint háláljam meg önnek a szeretet művét, melyet nekünk teljesített...

- Uram, én csak kötelességemet teljesítettem és őszintén megvallva, utasaimnak több joguk van az ön hálálkodására, mint nekem magamnak.

A fiatal ember szívélyesen szorította meg a kapitány kezét, aztán megemelte kalapját és elegáns meghajlással üdvözölte az utazókat.

A »Glengarry« közbenjötté nélkül kísérőjével együtt okvetlenül odaveszett volna, ha a corryvrekani örvény egyszer megragadja őket.

Miss Campbell a kölcsönös udvariaskodások alatt helyesnek vélte, ha egy kicsit elvonul. Kerülni kívánta azt, hogy a szinte drámai kifejeletű életmentésnek őt megillető része valami különös módon ki ne emeltessék.

A felső födélzet elő részén maradt, midőn egyszerre csak, mintha képzelete álomból riadt volna fel, nyugatnak fordulva, e szavakba tört ki:

- És a sugár?... A nap?...

- Nincs már nap, szólt Sam testvér.

- Akkor hát persze sugarat sem lehet látni, tette hozzá Sib testvér.

Igen, elkéstek vele. A bámulatos tisztaságu szemhatár mögött eltűnő, izzó korong utolsó zöld sugarát kiröpitette már a világűrbe. Abban a pillanatban persze miss Campbell gondolatait egészen más dolgok foglalkoztatták; szórakozottságában elmulasztotta az alkalmat, mely talán hosszú idők múltán sem fog újra kínálkozni.

- Nagy kár! mondá magában, de azért nem nagy fájdalommal, tekintettel a történetekre.

A »Glengarry« ezalatt megtette a szükséges fordulatokat, hogy a Corryvrekán utról kikerülhessen és újra az előbbi, északi irányba indult. Az öreg tengerész pedig, miután még egyszer kezét fogott uri kísérőjével, lemászott a dereglyére és mintha misem történt volna, visszavezett Jura szigetére.

A fiatal ember maga, kinek »dorlach«-ját, bőrből készült utitáskáját, a hajóra czipelték, egygyel szaporította az utazók számát, kiket a »Glengarry« Obanba szállított.

Shuna és Luing szigeteket, melyeken Breadalbane marquis gazdag palabányái vannak, jobbról elhagyva, a gőzös elsiklott Seil sziget mellett, mely a skót part e részét védi; nemsokára aztán behatolván a Firth of Lornba, a vulkánikus Kerrera sziget és a sik szárazulat közt haladt tova és a mint az esti szürkület utolsó fénysugara is eltűnni készült, az obani kikötő czölöpgátjánál kivetette horgonyköteleit.

HETEDIK FEJEZET. Ursiclos Aristobulus.

Ha ép oly sok fürdővendég gyűlt volna is össze Obanban, mint a mennyi Brighton, Margate vagy Ramsgate partvidékein szokott összecsiszódni, az oly nagybecsült személyiség, mint a milyen Ursiclos Aristobulus, ott sem maradhatott volna észrevétlenül.

A nélkül, hogy versenytársai színvonalára emelkedhetnék, Oban azért mégis kedvelt tartózkodási helye az Egyesült királyság naplopóinak. A muli tengerszorosnál való fekvése, az éles nyugati szelek ellen védett helyzete, miután azok közvetlen hatását Kerrera sziget ellensúlyozza, sok idegent vonz ide. Sokan persze azért jönnek, hogy a gyógyerejű vízben tényleg erősödjének, mások meg, mint valami központban telepednek itt le, a honnan az utak Glasgowba, Invernessbe és a Hebridák legkiválóbb szigetei felé ágaznak szét. Megemlítendő még, hogy Oban nem képez valami kórházfélét, mint sok más fürdőhely; a legtöbben, kik a meleg időket itt szeretik eltölteni, teljesen egészségesek és az ember itt nincs kitéve annak, mint bizonyos fürdőhelyeken, hogy whistpártiját két beteggel és egy halottal játsza.

Oban létezése alig nyulik vissza ötven esztendőre; tereinek fekvésén, házainak berendezésén és utcáinak elhelyezésén tehát egészben véve az ujkor jellegét viseli. Mindamellet normann izlésű, csinos harangtoronnyal ellátott temploma, a sűrű folyondárok által ellepett dunolly-i várkastély, melynek falai észak felé egy különálló sziklabérczen nyulnak a magasba, fehér házainak és tarka nyaralóinak látképe, a mint az a város mögött elnyúló dombok láncolata mögül kikandikál, végül pedig öbleinek csöndes vize, melyen elég sok elegáns kéjládik himbál, mindez együttevve kedves, változatos képet nyújt.

Ez évben, de kiváltképp augusztus havában, rengeteg sok turistája és fürdővendége volt a kis városnak. A legjobb vendéglők egyikének névsorozatában már hetek óta a többé-kevésbé ismert nevek közt dumfriesi Ursiclos Aristobulus ur nevét is ott lehetett olvasni.

Huszonnyolcz éves »személyiség« volt, ki, úgy látszott, sohasem volt fiatal és arra volt hivatva, hogy talán soha meg ne vénüljön. Ez az ember kétségkívül olyan korban jött napvilágra, melyben később állandóan meg kellett maradnia. Modora sem rokon-, sem ellenszenves nem volt; arcza »közönséges«, mint az a körözésekben szokott lenni: haja pedig, férfivoltára való tekintettel, kissé túlszőke; szemüvegei alól rövidlátó szemek ragyognak ki; aztán meg az orra oly rövid, hogy nem is lehet az ő arczához illő orrnak tartani. Abból a százharmincezer hajszálból, melylyel minden emberi fejnek az ujjab számítások szerint birnia kell, legfelebb csak hatvanezer maradt meg neki. Göndör szakállszőr környezte arcát és ajkait, a mi egy kissé majomszerűvé tette képét. Ha az lett volna, csinos majomnak tartották volna és talán annak, a ki a Darwinisták fokozatán még hiányzik, hogy az állatoknak az emberekkel való összekötő kapcsát képezze.

Ursiclos Aristobulusnak sok pénze és vagyona, de még több eszméje volt. Sokkal műveltebb lévén fiatal tudós létére, ki gyakran nem tud egyebet, mint másokat a mindeneket felölelő bölcsességével untatni, több természettani, vegytani, csillagászati és mennyiségtani ismeret egyesült benne, mint irodalmi. Bár alapjában teljesen igénytelen, gyakran tökéletesen bolond volt. Főmániája, vagy ha úgy tetszik, monomániája az volt, hogy a legalkalmatlanabb időben és a legalkalmatlanabb helyen magyarázott meg mindent, a mi a természetrajzzal bármiféle összefüggésben volt; egyszóval, pedáns ember volt akárhány, legkevésbé kedves tulajdonsággal. Közvetlenül nem nevelték ugyan ki, mert ő maga képtelen volt nevetni, de kinevelték háta megett, mert ép az a hibája látszott nevetségesnek. Senkisémm lett volna méltatlanabb, mint ez a fiatal ember, arra, hogy az angol szabadkőművesek jelszavait: *Audi, vide, tace!* (Hallj, láss

és hallgass) fogadja el a maga részéről is. Ő nem hallott, nem látott és nem hallgatott sohasem. Hasonlással élve, mely Walter Scott hazájában igen alkalmasnak látszik, Ursiclos Aristobulus az ő pozitív industrialismusával inkább Jarvie Nicol falusi bíróra emlékeztetett, mint annak költői rokonára, Rob-Roy Mac-Gregorra.

Ámde a felföld melyik leánya volna az, miss Campbellt sem véve ki, a ki Rob Royt nem helyezte volna Jarvie Nicol fölébe?

Ursiclos Aristobulus olyan volt tehát. Már hogy jutott eszébe Melvill-testvéreknek ez a majom, hogy őt még törvényes unokaöccsükké is fel akarják avatni? Egyáltalán mint tetszhetett meg a derék és érdemes hatvanasoknak? Egyedül és tisztán azért talán, mert ő volt az első, ki efféle ajánlattal állt eléjük unokahugokat illetőleg. Naiv elragadtatásukban Sam és Sib testvérek azt mondhatták egymásnak:

»Ez jó családból származó, gazdag fiatal ember, ki szabadon rendelkezhetik a vagyonnal, mely örökség útján szüleiről és rokonairól reászállt és kiben azonkívül rendkívül sok tudományos kincs rejlik. Ez aztán pompás férj lenne a mi Ilonánk részére! A házasság magától fog létesülni; hisz teljesen helyesnek kell bizonyulnia, ha egyszer mi helyesnek tartjuk!«

Roppant ravaszoknak is tartották magukat, hogy miss Campbellt - hála az ő badar kivánságának, a zöld sugarat illetőleg - Obanba csábíthatták. Itt, a nélkül, hogy a dolog előkészítettnek látszanék, véletlenül ismét találkozni fog Ursiclos Aristobulussal és megújul az ismeretség, mely annak elutazása és távolléte óta megszakadt.

A Melvill-testvérek most miss Campbellel együtt a Helensburgh-telepet a Caledonian-szálló legszebb szobáival cserélték fel. Ha Obanban való tartózkodásuk esetleg hosszabbra nyúlna, ajánlatosabb lenne talán, hogy a várost környező magaslatok egyikén épült villát béreljenek; addig is azonban Bess asszony és a hű Patridge segítségével Mac-Fyne mester házában találtak szerfelett kényelmes és lakályos otthont. A további elhatározás függőben maradt.

Igy tehát a megérkezésüket követő másnap reggel, ugy kilencz óra felé, a Melvill-testvérek az öbölnek kikötő gátjával szemben eső Caledonian-szálló előcsarnokából léptek ki a partra. Miss Campbell még az első emeleten levő szobájában pihent, távolról sem sejtve, hogy bácsijai csak Ursiclos Aristobulus keresésére indultak el hazulról.

Az elválaszthatlanok lementek a partra és pontos tudomással birván arról, hogy »jelöltjük« az öböl északi felén épült egyik szállóban lakik, amaz épületek felé indultak.

Meg kell adni, hogy őket bizonyos sejtelem vezérelte. Mert tényleg, alig tiz perczczel a házból való kilépésük után, Ursiclos Aristobulus urral találkoztak, ki minden reggel tudományos sétát tett a dagály legutóbbi áradásai felé és olyan banális módon szorított velük kezét, a mi igen gyakran valósággal gépiesen szokott történni.

- Ursiclos ur! mondá a két Melvill-testvér egyszerre.

- Ah, Melvill urak! felelt Aristobulus oly hangon, melynek tulajdonkép az ő meglepetését kellett kifejeznie. Melvill urak... itt... Obanban?

- Tegnap este óta, felelt Sam testvér magyarázólag.

- És szerencsénknak tartjuk, Ursiclos ur, hogy ily kitűnő egészségben látjuk, mondá Sib testvér.

- Ó, köszönöm, uraim, - bizonyára értesültek már a tegnap érkezett sürgönyről?

- Sürgöny? kérdé Sam testvér. Talán már a Gladstone-kormány...

- Itt nem a Gladstone-kormányról van szó, felelt Ursiclos Aristobulus meglehetősen odavetőleg, hanem egy meteorológiai táviratról.

- Vagy úgy! felelt a két bácsi egyszerre.

- Igenis. Azt üzentetik abban, hogy a Svinemünde felett nehezedő depressió jelentékeny eséssel inkább északnak fordult. Központja ma Stockholm felett van, a hol a barometrum, mely egy hüvelykkel - egyenlő huszonöt milliméterrel, hogy a tudósok közt szokásos tizedes rendszert kövessük - esett, már csak huszonnyolcz hat tized hüvelyk, azaz kétszázhuszonhat millimétert mutat. Ha mindjárt Angliában és Skócziában meglehetősen azonos maradt is a légnyomás, Valentiában mégis egy tizeddel és Stornowayban két tizeddel esett tegnap.

- És ez a depressió?... kérdé Sam testvér.

- Mire enged következtetést?... tette hozzá Sib testvér.

- Hogy a szép időjárás már nem sokáig fog tartani, felelt Ursiclos Aristobulus és hogy az eget valószínűleg nemsokára az északi atlanti óceán kigőzölgése fogja borítani a délnyugati széláramlatok egyidejű jelentkezése mellett.

Melvill-testvérek megköszönték az ifju tudósnak, hogy ez érdekes jóslatokat közölt velük és azt következtették ezekből, hogy a zöld sugarat elég sokáig fogják várhatni, a mi ismét oly körülmény, mely nem volt rájuk nézve valami nagyon kellemetlen, mert ennek Obanban való tartózkodásukat kellett jóval meghosszabbítania.

- És önök eljöttek, uraim?... kérdé Ursiclos Aristobulus, miután egy parti kavicsot emelt fel, melyet a legnagyobb figyelemmel nézegetett.

A bácsik a világ minden kincseért sem zavarták volna e tanulmányban.

De a mikor a *silex* már odaszegődött az ifju tudós zsebeiben levő többi kovákhoz, Sib testvér így szólt:

- Mi azzal a nagyon természetes szándékkal jöttünk, hogy kis ideig itt maradjunk.

- És meg kell jegyeznünk, mondá Sam testvér, hogy miss Campbell is elkísért bennünket...

- Ah, miss Campbell! kiáltott Ursiclos Aristobulus. - Azt hiszem, ez a *silex* a gaëlei időkből származik... - még nyomok vannak rajta... valóban, szerfelett fogok örülni, hogy miss Campbellt újra láthatom!... légköri vasból. E rendkívül enyhe éghajlat kitűnő hatással lesz reá.

- Ő különben egész jól van, jegyzé meg Sam testvér és távolról sincs szüksége, hogy talán egészségét kelljen helyreállítania.

- Sebaj, válaszolt Ursiclos Aristobulus. A levegő itt kitűnő. Semmi komma huszonegy éleny, semmi, hatvankilencz légeny csak igen kevés vizgőzzel, csak ép annyival, a mi élettanilag előnyös. Szénsavnak csak nyomai vannak. Én mindennap vegyelemzek.

A Melvill-testvérek ebben miss Campbell iránt nyilvánuló gyöngéd figyelmet véltek látni.

- De, kérdé Ursiclos Aristobulus, ha önök, uraim, nem egészségi tekintetből jöttek Obanba, szabad-e tudnom, mily okból hagyták el Helensburgh telepüket?

- Nincs okunk, hogy ön előtt titkoljuk, már csak a helyzetre való figyelemmel sem, a melyben vagyunk... felelt Sib testvér habozva.

- E helyváltoztatásban szabad-e a különben nagyon természetes óhajtatást látnom, hogy nekem alkalom adassék, hogy miss Campbellel gyakrabban és oly viszonyok közt találkozhassem, melyek közt jobban megismerkedhetünk és kölcsönösen jobban megbecsülhetjük egymást? kérde a fiatal ember, félbeszakítva a megkezdett mondatot.

- Nagyon helyes, felelt Sib. Ugy véltük, hogy ily módon könnyebb lesz közös célunkat elérnünk...

- Teljesen egyetértek önökkel, uraim, monda Ursiclos Aristobulus. Itt, a semleges területen, miss Campbell és én a legkedvezőbb alkalmat fogjuk találni, hogy egymással beszélgethessünk, pl. a tenger mozgásairól, a szelek irányáról, a hullámok mozgásáról, az időjárás és más természeti tünetmények változásairól, melyeknek őt a legnagyobb mérvben érdekelniök kell.

Miután a Melvill-testvérek meglelégedéssel mosolyogtak egymásra, beleegyezésük és hozzájárulásuk jeléül meghajtották magukat és kijelentették, hogy Helensburgh-telepre visszatérésük után, igen nagy szerencsájüknök tartanáék ha szeretetreméltó vendégüket más cím alatt üdvözölhetnék ott.

Ursiclos Aristobulus azt felelte, hogy a szerencse még inkább az övé lesz és hogy ez annál jobban illik terveibe, mert a kormány a Clydebén ép most végeztet nagyobb kotrási munkálatokat Helensburgh és Greenock közt, mely alkalommal villanyos világítást szándékoznak alkalmazni, a hol tehát új villanygépekkel is kísérletek fognak történni. Ha már egyszer a telepen lesz majd, azok alkalmazását kényelmesen fogja megfigyelhetni és kiszámíthatja használati hatásukat is.

A Melvill-testvérek kénytelenek voltak elismerni, hogy a körülmények e találkozásá kiválóan kedvez az ő terveiknek. A telep szünóráiban az ifjú tudós könnyen megfigyelheti majd a nagy tudomány, érdekes munkálatok különféle fázisait.

- De önöknek mégis csak valami ürügyet kellett használniuk, kérde Ursiclos Aristobulus, hogy ide jöhessenek, mert miss Campbell bizonyára semmikép sem várja, hogy engem itt találjon Obanban?

- Persze, hogy kellett, felelt Sib testvér és azt az ürügyet maga miss Campbell szolgáltatatta nekünk.

- No lám, lám! kiáltott az ifjú tudós és melyik az az ürügy?

- Oly természeti tünetemény megfigyeléséről van szó nála, melyre nézve Helensburghban nincsenek meg a feltételek.

- Valóban, uraim, tört ki Ursiclos Aristobulusból, mialatt szemüvegét a helyére tolta, már ez is bizonyítja, hogy miss Campbell és én köztem bizonyos rokonszenves hasonlatosság van. Szabad megtudnom, hogy miféle tünetemény az, melyet Helensburghban semmikép sem lehet tanulmányozni?

- Az a tünetemény egész egyszerűen a *zöld sugár*, felelt Sam testvér.

- A zöld sugár? kiáltott Ursiclos Aristobulus meglepetve, hisz én azt soha még emliteni sem hallottam! Engedjék tovább kérdeznem, hogy miben áll az a zöld sugár?

A Melvill-testvérek úgy, a hogy tudták, megmagyarázták a tüneteményt, melyet a »Morning Post« kevéssel ezelőtt olvasói figyelmébe ajánlott.

- Eh, mondá Ursiclos Aristobulus, ez csak egyszerű különlegesség minden érdekesség nélkül, a mi már inkább a mulattató fisikának kissé gyermekes terére tartozik.

- Hisz miss Campbell is fiatal leány, mentegetődzött Sib testvér és ő e tüneménynek kétségkívül túlzott jelentőséget látszik tulajdonítani...

- Mert addig férjhez sem akar menni, a míg nem látta, jegyezte meg Sam testvér.

- Nos, jól van hát uraim, henczegett Ursiclos Aristobulus, megmutatjuk neki az ő zöld sugarát!

Erre a part közelében, réteken keresztül vezető uton, mindhárman visszatértek a Caledonian-szállóba.

Ursiclos Aristobulus nem akarta az alkalmat elmulasztani, hogy a Melvill-testvérek előtt ki ne fejtse, mily csekélységeken függ mindig a nők szelleme és egyidejűleg, bárcsak nagyjában, részletesen vázolta a teendőket, melyek hamisan felfogott neveltetésük érdekében szükségessé, bár bizonyára nem hitte, hogy a férfiakéval szemben kevesebb velőállománnyal bíró és egészen más sejtnövetrendszert feltűntető agyuk csak valaha is alkalmassá válhatnak a valóban magas színvonalu spekulációkra. De a nélkül, hogy ily messzire fejlődnének, különös nevelési módszer, valóságos training útján talán mégis csak tökéletesíteni lehetne némileg, habár a mióta a világ fennáll, még soha egy nő sem tűnt fel oly találmánnyal vagy felfedezéssel, mint pl. Aristoteles, Euklides, Hervey, Hanenhman, Pascal, Newton, Laplace, Arago, Humphrey Davy, Edison, Pasteur, stb. Ezután különféle természeti jelenségek magyaráztatására tért át és sokat fecsegett *omni re scibili* - miss Campbellt persze egyetlen szóval sem említve.

Melvill-testvérek áhitattal hallgatták, annál készségesebben, mert képtelenek lettek volna arra, hogy az egy szuszra elmorzsoltsz monologba, melyet Ursiclos Aristobulus a szükséges hm! hm! közbeszúrásával cifrázott fel, csak egyetlen szót is csusztassanak.

Igy értek körülbelül száz lépésnyi közelbe a Caledonian-szállóhoz, a hol pár pillanatra megálltak, hogy egymástól elbucsuzzanak.

E pillanatban szobájuk ablakában ifju alak tűnt fel. Roppant elfoglaltnak látszott, ha ugyan önmagával tehetetlen nem volt. Majd egyenesen maga elé, majd jobbra, majd balra nézett és kétségkívül olyan szemhatárt keresett, milyent nem tudott találni.

Miss Campbell - mert hisz ő volt az - egyszer csak megpillantja a bácsikat. Az ablak nyomban és csörrenve becsapódott és pár percz múlva az ifju leány, karjait keresztbe fonva, szerfelett komoly arczczal, redős homlokkal, lejött a partra.

Melvill-testvérek egymást nézték. Mi baja lehet Ilonának? Ursiclos Aristobulus jelenléte okozza talán ezt a rendkívüli izgatottságot?

A fiatal tudós ezalatt egy lépéssel közelebb jött és gépiesen üdvözölte miss Campbellt.

- Ursiclos Aristobulus ur - mondá Sam testvér és némi formassággal bemutatta a tudóst.

- A ki tisztán egy szerencsés véletlen folytán... ép Obanban tartózkodik, tette hozzá Sib testvér.

- Ah... Ursiclos ur!

Miss Campbell alig ereszkedett le annyira, hogy a köszöntést viszonzozza.

Aztán mindjárt odafordult a lehető legnagyobb zavarban maradt bácsikhoz, a kik azt sem tudták, hogy hányadán vannak.

- Kedves bácsik! mondá nagyon komolyan.

- Kedves Ilona, feleltek a bácsik észrevehetően nyugtalan hangon.

- Ugy-e bár, mi Obanban vagyunk? kérdé.
- Igen... persze... Obanban.
- A Hebridák tengere partján?
- Ugy van.
- Nos jól van, egy óra múlva már nem leszünk itt.
- Egy óra múlva?
- Hát főfeltételül nem korlátlanul szabad szemhatárt követeltem én?
- Nem tagadja senkisé, kedves leány...
- Nem lennétek szivesek nekem megmutatni, hogy hol az a szemhatár?

A Melvill-testvérek zavarodottan forogtak mindenfelé.

Egyenes irányban, délnyugotnak, északkeletnek, az összehalmozódott sziklák közt seholsem volt a legcsekélyebb szabad tér sem, a hol az ég és a víz összetalálkozhatott volna. Seil, Kerrera és Kiszmore szorosan összefüggő hidat képeztek az egyik szárazulatról a másikra. Akarva, nem akarva, be kellett ismerni, hogy a kívánt és megígért szemhatár Obanban nem létezik.

A bácsik, a part hosszában tett sétájuk alkalmával erre nem is gondoltak. Így hát meglepetésüknek azzal a két skót felkiáltással adtak kifejezést, melyek a hatalmas csalódással egyesült rossz kedvet jelzik.

- Pooh! - kiáltott az egyik és...
- Pswha! - felelt a másik.

NYOLCZADIK FEJEZET. Felhőcske a szemhatáron.

Most már a dolgot okvetlenül meg kellett magyarázni; de mivel Ursiclos Aristobulusnak ahhoz épenséggel semmi köze sem volt, miss Campbell hidegen köszöntötte őt és visszafordult a Caledonian-szálló felé.

Ursiclos Aristobulus a leány köszöntését ép oly hidegen viszonzta. Az a tapasztalat, hogy az ő tudós személyiségét egy zöld sugárral egyenlőnek tekintették, hideg zuhanyként hatott reá és így tehát, érthetlen szavakat dörögve magában, tovább folytatta útját a tengerpart hosszában.

Sam és Sib testvér is igen kelletlenül érezte magát. Külön szobájukba lépven, lehorgasztott fővel várták, hogy miss Campbell megszólaljon.

A nyilatkozat elég rövid, de annál érthetőbb volt. Obánba jöttek, hogy korlátlanul szabad tengeri szemhatárt lássanak; olyant itt egyáltalán nem lehet látni, vagy csak oly csekély terjedelműt, hogy nem is érdemes róla szólni.

A bácsik legfeljebb azzal védekezhettek, hogy ők jóhiszeműleg cselekedtek. Azelőtt ők maguk sem ismerték Obant. Ki sejthette volna, hogy a tenger, a nyílt, szabad tenger ne legyen ugyanott feltalálható, a hová annyi fürdővendég özönlik? Itt persze az egész partnak az az egyetlen pontja volt, a hol a szerencsétlen Hebridák következtében, a víznek határvonala nem érintkezik az éggel!

- Nos jól van, mondá miss Campbell oly hangon, melynek lehető legszigorubb jelleget és színezetet igyekezett adni, - e szerint nem marad egyéb hátra, mint hogy új partot keressünk fel, ha mindjárt annak a beláthatlan horderejű veszélynek lennénk is kitéve, ha mindjárt attól a megbecsülhetetlen szerencsétől fosztatnánk is meg, hogy Ursiclos Aristobulussal együtt legyünk!

Melvill-testvérek ösztönszerűleg hajtották le fejüket, a nélkül, hogy erre a kis czélzásra feleltek volna.

- Azonnal megteszszük a szükséges intézkedéseket, szólt miss Campbell tovább, hogy még ma elutazzunk.

- Igen, igen, el fogunk utazni! - szólt a két bácsi, kik meggondolatlanságukat csak a passzív engedelmesség tényei által vélték ellensúlyozhatni.

Régi szokás szerint újra felhangzott tehát:

- Bet!

- Beth!

- Besz!

- Betsey!

- Betty!

Besz asszony megjelent és Patridge követte. Mindkettővel közölték az új elhatározást és mert ők régideje tudták már, hogy mindig ifjú urnőjüknek van igaza, nem is keresték e gyors és hirtelen elutazás okát.

Itt azonban a szó szoros értelmében a még csak elejtendő medve bőrre alkudtak. Teljesen megfélekeztek Mac-Fyneről, a Caledonian-szálló tulajdonosáról.

Ezt a derék iparost még a máskülönben oly vendégszerető Skócziában is félre kellene ismerni, hogy feltegye róla az ember, miszerint ő egy, három személyből és két cselédből álló családot oly könnyen elbocsájtana, meg nem kísértvén mindent, hogy őket visszatarthassa. És ez történt a jelen esetben is.

Mac-Fyne mester alig értesült a reá nézve nagy horderejű elhatározásról, azonnal előállt avval, hogy mindent közmegelegedésre lehet elrendezni, nem is említvén az ő személyes megelegedését, melyet afelett érzett, hogy ily tisztességes vendégeket minél tovább láthat házában.

Mit kívánt miss Campbell és mit kívántak ezért a Melvill urak?

Korlátlan kilátást a tengerre, legalább nyugat és északnyugat felé? Ezt az óhajtást könnyű teljesíteni, miután alapjában véve mégis csak az a földolog, hogy a nap lementét láthassák. Az obáni partról nem láthatják? Nem. Lehetséges volna ez talán Kerrera szigetről? Onnan sem. Az előtte elterülő nagy Mull sziget miatt legfőlebb az atlanti oczeánnak igen korlátozott részére, délnyugati irányban nyílik kilátás. Ha azonban a parton lemennek, a kis Seil szigetre érnek, melynek legészakibb pontja hid által van Skóczia szárazulatával összekötve. Itt, a szélrózsának két ötödrészére terjedőleg, a nyugat felé való kilátást semmi sem zavarhatja.

Hogy arra a szigetre juthassanak, legfeljebb négy-öt órai sétautat kell megtenniök, - többet nem; kedvező időben jó és gyorslábu lovakkal felszerelt kocsi kényelmesen odajuttathatja miss Campbellt és kísérőit másfél óra alatt.

Állításainak támogatására a bőbeszédű vendéglős a ház előcsarnokában függő és a környéket nagy arányokban feltüntető térképre hivatkozott. Miss Campbell tehát könnyű szerrel meggyőződhetett arról, hogy Mac-Fyne mostan igazat beszél. A Seil-szigetnek a víz felé eső részétől nyugatnak tényleg egy széles, a szemhatárnak legalább egyharmadát befolyó iv terjed el, melyen a nap, több héten keresztül, a napéj előtt és után, átvonul.

A dolog tehát Mac-Fyne mester legnagyobb megelegedésére és a Melvill-testvérek legnagyobb kényelmére rendbejött. Miss Campbell nemes módon, teljes bűnbocsánatot biztosított nekik és még Ursiclos Aristobulusnak ittlétére vonatkozólag sem tett semmiféle sértő megjegyzést.

- De mégis csak különös, mondá Sam testvér, hogy ép Obannak nincs tengeri szemhatára!

- Igen, a természetnek is megvannak a maga szeszélyei! felelt Sib testvér.

Ursiclos Aristobulus kétségkívül igen szerencsés volt, hogy miss Campbell a megfigyelésre alkalmasabb hely keresése miatt el nem ment; de ő annyira elmélyedt tudományos problémáiba, hogy a dolog felett érzett megelegedésének kifejezést adni teljesen elfelejtette.

A fantasztikus fiatal leány hálás volt iránta e tartózkodó viseletéért, mert habár ezentul is közönyösen beszélt vele, mégis kevésbé hidegen fogadta, mint az első találkozás alkalmával.

Az égboltozat jellege időközben némileg megváltozott. Habár az idő szép maradt is, napkeltekor és naplementekor mégis egyes felhőrétegek lepték el a szemhatárt, melyeket a déli forróság sem volt képes feloszlatni. Teljesen hiábavaló dolog lett volna tehát, hogy Seil szigetén most keressenek megfigyelő pontot; hiábavaló fáradság lett volna és így tehát türelemmel kellett várni.

E hosszú napokon miss Campbell, ki a bácsijait szívesen átengedte az általuk választott jegyes társaságának, néha Besz asszony kíséretében, többnyire azonban egyedül, az öböl kinyuló részein bolyongott.

Szivesen kerülte a naplopók ama társaságát, mely, ugyszólván mindenütt, egyenlő jelleggel, a fürdőhelyek csillogó népszerűségét képezi; a családokat, melyeknek egyetlen foglalkozása abból áll, hogy a dagályt és apályt lesik, míg a kis leányok és kis fiúk igazi britt fesztelenséggel gurulnak a futóhomokban; kerülte a már öreg, komoly és gyakran nagyon is testedző fürdőruhákba bujt, flegmatikus öreg urakat, kiknek főfoglalkozásuk az volt, hogy hat percznyi időtartamra merültek a sós víz alá; a legjobb »*respectability*« dicssugarával övezett urakat és hölgyeket, kik mozdulatlanul és mereven ültek a piros párnás, zöld fapadokon, azokban a papírkötésű, illusztrált és többnyire nagyon szűk nyomású könyvekben lapozva, a milyeneket, mint az angol könyvnyomtatás terményeit, sajnos, nagyon sokat lehet találni; kerülte a magános turistákat, kik szijra erősítve czepelek távcsövüket, puha kalapot nyomnak a fejükbe, hosszú száru czipőket hordanak lábaikon, esernyőt szorongatnak hónuk alatt, - kik tegnap érkeztek és holnap már ismét tovább indulnak; rosszul érezte magát a nagy tömegben, a mozgó és hordozható ipart üző kereskedők közt, - az elektrikusok közt, kik a titokzatos fluidumot két pence-ért mindenkinek eladják, a ki annak kipróbálására kedvet érez magában; kerülte a művészeket, kiknek kereken járó géporgonájuk honi dalokat kalapál elferdített francia chansonettekkel vegyest; a szabad ég alatt működő fényképészeket, kik a véletlenül együvé került családokról nyomban és tucatszámra csinálják a pillanatsfelvételeket; a fekete kabátos kereskedőket, a virágos kalappal ékeskedő üzérnöket, kik apró targonczaikat tologatják maguk előtt, melyekben a világ legszebb gyümölcseit árulgatják; kerülte végre a »*minstrels*«-eket, kik fura pofákat vágnak, népies jeleneteket játszanak kiméletlen elferdítéssel és szivszakgató utcai dalokat énekelnek számtalan szakaszban, gyermekek egész serege előtt, kik a refraineiket szent áhitattal énekelik utánuk.

Miss Campbellre nézve a fürdőhelyek e mindennapi, mozgalmas jellege nem birt többé az újdonság ingerével. Ő inkább kerülni igyekezett az emberek csődülését, kik oly idegeneknek látszottak egymás mellett, mintha a világ legellentétesebb tájairól kerültek volna össze.

A mikor az elmaradásán aggódó bácsik keresni akarták őt, az öböl egy-egy kinyuló részén eső magános helyre kellett fáradniok, hogy megtalálhassák.

Ott ült miss Campbell, a »Kalózkodó« gondolkozó Minnájához hasonlóan, karjait a sziklára támasztva, fejét az egyik tenyerén pihentetve, míg a másik kezével vad köményt tisztogatott, mely itt, a kövek közt nőtt. Szórakozott tekintete az egyik »stack«-ról, melynek sziklacsucsra függélyesen meredt a magasba, egy másik sötét nyílás felé fordult, egyik fele ama »helyers«-eknek, mint Skócziában nevezik, melyek a beözönlő tenger zugásától visszhangzanak.

A távolban, hosszú egyenes sorokban, tengeri hollók ülnek mozdulatlanul és még messzebb távolba követi őket tekintetével, a mikor azok, nyugalmaiból felzavartatva, nehézkes szárny-csapásokkal simulnak el közvetlenül a megtörő hullámok felett. Valjon mire gondolt az a leány?

Ursiclos Aristobulus kétségkívül elég elbizakodott, a bácsik elég naivak lehettek volna, hogy azt higgyék, miszerint ő reá gondol; alaposan csalódtak volna e feltevésükben.

Emlékezetében miss Campbell még egyszer átélte a Corryvrekán mellett történeteket. Ujból látja a pusztulással fenyegetett dereglyét, a »Glengarry« mozdulatait, a mint ez a szűk vízi utra behatol. Szíve mélyében és teljes erővel újra érzi azt az izgatottságot, mely akkor még a lélegzetét is majd elfojtotta, a mikor a meggondolatlanok a keringő víz örvényében eltűntek... Aztán a sikerült mentést látja képzeletében, a kellő pillanatban kidobott kötele, az elegáns fiatal urat, a mint a hajó fedélzetére lépett, - oly nyugodtan, oly mosolygó arczczal és oly kevés izgatottsággal, akár ő maga, - fesztelen kézmozdulatokkal üdvözölvén a gőzös utasait.

Egy kissé ábrándos főre nézve ez regény kezdete lehetett, de itt úgy látszott, mintha a regény az első fejezeten nem igen haladna tul. A megkezdett könyv miss Campbell kezeiben hirtelen bezárult. Annak melyik oldalát nyithatná fel ismét, miután »hőse«, a gaeli ősidők Wodanjához hasonlóan, soha többé meg nem jelenik?

De hát egyáltalán kereste-e őt, a közönyösen egymás mellett elsiető tömegben, mely valósággal rajzott az obani parton? - Talán igen. - Meglátta őt? - Nem. Ő persze fel sem ismerhette volna újra. Már hogy is vette volna észre a »Glengarry« fedélzetén, a hol oly sokan voltak? - Már miért közeledett volna leginkább ő hozzá? Hogy sejthette volna, hogy megmenekülését részben csak neki köszönhetné? Pedig mindenekfelett mégis csak ő volt, ki a veszedelemben került járművet észrevette; ő volt az első, ki megkérte a kapitányt, hogy segítségére siessen. És végül, minden valószínűség szerint, az este a zöld sugarat is elvesztette miatta!

Ezt tényleg így lehetett gondolni.

A három nap alatt, mely a Melvill-családnak Obanba érkezése óta elmúlt, az égboltozat az edinburghi vagy greenvichi csillagászokat valósággal kétségbeejtette volna. Valami finom gőz egészen eltakarta és ez a megfigyelést jobban gátolta, mint az egyes, de határozottan elkülönített felhőrétegek. A leghatalmasabb távcsövek vagy teleskopok, a cambridgei tükröteleskop ép úgy, mint a parsontowni óriási készülék, egyaránt képtelen lett volna rajta áthatolni. Legfőleg a napnak lett volna elég ereje, hogy sugaraival áttörje, leszálltakor azonban a tenger határa finom ködbe burkolódzott, mely a nyugati eget biborszínnel öntötte el.

A zöld sugár persze ily körülmények közt nem juthatott el a megfigyelő szeméig.

Kissé ábrándos képzelettel eltevé, miss Campbell álmodozásaiban a corryvrekani örvény hajótönkje egybeolvadt a zöld sugárral alkotott figyelemmel. Az egyik bizonyára ép oly kevésbé fog feltűnni, mint a másik. Ha azt a gőzrétegek borítják, ezt az inkognito védi.

Ha Melvill-testvérek kísérletet tettek, hogy unokahugukat türelemre intsék, szörnyen megjárták vele. Miss Campbell egyenesen őket tette felelőssé a makacs légköri zavarokért; ők maguk ismét a kitűnő aneroid-barométerre hivatkoztak, melyet biztos előrelátással Helensburghból hoztak el magukkal, melynek mutatója azonban semmiképp sem akart előrehaladni. Minden habozás nélkül szívesen odaadták volna drága dohányszelenczéjüket, hogy csak egyszer lássanak felhőtlen és ködmentes égen végbemenő napnyugtát.

A tudós Ursiclos egy napon, vonatkozással a gőztömegekre, melyek az eget borították, azt az ügyetlenséget találta elkövetni, hogy azok keletkezését egészen természetesnek találta. E nyilatkozattól a természettanból tartandó vándorelőadásig nála csak egy lépés volt, melyet miss Campbell jelenlétében meg is tett. Beszért a felhőkről általánosságban, azoknak lefelé haladó mozgásáról, mely a légmérséklet csökkentésével a szemhatár felé tereli, a gőzöknek hólýagocskákra való átváltozásáról, tudományos beosztásukról, mely nimbus, stratus, cumulus, cyrrus elnevezés alatt ismeretes; felesleges persze megjegyeznünk, hogy gyönyörrel úszott az élvezetben, a mikor bölcsességét hirdethette.

Oly tisztán fejtett ki mindent, hogy Melvill-testvérek nem is tudták, mily állást foglaljanak el e rögtönzött előadással szemben.

Miss Campbell maga - hogy modern dandy-kifejezéssel éljünk - egyszerűen »észre nem vette« a fiatal tudóst; elébb úgy tett, mintha egészen más irányba nézne, hogy őt ne hallja; aztán folytonosan a Dunolly-kastélyt nézte, hogy őt észrevehető módon mellőzni lássék; végül csinos fürdőcipőjének orrát nézte, a mi a közöny félreérthetetlen jeléül és a tisztelet oly teljes hiányának bizonyítékául tekintendő, milyent csak egy fiatal skót nő, a beszélő szavaival és személyével szemben egyaránt kifejezni képes.

Ursiclos Aristobulus, ki rendszerint csak önmagát látta és hallotta, ki csak mindig mintegy magában beszélt és bölcselkedett, mindebből sem vett észre persze semmit, vagy legalább is úgy tett, mintha észre nem venné.

Igy mult el augusztus 3., 4., 5. és 6. napja; az utolsó napon azonban, Melvill-testvérek nagy öröme, a barometrum pár vonallal túlhaladt a »változó«-n.

A következő nap a legkedvezőbb jelek közt virradt fel. Reggeli tíz órakor a nap vakító fényében ragyogott és az ég zavartalan tisztasággal terjesztette azurkék színét a tenger felett.

Miss Campbell ezt a kedvező alkalmat semmikép sem akarta elmulasztani. A Caledonian-szálló fészérében mindig készen és rendelkezésére állt egy kocsis. Most vagy soha, itt az alkalmas pillanat és azt fel kell használni.

Esti öt órakor tehát miss Campbell a Melvill-testvérekkel együtt helyet foglalt a hintóban, melynek bakján a négyes fogat hajtását jól értő, ügyes kocsis ült. Patridge a hátsó padkán foglalta el az inashelyet és a hosszú zsinóros ostor által buzditott lovak vágtatva mentek az Obanból Clachanba vezető országuton.

Ursiclos Aristobulus, legnagyobb sajnálatára, - aligha miss Campbell sajnálatára is - sürgős munkával, egy tudományos értekezés megírásával lévén elfoglalva, nem vehetett részt a kirándulásban.

A kocsizás minden tekintetben érdemes volt. A hintó a part és a tengerszoros hosszában gördült tova, mely Kerrera szigetét a skót szárazulattól elválasztja. A vulkanikus eredetű sziget remek látványt nyújtott, miss Campbell szempontjából azonban megvolt az a szörnyű nagy hibája, hogy a tengerre nyíló szabad kilátástól fosztotta meg. Miután azonban ily viszonyok közt csak négy és fél mértföldnyi utat kellett járni, mégis csak megbámulta egy keveset harmonikus élet, melynek metsző vonalai annál tisztábban váltak el a ragyogó háttértől, melyet egy dán várkastélynak kimagasló romjai ékitettek.

- Ez volt hajdanában a lomei Mac-Douglasok törzsfészke, jegyezte meg Sam testvér.

- És a mi családunkra nézve, tette hozzá Sib testvér, kiválóan történelmi érdekű az a kastély, mert Campbellék pusztították el, miután összes lakóinak kiméretlen felkonczolása után felgyújtották.

Ez a hőstett kiváltkép Patridge tetszését látszott kiérdemelni, ki a clan tiszteletére halkan tapsolt kezeivel.

A mint Kerrera sziget mellett elhaladtak, a kocsis keskeny, némileg lejtős útra fordult be, mely Clachan faluba vitt. Ott gördült át a mesterséges isthmus felett, mely hid alakjában, korlátok közé szorított vízi utat fog be két oldalról és Seil szigetét a szárazfölddel összeköttetésbe hozza. A kocsit egy regényes völgykatlanban hagyva, a kis társaság megmászta egy domb eléggé meredek lejtőjét, aztán a kiszögellő sziklaszélen, egész közel a parthoz, helyet foglaltak.

A nézőknek nyugot felé irányuló tekintetét ezuttal nem zavarhatta semmisem, sem Easdale sziget, sem a kis Inish, melyek olyanoknak látszanak, mintha Seil közelében zátonyra kerültek volna. Az északnyugaton levő Hebridák egyik legnagyobbján, a Mull szigeten emelkedő Ardanalish fok és a délnyugoti Colonsay sziget közt a sehol meg nem szakított tenger tükre csillogott, melyben nemsokára a napkorong fogja tüzét eloltani.

Gondolataiba merülten, miss Campbell még mindig elmaradt egy keveset a többiektől. Csak egyes ragadozó madarak, sasok vagy solymok élénkitették e pusztaságot, nagy köröket vonva a »dens«-ek felett, melyek tulajdonkép tölcseáralaku, a sziklás falakba véssett völgyek.

Csillagászati számítás szerint a napnak ez évszakban és e szélesség alatt, hét óra negyvenöt perczkor, ép az Ardanalish fok irányában kell leszállnia.

Pár héttel később már lehetetlen lett volna lenyugtát a tenger határvonalán túl megfigyelni, mert ott és akkor már a Colonsay sziget vontatna el a szemlélő elől.

Ép ez este tehát az idő és a hely ama tünemény megfigyelésére a leghelyesebben volt megválasztva.

A nap most már igen ferde irányban mozog a teljesen felhőtlen égen.

A szem alig képes elviselni korongjának lángoló pirosba áttért színét, melyet a víz hosszú, csillogó fénysávok alakjában tükrözött vissza.

És daczára ennek, sem miss Campbell, sem a bácsik egy pillanatra sem bírták volna szemeiket behunyni, nem, e döntő pillanatban ez lehetetlen lett volna!

De mielőtt a nap a szemhatárt alsó szélével megérintette volna, miss Campbellból a csalódás kiáltása tört ki.

Ép most tűnt fel egy finom kis fellegecske, vékony, mint egy tollvonás, de hosszú, akár egy hadihajó lobogója. A nap korongját két egyenlőtlen részre osztja és vele együtt a tengerbe látszik alámerülni.

A legkisebb szellő, a legkönnyebb lehelet elűzhette, szétoszlathatta volna!... A szellő nem támadt.

És a mikor a napkorongból már csak egy piczi szelet volt látható, az a gőzfelhőcske eltakarta a határvonalat az ég és a víz között.

A gyöngye kis felhőcskébe tűnő utolsó zöld sugarat a figyelő szeme nem észlelhette, el nem érte.

KILENCZEDIK FEJEZET.

Besz asszony csevegései.

Obánba szóltanul, hallgatag tértek vissza. Miss Campbell nem beszélt, a Melvill-testvérek nem mertek beszélni, habár bizonyára nem az ő hibájuk volt, hogy az a legrosszabbkor érkezett füst vagy gőz ép oly állást foglalt el, a hol a nap utolsó sugarát elfoghatta. Ezért különben még nem kellett kétségbe esni. A szép időjárás előreláthatólag még hat hétig el fog tartani. Igen szerencsétlen csillagzat alatt kellett volna születniök, ha ez őszi folyamán egyetlen szép estét sem élvezhettek volna, a mikor a szemhatár teljesen gőzmentes volt.

Ma azonban mindenkép oly csodálatosan szép estét vesztek el, milyent a barometrum - legalább a legközelebbi napokra - alig látszott ígérni, mert az éj folyamán a szerfelett érzékeny készülék szeszélyes tüje lassanként visszatért a »változó«-ra. A mi az egész világ szemeiben szép időszámba mehetett még, semmiesetre sem volt az miss Campbell szemeiben.

Másnap, augusztus 8-án, a nap sugarai csak időnkint törték át az égboltozat meleg gőzrétegeit. A rendes déli szél nem volt oly erős, hogy szétoszlatotta volna. Estefelé a legszebb és legélénkebb színvegyületekben ragyogott az ég. Az egymásba folyó mindenféle színek, a chromosárgán kezdve az ultramarin kékig, a szemhatárt a festők palettájához tették hasonlónvá. Finom felhőcskék pehelyfátyla alatt a leszálló nap az eget és a földet elárasztotta a spectrum összes színeivel, kivételével annak az egynek, melyet az ábrándos és kissé babonás miss Campbell óhajtott látni.

Ép oly változatlan maradt az idő a legközelebbi és az azután következő napon. A koci tehát használatlanul állt a szálló fészerében. Minek is kocsiztak volna ki oly megfigyelés céljából, melyet az ég képe már eleve is meggyőzt? A Seil sziget magaslatai nem nyújthattak kedvezőbb feltételeket, mit az obani part és mindig jobb, ha az ember tudva és akarva nem teszi ki magát valamely csalódásnak.

Bár nem volt mogorvább, mint a milyen a körülmények folytán méltán lehetett, miss Campbell beérte azzal, hogy az esthomály beálltával visszavonult szobájába és ott duzzogott egy keveset a nem ép udvarias nappal. Ott aztán kipihente a megerőltető séta fáradságait és nyitott szemekkel álmodozott. Miről ábrándozott? Mire vonatkoztak álmái? A zöld sugárral egybefüggő legendára talán? Csakugyan szüksége lett volna még arra, hogy szívébe tisztán lásson? És talán nem is a magáéba, hanem a másokéba?

A végzet e napon miss Campbellt, a kihez Besz asszony is csatlakozott, Dunolly-Castle romjai felé vitte sétálni. Itt, az ősrégi és sűrű folyondárral borított fal lábainál, csodaszép panoráma terült el, melyet az obani öböl mély bekanyarodása, a Kerrera sziget vad és kietlen közetei, a Hebridák tengerében elszórt szigetek és nyulványok és végül a nagy Mull sziget képezett, melyek nyugatra néző sziklapartja volt rendelve arra, hogy az Atlanti Óceán felül száguldó viharok első rohamát felfogja és megtörje.

Miss Campbell szeme ott nyugodott ugyan a remek képen, mely előtte feltárult; de vajon látta is? Nem volt-e valami emlék, mely attól makacs módon, mindinkább elvonta?

Azt az egyet biztosra vehette mindenki, hogy Ursiclos Aristobulus képe nem volt annak az oka. Bizonyára nem angyalok karaként hatott volna reá, ha a fiatal tudós végig hallgathatta volna a szavakat, melyekkel Besz asszony ma a legkorlátlanabb őszinteséggel nyilatkozott felőle.

- Nem tetszik nekem, ismétlé többször is, nem, nekem sehogysem tetszik! Ő különben is csak arra vágyik, hogy önmagának tessenek. Ugyan miféle siralmas szerepet játszanék ő a Helensburgh telepen? Ő a »Mac-Egoisták« clanjához tartozik, a kikkel nem vagyok egészen tisztában. Már, hogy juthatott az Melvill uraknak az eszébe, hogy az az ember legyen az ő unokaöccsük? Patridge ép oly kevésbé szenvedheti, mint én, már pedig ő érti az efféléket. Mondja meg őszintén, miss Campbell, önnek magának tetszik?

- Kiről beszélsz? kérde a fiatal hölgy, ki Besz asszony nyilatkozataiból egy szót sem hallott.

- Arról, a kire a kisasszony nem gondolhat, és ha mindjárt a clan becsületéről volna is szó.

- Ki az, a kire a te nézeted szerint, én nem gondolhatok?

- Nos hát, az az Ursiclos Aristobulus ur, a ki egyáltalán jobban tenné, ha a Tweed túlsó partjára tűnne és ott tudakozódnék, hogy a Campbell családnak csak valaha is volt-e valami köze bármelyik Ursicloshoz!

Besz asszony rendszerint sem igen szokta szavait az aranymérlegbe tenni, de ezuttal, saját nézeteért ugyanis felmelegedhetett, hogy uraival ellentétbe helyezze magát, persze csak ifjú urnője előnyére. Azt egyébként tisztán kiérezte, hogy Ilona a jelölt iránt közönytel egyebet nem érez, de azt már bajosan sejtette volna, hogy ezt a közönyt egy más valakivel való foglalkozás még fokozta is.

Némi gyanu azonban támadhatott volna Besz asszonyban, a mikor miss Campbell azt kérdezte tőle, hogy valjon újra látta-e Obanban azt a fiatal embert, akinek a »Glengarry« ép a legjobb időben nyújtott segílyt és támogatást.

- Nem láttam, miss Campbell, felelt Besz asszony, ő kétségkívül azonnal elutazhatott: de mintha Patridge látta volna...

- Mikor?

- Tegnap, a dalmaly-i uton. Onnan jött, batyuval a hátán, mint valami vándorművész. Ó, roppant egy meggondolatlan ember az a fiatal ur! Belevonatni magát a corryvrekani örvénybe, ez ugyan rossz előjel az ő jövőjére nézve! Nem lesz ám mindig hajó kéznél, mely megmentse őt és elég sok baj fogja érni.

- Azt hiszed, Besz asszony? No de ha már meggondolatlan volt is, legalább bátornak bizonyult, mert a higgadság azokban a végzetes percekben egy pillanatra sem látszott őt elhagyni.

- Meglehet, azt azonban, szölt Besz asszony tovább, az a fiatal ember semmiesetre sem tudta meg, hogy ön volt az, miss Campbell, a kinek első sorban köszönhette menekülését, mert máskülönben, Obanba való érkezése után másnap okvetlenül jelentkezett volna, hogy háláját lerójjja...

- Hálát leróni nálam? felelt miss Campbell. És miért? Én csak azt tettem érte, a mit minden más emberért is megtettem volna és a mit az én helyemben mindenki ép ugy megtett volna.

- Megismerné őt, ha látná? kérde Besz asszony, ki élesen szemügyre vette a kisasszonyt.

- Igen, felelt miss Campbell nyíltan és bevallom, hogy a jellem, melyet viselete elárult, higgadt bátorsága, melyet a fedélzeten megjelenésekor tanusított, mintha nem is a halál torkából szabadult volna ki, a melegen átérzett szavak, melyeket idősebb kísérlőjéhez intézett, mielőtt megölelte, mindez nagy hatással volt rám.

- Biz isten, felelt a derék asszony, hogy kihez hasonlít, azt persze meg nem mondhatnám; de Ursiclos Aristobulus urhoz semmikép sem hasonlít!

Miss Campbell mosolygott, de nem felelt; felállt, egy perczig még pihent, Mull sziget távoli magaslataira nézve, mozdulatlan maradt, majd Besz asszony kíséretében lefelé haladt a pusztá gyalogösvényen, mely az obani ut felé vitt.

Ez este a nap valami ragyogó portömegben szállt le, mely oly könnyű volt, mint az ezüst-csillámmal behintett habszövet és utolsó sugara már az esthomályban aludt ki.

Miss Campbell visszatért a szállóba, az ebédből, melyet a Melvill-testvérek teljesen az ő izlésének megfelelőleg rendeltek meg, csak igen keveset fogyasztott, aztán pedig, a parton tett igen rövid séta után, visszavonult szobájába.

TIZEDIK FEJEZET. Croquet-játszma.

Melvill-testvérek - be kell ismernünk - lassankint a napokat kezdték számlálni, ha ugyan már nem számlálták az órákat. A dolgok nem az ő kívánságukhoz képest fejlődtek. Unokahugok szemmel látható unalma, az őt teljesen betöltő vágy, hogy egyedül lehessen, nagyon is kevésbé hizelgő viselkedése a nagytudomány Ursiclossal szemben, melyen az talán kevésbé ütközött meg, mint ők maguk, mindent egybevetve nem volt alkalmas arra, hogy az Obanban való tartózkodást kellemessé tegye. Azt sem tudták, hogy mit csináljanak, a mivel ezt a terhes egyhanguságot megzavarhatnák. Hasztalan lesték a legcsekélyebb légköri változásokat és vigasztal azt mondogatták magukban, hogy miss Campbell, óhajának teljesülése után engedékenyebb és - legalább rájuk nézve - hozzáférhetőbb lesz.

Két nap óta az azelőttinél is ábrándosabb Ilona, még a megszokott reggeli csókot sem adta nekik, a mi pedig a két agglegényre nézve legalább a nap hátralevő részére biztosította a jókedvet.

A bácsik minden fenyegetése és szelid dühkitörése iránt teljesen érzéketlen barometrum még a legkisebb jelét sem mutatta a közelgő időváltozásnak. Bár sohase mulasztották el, hogy naponta tizszer is megrázzák, a mivel a tú ingását vélték megkönnyíthetni - a tú ki sem mozdult helyéből. Ő, azok a barometrumok képesek az embert kétségbe ejteni!

Ekkor mentő gondolatuk támadt a Melvill-testvéreknek. Augusztus 11-ikének délutánján eszükbe jutott, hogy miss Campbellnek egy croquet játszmat ajánlanak, hogy őt, ha lehetséges, szórakoztassák és bár Ursiclos Aristobulusnak is részt kellett benne vennie, Ilona mégsem utasította vissza őket, mert tudta, hogy kedvük szerint jár el.

Itt meg kell jegyezni, hogy Sam és Sib testvérek nem kis mestereknek tartották magukat a nevezett játékban, melynek az Egyesült Királyságban általában hódolnak az emberek. Nem egyéb az tulajdonkép a régi »mail« játékna, mely a női ifjuság szükségletéhez és izléséhez van igen szerencsésen alkalmazva.

Ép Obanban többféle és a nagyon élénk játékra alkalmas, kedvező hely létezett. Ha a legtöbb fürdőhelyen többé-kevésbé sík, gyepes, vagy homokos talajjal érik be a játszó, ez inkább az illetők szerényebb igényeit bizonyítja, mint azt, hogy e nemes időtöltés iránt kevesebb rajongással lennének. A játékheleek itt nem pusztá homoktelepek, hanem, mint rendén is van, finom gyeppel benőttek - a mit különösen »croquets-grounds«-nak szokás nevezni - itt minden este finom sugarakat szóró szivattyukkal frissítik fel azokat, reggelenként tisztán e célra rendelt gépekkal simítják, minek folytán oly simákká válnak, felületük oly puha és finom lesz, mint a bársony, mely ép a műhelyből kerül ki. Az ivek és czölöpök megerősítésére apró, a talajjal egy színben álló kőkoczkák vannak a tér mindkét végén a földbe erősítve. Néhány hüvelyknyi mélységben huzott barázda jelzi mindegyik játszóhely határát, mely a résztvevők működéséhez szükséges 1200 négyszögletre terjed.

Melvill-testvérek hányszor nézték már irigy szemmel a mindkétnemű ifjakat, a mikor azok ily kitünően alkalmas helyeken játsztak és mily nagy meglegedést éreztek, a mikor miss Campbell oda szóló meghívásukat elfogadta. Ezzel alkalmuk nyílt a leány szórakoztatására, mig maguk is a nézők egész serege előtt üzték kedvenc játékukat, mert néző itt is van mindig ép annyi, mint Helensburghban. - Oh, az a hiuság!

A kellő időben értesített Ursiclos Aristobulus beleegyezett, hogy félbeszakítja munkáit és a kitűzött órára megjelent a küzdőtéren. Oda nyilatkozott, hogy a croquet elméleti és gyakorlati részében egyformán erős, hogy azt mint tudós, mint földmérő, mint fizikus, mint matematikus, egyszóval az $a+b=c$ tétele szerint játsza, a mint az ilyen X-fejhez illik is.

Miss Campbell előtt az természetes dolog volt, hogy a fiatal szörszálhasogató volt játéktársa. Már hogy is lehetett volna ez másképp? Hát azt a bánatot okozta volna a bácsiknak, hogy a küzdelemnél elválasztsa őket és ellenfelekül állítsa őket egymással szembe, őket, kik teljesen egyek voltak gondolatban és szívből, testben és lélekben, őket, kik soha másképpen nem játszottak, csak együtt. Nem, ezt már nem tudta volna elszívni.

- Miss Campbell, mondá Ursiclos Aristobulus bevezetésül, szerencsésnek vallom magamat, hogy segédje lehetek és ha megengedi, hogy az ütések döntő feltételeit kifejtsem...

- Ursiclos ur, mondá Ilona, kissé félrehuzva őt, mindenekelőtt a bácsiknak kell a győzelmet átengednünk.

- A győzelmet?

- Igen, de a nélkül, hogy ők e szándékunkat észrevennék.

- De miss Campbell...

- Roppant boldogtalanok lennének, ha veszítenének.

- De... bocsánat!... felelt Ursiclos Aristobulus, a Croquet-játékot mértanilag ismerem, erről biztosítom! Kiszámítottam a vonalak összes változatait, a görbülések értékeit és azt hiszem, jogom van kívánni...

- Nincs más óhajtásom, szólt közbe miss Campbell, mint az, hogy ellenfeleim iránt nagylelkű legyek. Ők különben nagyon erősek a croquetben, ezt előre megmondom önnek és alig hiszem, hogy az ön tudománya felülkerekednék az ő ügyességükön!

- No azt majd meglátjuk! dörmögött Ursiclos Aristobulus, kit semmiféle tekintet rá nem birhatott, hogy önként legyőzesse magát - még miss Campbell kedvéért sem.

Ezalatt a croquet-ground felügyelői idecipelték a szekrényt, melyben a sarokczölöpök, a sorsjegyek, az ivék, golyók, ütők voltak.

A kilencz ívet beerősítették a megnyújtott négyszög köveibe és a két czölöp a négyszög nagy tengelyének végeiben emelkedett.

- Huzzunk sorsot! - kiáltott Sam testvér.

A jegyeket bedobták egy kalapba. Mindegyik résztvevő egyet huzott.

A véletlen a következő színeket jelölte a játék rendjére nézve: kék golyó és ép olyan ütő jutott Sam testvérnek; piros golyó és ütő Ursiclos Aristobulusnak; sárga golyó és ütő Sib testvérnek; zöld golyó és ütő miss Campbellnek.

- Ugyanoly színű bizonyos sugár elvárása mellett! mondá. Ez kedvező előjel!

Sam testvérnek kellett a játékot megnyitnia és miután társával együtt még jól szippantott, hozzá is látott.

Érdekes volt őt most látni. Teste sem tulegyenes, sem tulhajlott, - feje félig oldalt fordult, hogy a golyót pontosan, a kellő helyen érje; kezei egymás közvetlen közelében az ütő nyelén, a bal lent, a jobb fent, a lábak könnyedén összeszorítva, a térdek mérsékelten meghajtvá, hogy

az ütés visszahatását jobban felvehesse, - a bal láb ép a golyó előtt és a jobb egy kissé visszahúzza - tökéletes mintaképe a »gentleman croqueter«-nek!

Azután Sam testvér emelte fel ütőjét, melylyel lassan félkört irt le, majd biztos ütést mért vele a »fock«-tól, azaz a kiindulási ponttól tizenhatsz hüvelyknyi távolban fekvő golyó felé és nem szorult arra, hogy a rendelkezésére álló kedvezményvel élve, az első ütést még kétszer ismétlje.

Az ügyesen elhajtott golyó átgördült az első iven és megállás nélkül a másodikon is; a második ütés áthajtotta a harmadikon és csak a negyediknél vett »egy kissé tulsok vasat« és megállt.

A játék megnyitásakor ez mindenesetre elismerésre méltó mozzanat volt. Hizelgő morgás járta végig a nézők sorait, kik a kis sikon kívül, a gyepek körül álltak.

Most Ursiclos Aristobulus került sorra. Ő már kevésbé volt szerencsés. Ügyetlenség, vagy szerencsétlen véletlen folytán-e, de háromszor kellett kezdeni, hogy a golyót az első iven átkergetse és a másodikat megint csak elhibázta.

- Minden valószínűség szerint ez a golyó nincs helyesen gömbölyítve, jegyzé meg, miss Campbellhez fordulva. Az ily esetben az excentrikusan eső súlypont eltérést okoz a pályától...

- Te következel, Sib bácsi - szólt miss Campbell, a tudományos fejtegetést figyelembe sem véve.

Sib testvér méltó társa volt Sam testvérnek. Golyója keresztülfutott két iven és Ursiclos Aristobulus golyója közelében maradt fekvve, mely arra szolgált, hogy áthaladjon a harmadik iven, miután azt roguirozta, azaz az övének nekieresztése által megérintette, azután még egyszer roguirozta az ifjú tudóst, kinek egész arczkifejezése azt látszott hirdetni: »Megállj csak, mi még jobban fogjuk csinálni!« Végre, miután mindkét golyó érintkezésbe jött egymással, lábát erősen illesztette a maga golyójára, erős ütést mért rá és megcroquirozta azzal az ellenfél golyóját, vagyis az ellenütés hatása, illetve a fa ruganyossága folytán hatvan lépésnyire röpitette túl a játéktér határán.

Ursiclos Aristobulusnak golyója után kellett futnia; a meglelt kora férfi teljes méltóságával tette azt, aztán a tábornok modorában várt, mintha valami nagy terven tündökönnék.

Miss Campbell most elővette zöld golyóját és ügyesen átvette az első két iven.

A játék menete a Melvill-testvérekre nézve nagyon kedvezővé kezdett válni és ők tényleg egyetlen alkalmat sem mulasztottak el, hogy az ellenséges golyókat roguirozzák és croquirozák. Milyen öldöklés támadt! Alig észrevehető jeleket csináltak, már a szemhunyorításokból is megértették egymást, úgy hogy beszélniök sem kellett és végre óriási előnyt vívtak ki unokahuguk nagy meglepedésére, de egyuttal Ursiclos Aristobulus boszuságára!

Midőn miss Campbell, öt perczzel a játszma megkezdése után, már eléggé tulszárnyalva látta magát, figyelmesebben kezdett játszani és sokkal nagyobb ügyességet tanusított, mint társa, de a ki azért elárasztotta tudományos tanácsaival.

- A visszaverődési szög, mondá, mindig egyenlő az esési szöggel és ebből számíthatja ki aztán az irányt, melyben a golyóknak az ütés következtében haladniok kell. Hasznos kell belőle huzni...

- No hát csak huzzon ön minél nagyobb, felelt miss Campbell. Hisz látja, uram, hogy én önt három ivvel megelőztem.

Ursiclos Aristobulus tényleg roppantul elmaradt. Már tizszer is megkísértette a kettős középvét elérni, de nem jutott odáig. Az okot most magában a sodronyivben kereste, másképp állította fel, megvizsgálta a törzslapot és újból próbált szerencsét.

No de az egyszer semmikép sem akart az neki kedvezni. Golyója mindig a vasat találta, azon keresztül azonban sohasem akart menni.

Miss Campbell jogosan panaszkodott volna játszótársa miatt. Ő maga nagyon jól játszott és megérdemelte a dicséreteket, melyekkel a bácsik bőségesen elárasztották. De valóban kedves látvány volt, a mikor teljesen odaadta magát a játéknak, mely a testi bájak kifejtésére oly nagyon alkalmas. Kissé megemelt jobb lába, hogy az ellenfél golyóját lekösse, a mikor azt croquirozta, - kedves módon hajlított karjai, a mikor ütőjével félkört irt le, a több mint csinos arcnak élénksége, testének fesztelen hajlása, bájosan ingó felső teste - mindez együttvéve lebilincselő látványt nyújtott. Csak Ursiclos Aristobulus nem látott mindebből semmit.

Megbocsájtható neki, ha bensejében dühöngött. Melvill-testvérek oly nagyon előrehaladtak most már, hogy azok elérésére gondolni sem lehetett. A croquet-játéknak azonban oly váratlan fordulatai vannak, hogy az esetleges győzelem mindig remélhető.

A játszma ily egyenlőtlen körülmények közt folyt tovább, mignem egy közbejött eset megszakította.

Ursiclos Aristobulusnak végre alkalma nyílt, hogy Sam testvér golyóját roguirozza, mely a középső ivet, a honnan oly kegyetlen módon visszatartották, már visszafelé menet áthaladta. Végtelen kétségbeesésében és mégis azon igyekezve, hogy a nézők szemeiben lehető legnyugodtabbnak látszassék, mestermunkát szándékozott most végezni, ellenfelének hasonlóval visszafizetni és őt a játéktér határán túlüzni. Golyóját tehát odatette Sam testvér golyója mellé, az érintkezést egy csomó fű odaillesztésével biztosította, ballábát ráfeszítette, az emelésnél teljes ivet mért le, hogy az ütésnek nagyobb erőt kölcsönözhesen, aztán hatalmasan nekivágott.

Hu, milyent ordított most! Igazi fájdalomkitörés, fájdalmas bögés volt; a helytelenül irányított ütő a golyó helyett a Croquet-kontár lábát érte, a ki most, féllábon sántikálva, kétségkívül igen természetes, de azért mégis kissé nevetséges jajveszéklést mivelt.

A Melvill-testvérek hozzásiettek. Fűzős cipőjének vastag bőre szerencsésen megtörte az ütés erejét, úgy hogy komolyabb sérülés nélkül távozhatott. Ursiclos Aristobulus azonban a következőkép vélte balsorsát kimagyarázhatni:

- Az ütő nyele által képezett sugár, vagy *radius*, mondá oktatólag, de azért nem minden arczfintorgatás nélkül, ahhoz a sugárhoz, melynek a földet átló gyanánt kellett érintenie, koncentrikus kört irt le, mert én a radiust kissé rövidre fogtam. Ezért kellett az ütésnek...

- Ily körülmények közt, uram, talán inkább abbahagynánk a játékot? kérde miss Campbell.

- Abbahagyni a játékot! kiáltott Ursiclos Aristobulus. Legyőzöttnek beismerni magunkat? Soha! A valószínűséget számítás alakzatainak segélyével be lehet bizonyítani...

- Nos hát, a mint tetszik; játszunk tovább, vágta el miss Campbell a nagy tudományosság fonálát.

Sam testvér máris »rabló« volt, vagyis az ő golyója áthaladt már az összes íveken és »besant«-t, a végső czölöpöt újra érintette, úgy hogy most szabadságában állt, társát bármikép segíteni, az összes golyókat tetszés szerint roguirozván és croquirozván.

A játszma sorsa tényleg néhány ütés után eldőlt és Melvill-testvérek diadalmaskodtak, de csak szerényen, mint az a mesterekhez illik. Ursiclos Aristobulus ellenben, tudományosan támogatott igényei dacára nem volt képes annyit elérni, hogy a középső íven áthaladjon.

Miss Campbell csak színlelte, hogy sokkal boszúsabb, mint a milyen valóban volt és erőteljes ütéssel, melynek irányára nem is ügyelt, messzire elhajtotta a golyót.

A golyó a tenger felé gurult, a barázdák által határolt játéktéren túl, beleütődött egy kőbe, annak folytán magasra pattant és, sulya a sebesség négyzetével szoroztatván, mind Ursiclos Aristobulus mondta volna, a part felé repült.

Szerencsétlen ütés!

Ott egy fiatal művész volt festőállványa előtt, azzal foglalkozva, hogy a tenger képét fesse le az obani öböl déli csúcsáig. A golyó ép a kifeszített vásznat érte, elpiszkolta saját zöld színét - a mint azon végig surrant - a festőlap összes színeivel és felborította végül az egész állványt.

A festő nyugodtan megfordult és így szólt:

- Rendszerint előbb hadat szokás üzeni, csak azután kezdődik az ostrom.

A fenyegető veszély és baj előérzetében miss Campbell a part felé futott, még mielőtt az következett volna.

- Óh, uram, mondá a fiatal művészhez fordulva, kérem, bocsássa meg ügyetlenségemet!

A megszólított felállt, mosolyogva köszöntötte a fiatal és zavarában még sokkal szebb leányt, ki ép most mentegetődzött...

A corryvrekani örvény »hajótöröttje« volt.

TIZENEGYEDIK FEJEZET.

Sinclair Olivér.

Sinclair Olivér »csinos fiu« volt, hogy azt a kifejezést használjuk, melyet hajdanában Skóciában előszeretettel alkalmaztak a derék, élénk és szellemileg is kiváló fiatal emberekre; de ha ezt a jelzőt szellemi tekintetben teljesen megérdemelte, őszintén megvallva, külsőleg is igen ráillett.

Mint utolsó sarja egy edinbourghi előkelő családnak, az északi Athén ez ifju athénije, fia volt Mid-Lothian főváros egyik öreg tanácsosának. Korán vesztvén el apját, anyját, bácsijánál, a közigazgatási bíróság négy főbirájának egyikénél nevelkedett és az egyetemen jó sikerrel tette le vizsgáit; husz éves korában, a ráháramlott jelentékeny örökség nagyobb függetlenséget biztosított neki és mert a világot vágyott látni, beutazta Európa legfontosabb államait, továbbá Indiát és Amerikát és az edinbourghi ismert »Szemle« több cikket közölt az ő utazásairól. Igen tehetséges festő, ki nagy árakon adhatta volna el képeit; költő, a mikor költői hangulatban van - és kivel nem esnék ez meg abban a korban, a mikor az egész élet rámosolyog? Meleg kedélylyel megáldva, művész a természettől fogva, arra volt hivatva, hogy általában tessék és ő tetszett, bár se nem hivatkozott, sem hiu nem volt.

Az ősi Caledonia fővárosában könnyű megházasodni. A nemek mennyiség dolgában nagyon egyenlőtlenek és a gyöngé nem jóval túlhaladja az erősebbet. Egy fiatal, művelt, szeretetre-méltó, előkelő és szép alkatú fiatal embernek számtalan alkalma nyilhatott, hogy izlése szerint való vagyonos nőt vegyen el.

Sinclair Olivér, úgy látszik, még huszonhat éves korában sem érezte a páros élet szükségét. Talán oly keskenynek tartotta az élet ösvényét, hogy nem mert rajta másodmagával elindulni? Nem, bizonyára nem; de minden valószínűség szerint jobban érezte magát, hogy egyedül járhatott, bolyonghatott kedve szerint ide-oda, a mint művészizlése sugalta, ha nem az utazó kerekedett benne felül.

- Csak egy kis baleset, nem szerencsétlenség, felelt a fiatal ember mosolyogva. Mázolás, semmi egyéb és a golyó a legigazságosabb bírálatot végezte rajta.

Sinclair Olivér oly nyílt őszinteséggel mondta mindezt, hogy a Melvill-testvérek minden habozás nélkül fogtak volna vele kezét. Mindenesetre azonban úgy vélték, hogy be kell magukat mutatniok, mint az a gentlemanok közt szokás.

- Melvill Sámuel ur, mondá Sib testvér.

- Melvill Sebestyén ur, mondá Sam testvér.

- És unokahuguk, miss Campbell, tette hozzá Ilona, ki, nehogy kintrekedjen, mindjárt inkább önmagát mutatta be.

Ez a fiatal emberhez intézett egyenes felhívás volt, hogy most már ő is megmondja nevét és állását.

- Miss Campbell, uraim, mondá igen komolyan, én azt felelhetném önöknek, hogy »fock«-nak (végczölöp a croquetnél) hívnak, miután az a golyó engem talált meg; tényleg azonban, egész egyszerűen, Sinclair Olivér a nevem.

- Sinclair ur, kezdé most miss Campbell, ki az ő válaszát nem bírta eléggé értelmezni, még egyszer, engedje meg utoljára, hogy a legudvariasabban bocsánatot kérjek.

- És mi is, szölkak Melvill-testvérek.

- Miss Campbell, felelt Sinclair Olivér, ismételten mondom, hogy az egész dolog szót sem érdemel. A megtörő hullámok színhatását igyekeztem ellesni és nem valószínűtlen, hogy az ön golyója - ép úgy, mint nem tudom, melyik ókorbeli festő szivacsa, melyet az festményéhez vágott - ép azt a hatást idézte elő, melyet én az ecsetemmel hasztalan igyekeztem elérni.

Ezt oly kedves és rokonszenves hangon mondta, hogy miss Campbell és a Melvill-testvérek önkéntelenül is elmosolyodtak.

Nem akarjuk itt elmulasztani annak megemléztetését, hogy Ursiclos Aristobulus nem jött el ide, e szerint hát nem is hallotta a kölcsönös bókolást és udvariaskodást.

Sinclair Olivér egyébként határozottan arra volt teremtve, hogy Skócia valamelyik ifju, szőke hölgyének keblében a pusztá rokonszenvnél különb érzelmet keltsen. Előkelő termete, férfias kifejezésű, nyílt arcza, melyet vonásai erélyessé tettek, míg szemei gyöngédnek tüntették fel, mozdulatainak természetes kecsessége, lényének előkelősége, folyékony és szellemes beszéde, könnyed járása, mosolygó tekintete, mindez együttvéve bizonyos vonzerővel ruházta fel őt. Persze sokkal szerényebb volt, mintsem maga is ügyelt volna erre, de szándékosan sem ügyelt, mert nem volt kedve, hogy lekösse magát.

Ha Auld-Reeky* női clanja csak hizelgőt tudott felőle mondani, ifjúkori társainak és egyetemi barátainak nem kevésbé tetszett; egy kedves, gaéli közmondás szerint azokhoz tartozott: »kik sem barátnak, sem ellenségnek sohasem fordítanak hátat«.

Ma, az ismert támadás perczében persze, hátat fordított miss Campbellnek. Ámde miss Campbell sem barátja, sem ellenfele nem volt neki. Állásában, helyesebben mondva ülésében, az ifju leány ütése által oly meggondolatlan módon tovaüzött golyót persze nem vehette észre. Így történt aztán, hogy a löveg ép az ő festményének belső közepére pattant és összes szereit halomba döntötte.

Miss Campbell az első tekintetre felismerte a corryvrekani hőst; a hős azonban nem ismerte fel a »Glengarry« ifju utazónőjét. Scarba szigettől Obánig utaztában miss Campbellt aligha vette észre a fedélzeten. Ha sejtette volna, mily nagy és személyes része volt neki az ő szerencsés megmentésében, ha csak pusztá udvariasságból is, de okvetlenül külön köszönetének adott volna kifejezést; azt azonban még nem tudta és valószínűleg sohasem fogja megtudni.

Még ugyanaz napon megtiltotta, - igen, ez a helyes szó - megtiltotta miss Campbell a bácsiknak ép úgy, mint Besz asszonynak és Patridgenek, hogy azon fiatal urral szemben bármiféle célzást tegyenek az eseményekre, melyek a »Glengarry«-n az ő megmentése előtt lejátszódtak.

A golyóval történt eset után Melvill-testvérek, kik lehetőleg még jobban nyugodtak, mint huguk, utána siettek és ép saját személyükben védekeztek az ifju művész előtt, ki e szavakkal vágott közbe:

- Kisasszony... uraim... kérem, higgyék el, az egész dolog szót sem érdemel.

- Uram, felelt Sib testvér, nem, mi igazán vigasztalhatatlanok vagyunk...

- És ha a baj helyrehozhatatlan lenne, a mi sajnos, úgy lehet... tette hozzá Sam testvér.

A játszma befejeztével az ifju tudós, kit bántott, hogy elméleti ismereteit a gyakorlati ügyességgel nem bírta egyensúlyba hozni, visszavonult a szállóba. Három-négy nap letelte előtt, újabb feltűnésére bajosan lehetett számítani, mert ép Luig szigetre, a kis Hebridák egyikére,

---

* »A vén füstös«, Edinburgh gunyneve.

szándékozott utazni, mely Seil sziget déli részén fekszik, hogy ott geológiai szempontból a bőséges palarétegeket megvizsgálja.

A beszélgetést nem fenyegették tehát tudományos félbeszakítások, melyeket a kiröpített testek gyorsaságáról, valamint egyéb a balesettel összefüggő kérdésekről, okvetlenül feltálatl volna.

Sinclair Olivér arról is értesült különben, hogy ő a Caledonian-szálló vendégei előtt nem teljesen ismeretlen és megtudott egyetmást az átkelés alatt történekből.

- Hogyan, miss Campbell és önök, uraim, monda, önök ott voltak a »Glengarry« fedélzetén, mely engem még idejekorán kihalászott?

- Igen, Sinclair ur.

- És ön nem keveset ijesztett meg bennünket, tette hozzá Sib testvér, a mikor, szinte véletlen-ségből, megpillantottuk az ön, a Corryvrekán örvényében elveszett csolnakát.

- Igen, nagyon szerencsés véletlen folytán, folytatta Sam testvér és ha közbe nem lép... Miss Campbell itt jelekkel igyekezett vele megértetni, hogy nem óhajt mint mentő szerepelni. A »hajótöröttek szent szüze« szerepére semmikép sem akart vállalkozni.

- De Sinclair ur, szolt Sam testvér újból, hogy is lehetett az ön kísérője, az a vén halász, oly oktalan, hogy abba az örvénybe mert menni.

- Melynek veszélyességét pedig, mint e föld szülötte, ismernie kellett? fejezte be Sib testvér a mondatot.

- Ő nem hibás, uraim, felelt Sinclair Olivér. Oktalan, meggondolatlan csak én voltam, sőt rövid ideig azt hittem, hogy a derék ember halálának is én leszek az oka. De mert a keringő viz felszínén oly színek pompáztak, hogy úgy látszott, mintha kék selyem alapra finom csipke lenne kifeszítve, minden gondolkodás nélkül vadászatra indultam, néhány újabb árnyalatot lestem e fényterhes víztömegben. Ugy jutottam mind előbbre és előbbre. Öreg halászsom igen jól ismerte a veszélyt és visszatartani igyekezett bennünket, a Jura-sziget partjára akart átevezni, de én alig hallgattam rá, mignem örvény ragadta meg csolnakunkat és ellenállhatatlanul ragadta tovább. Mindent megkísérlettünk, hogy a vonzerőt ellensúlyozzuk... de akkor egy hatalmas hullámcsapás sebezte meg kísérőmet, ki azontul nem birt engem támogatni és a »Glengarry« feltünése, a kapitány készsége és az utazók emberszeretete nélkül, a halászszal együtt, most már én is a legendának estem volna áldozatul és a »Corryvrekán« nekrológiába jegyezték volna be!

Miss Campbell szótlanul hallgatta őt és gyakran emelte szép szemeit a fiatal emberre, ki őt semmikép sem igyekezett zavarni. Önkénytelenül is elmosolyodott, a mikor vadászatáról, illetve a tenger színvegyülékei ellen irányzott halászatáról beszélt.

Valjon ő maga is nem ahhoz hasonló, bár kevésbé veszélyes kalandra indult, az ég egy szín-árnyalatát, a zöld sugarat vadászván?

Melvill-testvérek akaratlanul is odacélzó megjegyzést tettek, felemlítve az okot, mely őket Obanba hozta; a szándékot, hogy azt a természeti tüneményt akarják megfigyelni, melynek mibenállását az ifju festő előtt is megmagyarázták.

- A zöld sugár! kiáltott Sinclair Olivér.

- Ön már talán látta volna, uram? kérdé élénken a fiatal leány, már ön látta egyszer?

- Nem láttam, miss Campbell, felelt Sinclair Olivér. Csak egyáltalán tudtam volna, hogy valahol zöld sugár létezik! Nem, igazán nem láttam! Nos, jól van, most már én is akarom látni. A nap sohasem fog ezentul a szemhatár alatt letünni a nélkül, hogy bucsuzásának én tanuja nem

lennék, és szent Dunstanra esküszöm, ezentul mindig csak utolsó sugara zöldjét fogom festeni!

Eleinte nehéz lett volna eldönteni, hogy Sinclair Olivér nem egy kissé gunyosan beszél-e, avagy, hogy művész természete által tényleg oly hirtelen elragadtatta magát. Miss Campbellnak valami sejtelve sugta, hogy a fiatal ember nem tréfál.

- Sinclair ur, mondá aztán, a zöld sugár nem az én kizárólagos tulajdonom; az egész világ számára ragyog és értékéből mitsem fog veszíteni, ha több kíváncsinak mutatkozik is egyszerre. Ha tehát önnek is úgy tetszik, ezentul együtt kereshetjük és megkísértjük, hogy együtt lássuk.

- A legnagyobb örömmel, miss Campbell.

- Csakhogy jó adag türelem kell hozzá.

- Abban nem lesz hiány...

- És egy kis szemfájástól sem szabad visszariadni, szólt közbe Sam testvér.

- A zöld sugár kedvéért még azt is érdemes megkockáztatni, mondá Sinclair Olivér és kijelentem, hogy Obanból addig el nem megyek, a mig nem láttam.

- Egyszer már elmentünk Seil szigetre, mondá miss Campbell, hogy a sugarat megfigyeljük, de ép abban a pillanatban, a mikor a nap elmerült, kicsiny, a szemhatáron elvonuló felhőcske fedte el.

- Kellemetlen dolog lehetett!

- Bizony, nagyon kellemetlen, Sinclair ur, mert azóta még egyszer sem volt elég tiszta égboltozatunk.

- No majd lesz még az is, miss Campbell! A nyár még nem mondta ki az utolsó szót és higgye meg, mielőtt a rossz időjárás bekövetkezik, a nap megajándékoz bennünket a zöld sugár alamizsnájával.

- Hogy mindent megvalljak önnek, Sinclair ur, szólt miss Campbell folytatólag, hát mi augusztus másodikán, a Corryvrekan szemhatárán bizonyára láthattuk volna, ha figyelmünket el nem tereli bizonyos mentési munkálat, melyben...

- Hogyan, miss Campbell, szólt közbe Sinclair Olivér, hát én lettem volna az a szerencsétlen ember, ki az ön figyelmét egy oly döntő pillanatban elterelte? Oktalanságom a zöld sugártól fosztotta volna meg önt? De hisz akkor nekem kell öntől bocsánatot kérnem és azt ezennel meg is teszem, kifejezve egyuttal ügyetlen közbejöttöm felett érzett legmélyebb sajnálatomat. No, ez másodszor nem fog megtörténni!

Több mindenféléről folyt még a beszélgetés a Caledonian-szállóba való visszatérés alatt, a hol aztán Sinclair Olivér is letelepedett, miután Dalmaly vidékére tett kirándulásáról megérkezett. A fiatal embernek, kinek nyílt lénye és közlékeny vigsága a bácsiknak épenséggel nem volt ellenére alkalma nyílt egyszer, hogy Edinbourghot és nagybátyját, Oldimer Patrick főbirót is szóba hozhatta. Akkor aztán kitűnt, hogy a Melvill-testvérek Oldimer főbiróval több éven át ismeretségben voltak. A két család közt akkoriban elég bizalmas érintkezés folyt, melyet később csakis a lakásváltozás szakított meg. Így tehát már megvolt az ismeretség és Sinclair Olivért felszólították a Melvill-testvérek, hogy azt az összeköttetést folytassa. Mivel pedig neki épenséggel semmi oka sem volt, hogy művészsátrát Obanon kívül üsse fel, az eddiginél is határozottabban kijelentette, hogy itt fog maradni és részt fog venni a zöld sugár keresésében.

Miss Campbell, Melvill-testvérek és ő, a következő napok folyamán gyakran találkoztak az obani parton. Együtt vizsgálták, hogy a légkör állapota nem változik-e végre kedvezőbbé. Napjában tizszer is nézték a légsulymérőt, mely néha emelkedési hajlamot látszott mutatni. És csakugyan, augusztus 14-én reggel, a kedves kis eszköz túllépte a harminczhét, hét tized hüvelyket.

Mily örömteli meglelégedéssel adta tudtára Sinclair Olivér e hirt miss Campbellnek! Az ég oly tiszta, mint egy Madonna szeme; az azurkék végigmegegy az indigó és az ultramarin közé eső összes árnyalatokon. Vizgőznek nyoma sincs a levegőben, pompás estére van kilátás és oly napnyugtára, mely minden csillagászt elragadtatott volna.

- Ha naplementekor ma sem látnánk zöld sugarunkat, igazán vaksággal kellene megverve lennünk, szólta Sinclair Olivér a leghatározottabban.

- Halljátok, kedves bácsik, mondá miss Campbell, ma este tehát!

Megegyeztek abban, hogy ebéd előtt Seil szigetére mennek és ez öt óra felé meg is történt.

A glanchani, festőileg szép úton vitte a kocsit miss Campbellt, kinek arcza örömtől ragyogott, Sinclair Olivért, ki e sugarakat visszatükrözte és Melvill-testvéreket, kiknek szintén kijutott a ragyogásból. Valóban azt lehetett volna mondani, hogy a napot is magukkal viszik és hogy az elegáns fogat négy lova Apollónak, a nap istenének hyppogryphjeit képezi.

Seil szigetén a már azelőtt is nekilelkesegett nézők oly láthatárral kerültek szembe, melynek éles körvonalait nem szakította meg semmiféle akadály. Leültek egy keskeny fok legvégső csúcsán, mely a partnak két öbölbevágását választotta el és egy mértföldre nyult be a tengerbe. Itt, nyugot felé és a szemhatár egy negyedrészen túl, semmi sem zárhatta el a kilátást.

- Végre látni fogjuk azt a csodás sugarat, mely oly nagyon kényeskedik, mielőtt egyszer megmutatja magát, mondá Sinclair Olivér.

- Azt hiszem én is, mondá Sam testvér.

- Én biztosra veszem, tette hozzá Sib testvér.

- Én pedig remélem! vélekedett miss Campbell, mialatt a pusztas tengeret és a felhőtlen eget nézte.

Tényleg arra mutatott minden, hogy a tünemény a nap leszálltakor teljes fényében fog mutatkozni.

A sugárzó gömb, mely ferde irányban szállt lefelé, már csak pár fokkal volt a szemhatár felett. Pírosan izzó lapja egyenletes színnel öntötte el az esti égboltozatot és hosszú, fényes sávot vetett a mintegy álmomba merült tengerre.

A jelenés várásában szótlanul, a szép nap befejezésétől kissé izgatottan, mindnyájan a napot nézték, mely mind mélyebbre esett és rendkívül nagy tűzgolyóhoz hasonlított. Miss Campbellből egyszerre csak és önkéntelenül, éles kiáltás tört ki; aztán aggódó felkiáltás követte ezt, melyet sem a Melvill-testvérek, sem Sinclair Olivér el nem fojthattak.

Az Easdale sziget felől, a Seil sziget lábánál, ép egy dereglye indult el és nyugotnak fordult. Ernyő gyanánt kifeszített vitorlája tülemelkedett a szemhatár körvonalán. Ép abban a pillanatban fogja a napot elfedni, a mikor az a hullámokba merül?

Ez csak másodpercek kérdése volt most már. Visszasietni, az egyik vagy a másik oldalra átmenni, hogy az utolsó érintkezési ponttal szembe kerüljenek, arra már nem értek rá. A hegyfok keskenysége miatt megfelelő szög alá nem távozhattak, hogy aztán a nappal megint az előbbi irányba kerüljenek.

E kellemetlenség miatt valósággal kétségbeesve, miss Campbell ide-oda futkosott a sziklán. Sinclair Olivér elég érthető módon integetett a dereglyének és felhívta, hogy vonja be a vitorlákat.

Hiábavaló igyekezet! Ott nem látták őt, hallani pedig semmikép sem lehetett. A dereglyét röpke szellő hajtotta a szél irányában és mindinkább nyugat felé.

Abban a pillanatban, a mikor a nap felső szélének már el kellett tűnnie, a vitorla ép elsimult előtte és elfedte átláthatatlan szövetével.

Kegyetlen csalódás! A zöld sugár ezuttal a gőzmentes szemhatár legalsó vonalából indult ki, megakadt azonban a vitorlában, még mielőtt a hegyfokot elérte, a hol pedig oly sok szem mohó vágygyal leste.

Valósággal megrökönyödve és talán sokkal haragosabban, mint a hogy azt a szerencsétlen véletlen megérdemelte, miss Campbell, Sinclair Olivér és a Melvill-testvérek mintegy megmerevedve álltak helyükön és még a távozásról is megfélekeztek, mialatt a dereglyét és a benne ülőket átkozták.

A csolnak időközben a Seil sziget egy kis öbléhez ért és a hegyfok lábánál kikötött.

Egy utas ugrott ki a partra, míg a halászok, kik Luíng szigetéről a tengeren áthozták, a járműben visszamaradtak; az az utas körülfutotta a földnyelvet és a legelső, járható sziklákon a magasba igyekezett, nyilván azzal a szándékkal, hogy a hegyfokra jusson.

A szerencsétlen furulyás kétségkívül észrevette és megismerte a fensíkon álló nézőket, mert bizonyos bizalmassággal üdvözölte őket.

- Ursiclos ur! kiáltott miss Campbell.

- Ó! Ó volt az! feleltek a testvérek.

- Ki lehet az az ur? kérdezte magában Sinclair Olivér.

Csakugyan, Ursiclos Aristobulus volt saját személyében, ki több napra terjedt kirándulásából, Luíng szigetéről most tért vissza.

Hogy mikép fogadták azok, kiknek legforróbb vágyuk teljesülését hiusította meg, azt aligha kell leírnunk.

Sam és Sib testvérek, a szokott udvariasság legelemibb szabályairól is megfélekezve, még Sinclair Olivért és Ursiclos Aristobulust sem mutatták be egymásnak. Ilona észrevehető elégedetlenségének láttára inkább lesütötték szemeiket, hogy ne is lássák az általuk kiválasztott jelöltet.

Kis kezeit ökölbe szorítva, karjait keble felett keresztbe fonva, szemeivel szikrákat szórva, miss Campbell csak nézte őt, de egy szót sem szólt hozzá. Végre e szavak törtek ki belőle:

- Ursiclos ur, ön is jobban tette volna, ha nem ép idejekorán jön, hogy ostobaságot kövessen el!

TIZENKETTEDIK FEJEZET.

Új tervek.

Az Obanba való visszautazás távolról sem volt oly kellemes, mint a Seil szigetére való kocsizás. Sikert reméltek és kudarcot vallottak.

Ha a csalódást, melyet miss Campbell érzett, valamivel enyhíteni lehetett, úgy az csak az volt, hogy Ursiclos Aristobulus képezte az okát. Jogot nyert ezáltal, hogy neki, a nagy gonosztevőnek, megmondhatta véleményét és a fejét jól megmoshatta.

Ezt meg is tette. Melvill-testvérek pórul jártak volna most, ha védelmezni akarták volna őt. Nem, majdnem szükséges volt, hogy a csolnak azzal a tökfílkóval, a kire abban a perczben nem is gondoltak, a szemhatárnak ép azt a pontját foglalja el, a hol azt abban a pillanatban fedte el, a mikor a nap utolsó ragyogó sugarait szórta. Ezek oly dolgok voltak, melyek a bűnbocsánatot teljesen kizárták.

Magától értetődik, hogy Ursiclos Aristobulus, ki mentségül, még ráadásul azt is megengedte magának, hogy a zöld sugár dolgát kigunyolta, a haragos prédikáció után ismét a dereglyére menekült, hogy Obanba jusson. Nagyon bölcsen cselekedett, mert aligha kínáltak volna neki helyet a hintóban, még a bakon sem.

Kétszer nyugodott már le tehát a nap oly körülmények között, melyek alkalmasak lettek volna a forrón óhajtott tünemény megfigyelésére és miss Campbell mohó tekintete kétszer tette már ki magát a csillagzat tüzes és izzó kedveskedéseinek, melyek utóhatása az volt, hogy több órán át alig látott. Először Sinclair Olivér megmentése, ma pedig Ursiclos Aristobulus csolnakázása fosztotta meg a kedvező alkalmától, mely talán hosszú idő múlva sem fog újra ismétlődni. Mindkét esetben persze a kisérő körülmények nem voltak azonosak és bármennyire mentegette is miss Campbell az egyiket, ép úgy haragudott a másikra. Ki vádolhatná ezért igaztalansággal.

Másnap reggel Sinclair Olivér kissé elgondolkozva sétálgatott a parton.

Ki az az Ursiclos Aristobulus? miss Campbell és a Melvill-testvérek rokona talán, vagy csak barátjuk? Mindenesetre igen bizalmas lábon állt a családdal; ezt már a modor is bizonyította, melyet miss Campbell tanusított, a mikor ügyetlenségét vetette szemére. De egyáltalán mit érdekli mindez őt, Sinclair Olivért? Ha tudni akarja, hogy hányadán van, csak Sam vagy Sib testvérhez kell kérdést intéznie; de ép ezt tiltotta meg önönmagának és tényleg nem is tette meg.

Alkalma persze lett volna elegendő.

Sinclair Olivér naponta találkozott a testvérekkel, kik vagy együtt sétálgattak - különben is ki dicsekedhetett volna azzal, hogy egyiküket magában látta? - vagy unokahugokat kísérték a tenger partján. Ezerféle dologról beszélgettek, kiváltképp pedig az időjárásról, a mi a jelen esetben épen nem pusztá ürügy volt arra, hogy valamit egyáltalán beszélni lehessen, a nélkül, hogy az ember mondana is valamit. Lesz-e még oly tiszta este, a milyent várnak, hogy aztán ismét átrándulhassanak Seil szigetére? Ez bizony nagyon kétséges dolog. Az augusztus 2-iki és 14-iki kifogástalanul szép napok óta az égboltozat mindig bizonytalan képet nyújt, esős felhőkkel terhelt, villózik, ködös, egyszóval olyan állapotban van, a mi kétségbeejthetne egy fiatal csillagászt, a mikor az, távcsöve objectív üvege előtt ülve, az ég térképének egy részét akarná megsejteni.

Miért ne vallanánk be azt, hogy a fiatal festőt most ép úgy, mint miss Campbellt, a zöld sugár teljesen elfoglalta? Ugyanazon vesszőparipán nyargalt, mint a leány; az ábrándképnek nem kevesebb hévvel, sőt, nem kisebb türelmetlenséggel engedte át magát, mint ifjú társnője. Óh, ő nem Ursiclos Aristobulus, a ki a magasabb tudomány felhői közé tévedt és az egyszerű fénytani tünemény iránt csak megvetést érez. Ők ketten megértették egymást és mindketten azon kevesek közé akartak tartozni, a kiket a zöld sugár megjelenésével megtisztelt.

- Még látni fogjuk, miss Campbell, ismétlé Sinclair Olivér, látni fogjuk, ha mindjárt magamnak kellene is meggyujtanom. Hisz az én hibám volt, hogy első alkalommal elmulasztotta és ép oly bűnös vagyok, mint az az Ursiclos ur... az ön rokona... ha nem tévedek?

- Nem... a vőlegényem... a mint látszik... felelt ma miss Campbell és bizonyos sietséggel távozott, hogy a bácsikhoz csatlakozzék kik a közelben járkáltak és az elkerülhetetlen burnótszippantással kínálgatták egymást.

Az ő vőlegénye! Különös hatás volt az, a mit egy egyszerű válasz, kiváltkép pedig annak hangja keltett. Különös hatással volt Sinclair Olivérre. De hát valóban is, az a fiatal szőr-szállasogató miért ne lehetne vőlegény. Így legalább már Obanban jelenléte is érthetővé válik. Hogy oly szerencsétlen volt, hogy ép a leszálló nap és miss Campbell közé kellett kerülnie, ebből még nem következett... mi nem következett még belőle? Sinclair Olivér nagy zavarban lett volna, ha ezt meg kellett volna mondania.

Két napi láthatatlanság után különben, Ursiclos Aristobulus ismét a felszínre került. Sinclair Olivér gyakran látta őt a Melvill-testvérek társaságában, kik bizonyára nem nehezteltek már reá. A legjobb viszonyban látszott velük lenni. A parton, vagy a Caledonian-szálló termében ők is, az ifjú tudós és a fiatal művész is, ismételten találkoztak. A bácsik végre is helyenvalónak találták, hogy bemutassák őket egymásnak.

- Ursiclos Aristobulus ur Dumfriesből!

- Sinclair Olivér ur Edinburghból!

A fiatal urak csak igen közepes melegséggel köszöntötték egymást, csak egy kicsit hajtották meg fejüket, a miben a nagyon feszesen tartott testnek nem volt semmi része. E két jellem közt valami nagy rokonszenv aligha fog valaha létesülni. Az egyik az eget fürkészte, hogy képletileg ecsetelje csillagait, a másik pedig, hogy elemeit kiszámítsa; az egyik, a művész nem engedte magát elcsábíttatni arra, hogy a művészet talapzatán állást foglaljon; a másik a tudományából alkotott talapzatot, a honnan előadásokat tartott.

A mi miss Campbellt illeti, ő még mindig duzzogott Ursiclos Aristobulussal. Ha jelen volt, észre sem látszott őt venni; ha elhaladt mellette, észrevehetően elfordult. Egyszóval, és a mit már fennebb is mondtunk, a brit alakszerűség teljes erejével és élességével mellőzte. Melvill-testvérek alig bírták őt együtt tartani. De bármint álljon is a dolog, jobbra fordul majd minden, az ő nézetük szerint, ha az a szeszélyes sugár csak egyszer láttatni hagyja magát.

Ursiclos Aristobulus olykor-olykor szemüvegén felül nézte Sinclair Olivért, mint azt a rövidlátók szokták tenni, kik észrevétlenül látni akarnak valamit. És a mit olykor észlelt és tapasztalt, a fiatal embernek miss Campbell irányában tanusított szives előzékenysége, a szeretetre-méltósága, melylyel feléje a leány közeledett minden alkalommal, mindez nem volt különösen alkalmas arra, hogy neki tessék. Mindamellet, mint a ki biztos a maga dolgában, mindig tartózkodó volt egy kicsit.

A mindig bizonytalan jellegű égboltozat láttára és oly barometrum előtt, melynek mozgékony tüje sohasem akart határozottabb állást elfoglalni, mindnyájuk türelme kemény próbának volt alávetve. Abban a reményben, hogy gőzmentes szemhatárt találhatnak, ha csak pár percre is

naplemente alkalmával, még kétszer-háromszor kirándultak Seil szigetére, mely kirándulásokban azonban Ursiclos Aristobulus nem vett részt, az hivén, hogy nem kell bennük résztvennie.

Hasztalan igyekezet! Augusztus huszonharmadika közeledett és a jelenség nem mutatkozott.

Az ábránd lassankint rögeszmévé kezdett válni, mely mellett más gondolat meg sem férhetett. Ez az állapot már őrjöngésig fokozódott. Éjjel-nappal álmodoztak róla, úgy hogy a monomaniák egy újabb neme látszott keletkezni oly időben, a mikor már létező fajtáit is alig lehet megszámlálni. A szellemek ez elfogultsága alatt az összes színek egyetlenegy színné változtak, a kék ég zöldnek látszott, az utak zöldek voltak, zöld volt a part, zöldek voltak a sziklák, a víz és a bor zöld színben csillogott, akárcsak az absynth! Melvill-testvérek azt képzelték, hogy zöld ruhában járnak és papagájoknak tartották magukat, kik zöld burnót szippantanak zöld szelenczéből. Egyszóval, zöld örültség volt! A daltonismus egy neme látszott mindnyájukat elfogni és a szemorvosoknak alkalmuk nyílt volna itt, hogy szemészeti tanulmányaikat érdekes részletekkel és észleletekkel gyarapítsák. Ez az állapot sokáig nem tarthatott.

Sinclair Olivérnek, szerencsére, mentő gondolata támadt.

- Miss Campbell, mondá egy napon, és önök, Melvill urak, mindent egybevetve, én mégis azt hiszem, hogy a kérdéses tünemény megfigyelése céljából nem jó helyen vagyunk mi itt, Obanban.

- És ki az oka ennek? felelt miss Campbell, mialatt éles tekintettel nézte a két bácsit, kik szégyenkezve hajtották le fejüket.

- Hisz itt nincs is tengeri szemhatár, szólt az ifju művész tovább. Ezért vagyunk kénytelenek mindig Seil szigetére menni és ki vagyunk téve annak, hogy ép az alkalmas pillanatban nem leszünk ott.

- Ez kézen fekvő dolog, szólt miss Campbell helyeslőleg. Csakugyan nem tudom, mint jutott eszükbe a bácsiknak, hogy ép ezt a szörnyű helyet választották.

- Kedves Ilona, felelt Sam bácsi, bár jó formán azt sem tudta, hogy mit akart mondani, - mi azt hittük...

- Igen... hittük... hogy az... tette hozzá Sib testvér, fivérét ki akarván segíteni a bajból.

- Hogy a nap nem fogja méltóságán alólinak tartani, hogy minden este az obani szemhatáron szálljon le.

- Mivel Oban a tengernél fekszik.

- Hát bizony téves nézetetek volt, kedves bácsik, nagyon téves, - mert innen nézve, nem a tengerbe merül.

- Sajnos, felelt Sam testvér hebegve. Csak azok az átkozott szigetek ne lennének, melyek elvonják előlünk a nyílt tengerre való kilátást.

- Csak nem akarjátok, hogy légbe röpítenek? kérde miss Campbell.

- Az kétségkívül megtörtént volna már, ha egyáltalán lehetséges lenne, magyarázta Sib testvér határozottan.

- Mi azonban nem telepedhetünk le Seil szigeten, jegyzé meg Sam testvér.

- És miért nem?

- Kedves Ilon, ha feltétlenül akarod...

- Feltétlenül!

- Ugy hát induljunk oda! felelt Sib és Sam bácsi az önmegadás hangján.

És az áldozatkész teremtések azonnal hajlandóknak nyilatkoztak arra, hogy Obant elhagyják.

Erre Sinclair Olivér még egyszer megszólalt.

- Miss Campbell, mondá, szívesen teljesitem kívánságát, mindamellett azt hiszem, hogy még valami okosabbat is cselekedhetnénk, mint hogy Seil szigetre költöznénk át.

- Beszéljen, Sinclair ur és ha az ön indítványa okosabb, bácsiim készséggel fogják elfogadni.

Melvill-testvérek oly gépies mozdulattal hajtották meg magukat, hogy még talán sohasem hasonlítottak egymáshoz annyira, mint e pillanatban.

- Seil szigete, mondá Sinclair Olivér, tényleg nem alkalmas arra, hogy az ember hosszabb ideig tartózkodjék ott, ha az a hosszabb idő csak pár napra terjedne is. Ha ön már kénytelen is türelemmel lenni, miss Campbell, ez nem történhetik az ön jóléte rovására. Arról is meggyőződtem, hogy Seilből, a szigetek alakulása folytán, igen korlátolt a kilátás. Ha a végzet úgy akarná, hogy várakozáson túl kellene ott időznünk, ha ott tartózkodásunk esetleg hetekre terjedne ki, megtörténhetnék, hogy a nap, mely most nyugat felé hátrál, végre Colonsay sziget, Oronsay sziget vagy ép Nagy-Islay mögött tűnnék el és kellő körültekintés hiányában minden megfigyelést lehetetlenné tenne.

- Valóban, mondá miss Campbell, ez az irigy sors utolsó csapása lenne...

- Melyet igen könnyen elkerülhetünk, ha a Hebridák szigetszoportozatán kívül eső állomást keressük fel, a hol az Atlanti óceán a maga végtelenségében terjed el.

- És tud olyant, Sinclair ur? kérde miss Campbell élénken.

Melvill-testvérek feszülten lesték a választ. Valjon mit fog a fiatal ember felelni? Unokahuguk fantáziája valjon hová az ördögbe fogja még őket elczipelni?

Sinclair Olivér válasza azonban teljesen megnyugtató hatással volt rájuk.

- Miss Campbell, mondá, nem messze ide oly hely van, a hol az összes, nekünk kedvező feltételek megvannak. Mull szigetnek ama magaslatai mögé esik, melyek Obantól nyugatra a szemhatárt környezik. Az Atlanti óceánba legmesszebbre nyúló kis Hebridák egyike, az elragadóan szép Jona sziget.

- Jona! kiáltott miss Campbell, Jona; bácsik, kedves bácsik és mi még nem vagyunk ott?

- Holnap ott leszünk, felelt Sib testvér.

- Holnap, még napnyugta előtt, tette hozzá Sam testvér.

- Ugy hát odamegyünk, jelentette ki miss Campbell, és ha váratlanul Jonában sem találunk elég terjedelmes szemhatárt, tudjátok meg bácsik, hogy más pontot fogunk keresni, Skócia északi végén eső John O'Groats-tól Lands Endig, Anglia déli csúcsáig és ha még az sem lenne elég...

- Ugy egész egyszerűen körülutazzuk a földet, szólt közbe Sinclair Olivér.

TIZENHARMADIK FEJEZET.

A tenger csodái.

A ki valósággal kétségbeesett, a mikor vendégei elhatározásáról értesült, az a Caledonian-szálló gazdája volt. Mintha bizony Mac Fyne mester, ha megtehetette volna, nem röpitette volna levegőbe az összes szigeteket és szigetcskéket, melyek Obánban, a nyílt tengerre való kilátást korlátozták! A mint elutaztak különben, legnagyobb sajnálatának kifejezésével vigasztalódott azzal, hogy ily örjögő családot látott el házában.

Reggeli nyolcz órakor Melvill-testvérek, miss Campbell, Besz asszony és Patridge, a körleveleken ugynevezett »*Swift Steamer Pioneer*« hajóra szálltak, mely a Mull szigetet hajózza körül, Jona és Staffában kiköt, este felé pedig ismét Obánba tér vissza.

Sinclair Olivér már kísérőit megelőzte volt a czölöphid mellett a kikötőben és a parancsnoki hidon várta őket, mely a gőzös egyik keréktakarójától a másikig terjed.

Ursiclos Aristobulusról ez utazás dolgában szó sem volt többé. Melvill-testvérek időközben úgy vélték, hogy hirtelen elhatározott helyváltoztatásukról értesíteniök kell őt. Ezt a lépést a legelőnyösebb udvariasság is követelte, ők pedig a világ legudvariásabb emberei közé tartoztak.

Ursiclos Aristobulus meglehetősen hidegen hallgatta meg a bácsikat, aztán egyszerűen megköszönte szíveségüket, de a saját terveit egy szóval sem említette.

Melvill-testvérek ennek következtében visszavonultak, azt ismételve magukban, hogy ha még oly tartózkodónak mutatkozik is kedvenczük, ha miss Campbell bizonyos ellenszenvet látszik is iránta érezni, minden elmúlik egyetlen egy szép őszi estén, csak tiszta napnyugtát észlelhessenek, a mire Jona sziget kétségkívül elég bő alkalmat fog nyújtani.

Mihelyt az összes utasok beszálltak, a gőzsíp harmadik jelzésénél kikapcsolták a horgonyokat, a »Pioneer« déli irányba evezett ki az öbölből, a kerrerei tengerszoros felé.

A hajón sok olyan turista volt, a kik hetenkint kétszer-háromszor megteszik Mull sziget körül e remekszép utat, mely összesen csak tizenkét órát vesz igénybe. Miss Campbell és társai azonban már az első kikötő helyen ki fognak szállni.

Igazán vágytak már, hogy Jónába, vagyis uj, nyílt megfigyelő helyükre kerüljenek. Az idő pompás volt, a tenger pedig csendes, mint egy belföldi tó. Az átkelés igen kellemes volt. Ha a mai este nem teljesítené is még óhajtaikat, türelmesen fognak várni, miután a szigeten kényelmesen elhelyezkedtek. Itt, remélték, csak felgördül egyszer a függöny és akkor legalább mindjárt ott vannak a nézőtéren. Késedelmet csak a rossz időjárás okozhatja.

Kevéssel déli tizenkét óra előtt már az utazás czéljához értek. A gyors »Pioneer« lesietett a kerrerei uton, befordult a sziget déli csucsainál, átsiklott a Firth of Lorn tágas nyílásán, elhagyta balról Colonsayt, a régi, a sziget híres lordjai által a tizennegyedik században alapított apátságot, aztán szorosan, a nyílt tengerbe eső Mull sziget mellett haladt, mely óriási rákhoz hasonlít, melynek egyik ollója könnyedén és délnyugot felé hajlik. Egy pillanatra feltűnt a Ben More is, háromezeröttszáz lábnyi magasságban, a távoleső, meredek és rideg dombok felett, melyeknek természetes diszt csak egyes bokrok képezik, míg az említett hegy ormán nyájak legelnek.

A szép Jona most már feltűnt az északnyugoti szemhatáron, ugyszólván a Mull sziget leg-szélsőbb ollójánál. Onnan terült el határtalan messzeségbe az Atlanti Óceán.

- Ön bizonyára szereti az Oczeánt, Sinclair ur? kérde miss Campbell fiatal kísérőjétől, ki még mindig ott ült a »Pioneer« hidján és az előtte elterülő szép képet nézte.

- Hogy szeretem-e, miss Campbell, felelt ő. Óh, én nem tartozom ama érdemetlenek közé, kik annak életét egyhangunak találják. Én változatosabbat nem is tudok, mint a milyen ez a látvány, csak hogy a tengert különféle viszonyok közt kell megfigyelni. Valójában oly bőséget nyújtja a csodálatos módon egymással elegyült árnyalatoknak, hogy a festőre nézve talán nehezebb azt a látszólag egyforma és mégis különböző összhatást visszaadni, mint egy arcot hiven lefesteni, ha annak még oly élénk is a kifejezése.

- Ugy van, szólt miss Campbell, folytonosan változik, még ha egy csepp szél sem fuj; óránként változik a fény szerint, mely benne tükröződik.

- Nézze csak például most, miss Campbell, szólt Sinclair Olivér tovább. Teljesen csendes. Nem lehetne azt mondani, hogy egy szép, szendergő arcához hasonlít, melynek csodálatos tisztaságát nem zavarja semmisen? Nincs rajta egyetlen redő; fiatal és szép. Igen, végtelenül nagy tükröt képez, de oly tükröt, mely az ég képét adja vissza és a melyben Isten nézheti magát.

- Tükör, mely persze a viharok erejétől gyakran elhomályosul! mondá miss Campbell.

- Ó, szólt Sinclair Olivér, ép ez okozza a nagy eltéréseket az Oczeán külső képén. A mint a legkisebb szellő támad, az arcza elváltozik, ránczossá lesz, homlokát fehér hajak övezik, valósággal megöregszik egy pillanat alatt és száz évvel idősebbnek látszik, de azért, csodálatos villodzásával és nyüzsgő, forrongó habtarajával mindig pompás marad.

- Mit gondol, Sinclair ur, kérde miss Campbell, képes volna a világ legnagyobb festője arra, hogy a tenger összes szépségeit a vásznon megörökítse?

- Nem hiszem, miss Campbell. De hogy is volna az lehetséges? A tengernek tulajdonképen nincs is színe, csak az ég óriási visszatükrözése gyanánt tűnik fel. Kék talán egy kicsit? Nem, kékre nem lehet festeni. Zöld talán? Zöldre sem lehet festeni. Ha szabad így kifejezni magamat, talán még dühöngése alkalmával lehetne leginkább eltalálni, a mikor komor, ólomszínű, fenyegető, a mikor olyannak látszik, mintha az ég belevegyitené az összes felhőket, melyeket felette lebegve tart. Ó, miss Campbell, minél többször látom, annál remekebbnek találom azt az Oczeánt! Oczeán! Ez a szó mindent kifejez, a megmérhetetlent jelenti! Kifürkészhetetlen mélységeivel végtelen mezőket takar el, melyekkel szemben a mieink valóságos pusztaságok, mondotta Darwin. Vele szemben mik a leghatalmasabb szárazulatok? Egyszerű szigetek, melyeket vizei zugnak körül.

A földtekének több mint kétharmadát borítja. Szüntelen körfutással - élő lényhez hasonlóan, melynek szíve az egyenlítő vonalánál lüktetne - önmagát táplálja a gőztömegekkel, melyeket áraszt, melyekkel a forrásokat látja el, melyek aztán ismét folyamok alakjában ömlenek beléje vissza, vagy a melyeket a kebléből eredt eső alakjában fogad ismét magába. Igen, az Oczeán, az a végtelenség, mint a világűr, mely hullámaiban visszatükröződik.

- Szeretem hallani, hogy ön ily lelkesedéssel beszél, Sinclair ur, felelt miss Campbell és én osztozom e lelkesedésében. Igen, én ép úgy szeretem a tengert, mint a hogy ön szeretheti!

- És a veszélyektől sem riadna vissza, melyekkel gyakran fenyeget? kérde Sinclair Olivér.

- Nem, igazán, nem félnék! Hát félhet az ember attól, a mit bámul?

- Merész utazó gyanánt is elment volna a nagyvilágba?

- Talán, Sinclair ur, felelt miss Campbell. Az bizonyos, hogy az összes utazási művek közül azokat szeretem legjobban, melyeknek céljuk a távoli tengereken tehető felfedezések voltak. Hányszor bejártam én azokat a nagy hajósok társaságában! Hányszor hatoltam már be magam is az ismeretlen világokba, persze csak szellemileg; de mégsem tudok irigylésre méltóbbat, mint a milyen azoknak a hősöknek a feladata, kik oly nagyot műveltek.

- Igen, miss Campbell, azoknál a felfedezéseknél fenségesebb és szebb nincs is a világon! Első ízben átkutatni az Atlanti Oczeánt Columbussal, a Csendes Tengert Magellannal, a Sarktengereket Parryval, Franklinnal, d'Urvilleval és másokkal, mily szép álmok! A hányszor egy járművet látok elindulni akár hadihajó, akár kereskedelmi hajó legyen az, vagy egy kis halászbárka, egész lényem és életem vele megy. Azt hiszem, én tengerésznek születtem és bizony nap-nap után sajnálom, hogy az a pálya nem lett az én pályám, már kora ifjúságomtól fogva!

- De ön legalább tett már tengeri utakat? kérde miss Campbell.

- A mennyit lehetett, igen, felelt Sinclair Olivér. Bejártam például a Közép Tengert, a Gibraltártól a Kelet határáig, elbolyongtam egy kicsit az Atlanti Oczeánon Észak-Amerikáig, ugyyszintén Európa északi tengerein is és ismerem az összes vizeket, melyekkel a természet Angliát oly bőven megáldotta...

- Még pedig oly nagyszerű módon, Sinclair ur.

- Igenis, miss Campbell. Nem ismerek olyasmit, a mit a mi Hebridáink vidékével lehetne összehasonlítani, a hová gőzösünk visz most bennünket. Ez az igazi szigetcsoporthoz, melynek égboltozata talán bágyadtabb egy keveset Kelet egénél, a mely azonban kárpótlásul sokkal több költészetet rejteget vad sziklahasadékaiban, mint az.

Görögország szigetvilága az istenek és istennők nagy társaságát szülte. Megengedem! Ön azonban mihamar észre fogja venni, hogy nagyon polgárias istenségek voltak, kézzel fogható alakok anyagias étellel, a kiknek megvannak apróbb ügyleteik és a kik kiadásait elkönyvelik. Nézetem szerint az Olympus egy többé-kevésbé jól berendezett szalonhoz hasonlít, a hol összegyűltek az istenek, kik egy kicsit nagyon is hasonlítottak az emberekhez, a kiknek gyöngéi bennük is megvoltak. Nem úgy a mi Hebridáink! Ezek természetfeletti lények lakhelyeit képezik. A testetlen, aether-szerű skandináv istenségeknek nincs megfogható alakjuk, nincs testük. Odin, ép úgy, mint Ossian és Fingal és ama költői fantomok egész serege, a Sagák hagyományaiból eredt. Mily szépek azok az alakok, melyek ábrándjaik képei gyanánt az északi tenger ködében megjelennek, melyek a sarktájak havában ép úgy jelen vannak! Sokkal istenibb Olympus az, mint az ókori Görögorszáé. Ezt nem rutítja el semmi földi vonás és ha az olyan lényeknek megfelelő lakhelyeket szerezni, az csak a Hebridák tengere lehetne. Igen, miss Campbell, engem is ideűzött a vágy, hogy istenségeinket tiszteljem és mint a régi Caledonia igaz gyermeke, a mi szigetvilágunkat kétszáz szigetével, ködös egét, az áramlattól mély hullámaint sohasem cserélném el a Kelet összes szigetvilágaiért!

- Ez pedig a mienk, a felvidéki skótoké! felelt miss Campbell, kit egészen nekilelkesített a fiatal ember, a mienk, az Argule grófság skóttjaié! Ó, Sinclair ur, én ép oly szenvedélyesen szeretem caledoniai szigetvilágunkat, mint ön. Nagyon szép e világ és szeretem akkor is, a mikor vihar dölja.

- Igen, isteniek azok a szigetfalak, magyarázta Sinclair Olivér. Misem törheti meg a szélviharok erejét, melyek háromezer mértföld hosszú út befejeztével vetik magukat rájuk. Csak az amerikai part az, mely Skócia partjával szemben elnyulik. A mikor az Atlanti Tenger tulsó felén az Oczeán rémes viharai felzúgnak, a hullámok és a szelek itt mennydörögnek először a nyugati Európa kapuja előtt! De mire mehetnek Hebridáinkkal szemben, melyek bátrabbak,

mint az a férfi, kit Livingstone említ, a ki az oroszlanoktól nem félt, de az oczeánoktól remegett, gránit alapjaikra tornyosult szigeteinkkel szemben, melyek az Oczeán és a tenger dühéből gúnyt üznek...

- A tenger!... Élenynek és könenynek vegyi összeköttetése két és fél százalék konyhasóval! Valóban, nincs szebb a konyhasó dühöngésénél!

Miss Campbell és Sinclair Olivér megfordult, a mint ezen, kétségkívül hozzájuk intézett szavakat hallották, melyek feleletül is szolgálhattak az ő lelkesedésüknek. Ursiclos Aristobulus ott állt a parancsnoki hidon.

A boldogtalan ember nem állhatott ellen a vágynak, hogy Obanból ne távozzék egyidejűleg miss Campbellel, mert tudta, hogy Sinclair Olivér Jonába kísérte. Őket megelőzőleg kerülván már a hajóra, az egész idő alatt a »Pioneer« szalonjában tartózkodott és csak most, mikor már a sziget feltűnt, bujt ki onnan.

A konyhasó dühöngése! Mily kegyetlen döfés volt Sinclair Olivér és miss Campbell szép álmába!

TIZENNEGYEDIK FEJEZET.

Az élet Jónán.

Időközben Jona, a régi »Hullámok szigete«, közepén az apáthegygyel, mely körülbelül négyszáz lábra emelkedett a tenger színe fölé, mindinkább előtűnt és a gőzös gyorsan közeledett feléje.

Délfelé a »Pioneer« a jóformán nyers kövekből összehányt öbölját mellett kötött ki, melyet a rajta gyakran átsapkodó víz az idők folyamán egészen zöldre festett. Az utasok kiszálltak, sokan, a legtöbben azért, hogy két óra multán ismét hajóra szálljanak és a muli tengerszoroson át Obanba térjenek vissza, a kisebbségben levő többiek, hisz tudjuk, hogy kik, azzal a szándékkal, hogy Jonán maradjanak.

A szigetnek tulajdonképeni kikötője nincsen. Kőját védi a beszögellések egyikét a csapkodó hullámok ellen, semmi egyéb. A kedvező időjárás alatt ide menekül néhány vitorlás és halászbárka, melyek aztán a szomszédos tengert zsákmányolják ki.

Miss Campbell és kísérei, kik a többi turistákat, kik a szigetet két óra alatt nézik meg, nyugodtan átengedték programjuknak, első sorban azon igyekeztek, hogy alkalmas szállást szerezzenek.

Az Egyesült királyság fürdőhelyeinek kényelmét és pompáját itt nem igen remélték feltalálhatni.

Jona ugyanis csak három mértföld hosszú, egy mértföld széles és lakóinak száma alig ötszáz. Argyle herczegnek, a kinek tulajdonát képezi, alig van belőle évi pár száz font sterling jövedelme. Itt sem várost, sem községet, de még igazi falut sem lehet találni; van néhány elszórtan fekvő ház, ezek legtöbbször egyszerű kunyhó, melyek festőieknek mondhatók ugyan, de többnyire dűledező állapotban vannak, ablak nincs rajtuk, csak egyedül az ajtón hatol be a világosság, pusztuló fészkek kémény nélkül, kárpótlásul a tetőbe vágott nyílással, sárból és szalmából készült falakkal, vadrózsákkal, tövisbokrokkal körülvéve, melyek hosszú sással vannak összekötve.

Ki hinné el, hogy Jona a skandináviai történelem kezdetén a Druidák vallásának fészke volt? Ki sejtethné, hogy később, a hatodik században, Szent Columban, egy írlandi ember, kinek nevét viseli is, Krisztus új vallásának ott leendő terjesztése céljából Skócia első kolostorát alapította, melyben Clunyból származó szerzetesek laktak a reformáció idejéig? Hol találna most az ember a terjedelmes építkezéseket, melyek az Egyesült királyság püspökeinek és apátjainak valóságos szemináriumát képezték? A romok közepette, hol lehetne feltalálni a régi idők hagyományaiban, a római történelemre vonatkozó kéziratokban olyannyira bővelkedő könyvtárat, melynek forrásaiból az akkori időkbeli tudósok oly nagy haszonnal merítettek? Jelenleg mindabból csak a romok vannak meg; itt, a honnan a civilizáció, mely Európa északi részét oly mélyreható módon átalakította, kiindult. A hajdani Szent-Columbanból a mai Jona lett, néhány száz műveletlen paraszttal, kik a sziget homokos talajából csak nagynehezen szorítják ki szegényes árpatermésüket, csekély mennyiségű rozsukat és burgonyájukat, még kevesebb halászszal, kik életüket a Hebridák haldús vizeinek zsákmányával tengetik.

- Miss Campbell, mondá Ursiclos Aristobulus az első szemle alkalmával, mit gondol, mérkőzhetik ez Obannal?

- Ó, ezerszeresen felülmulja! felelt miss Campbell, bár kétségkívül azt gondolta magában, hogy ez idő szerint legalább is egy lakóval a kelleténél többje van a szigetnek.

Kaszinó vagy szálló hiányában Melvill-testvérek legalább egy félig-meddig megfelelő korcsmát fedeztek fel, melylyel azok a turisták érik be, kik nem elégednek meg a korlátolt idővel, melyet a gőzös nyújt nekik Jona druida és keresztény romjainak megtekintésére. Még ugyanazon napon tehát elszállásolhatták magukat »*Duncan pánczéjába*«, míg Sinclair Olivér és Ursiclos Aristobulus, akarva, nem akarva, a szomszédos halászkunyhók egyikében húzhatták meg magukat.

Miss Campbell kedélyhangulata azonban olyan volt, hogy kicsiny szobácskájában, a nyugot felé néző nyitott ablak előtt ép oly jól érezte magát, mint az Ilonavár villa főtoronyának terraszán és mindenesetre jobban, mint a Caledonian-szálló szalonjában. Határtalan láttávol nyílt meg itt szemei előtt, sziget nem zavarja a szemhatár körvonalát és ha képzeletét egy kicsit megerőlteti, itt, háromezer mértföldnyi távolban, az Atlanti tenger tulsó felén elnyúló amerikai partot látta volna. Valóban, remek szinpadja van itt a napnak, a hol fényes leszállását bemutathatja.

A közös élet tehát könnyű és egyszerű módon alakult. Az étkezések a korcsma alsó szobájában, társaságban történtek. Régi szokás szerint, Besz és Patridge itt az urak asztalához ült. Ursiclos Aristobulust ez meglepte talán egy keveset, Sinclair Olivér azonban nem talált benne semmi kifogásolni valót. Máris bizonyos vonzalmat érzett e két cseléd iránt, kik azt bőven viszonzták neki.

A család tehát az ősi skót életmódot folytatta teljes egyszerűségében. A szigeten tett séták és a régi időkről folytatott beszélgetések után, melyekbe Ursiclos Aristobulus mindig a legalkalmatlanabb időben szötte közbe modern megjegyzéseit, ebédhez, esti nyolcz órakor pedig vacsorához gyűltek össze. A naplementét azonban miss Campbell minden időjárás alkalmával leste, még ha az ég egészen borus is volt. Ki tudhatja, az alsó felhőrétegben hasadás, nyílás, repedés keletkezhetik és az utolsó napsugár átcsilloghat rajta.

És milyen lakomák voltak itt! Walter Scott valódi telivér caledoniai, Fergus Mac Gregor ebédjének, Oldbuck, az antiquarius vacsorájának vendégei sem találtak volna semmi kifogásolni valót a régi, skót mód szerint elkészített ételekben. Besz asszony és Patridge, egy évszázaddal visszavetette, túlboldogoknak érezték magukat, akárcsak őseik idejében éltek volna. Sam és Sib szembeötlő kényelvezettel fogyasztotta a culinari remekműveket, melyek őket a hajdanában a Melvill-családnál szokásosakra emlékeztették.

Ime, ilyen felkiáltásokat lehetett hallani az alsó, étteremmé átváltoztatott helyiségben:

- Egy kicsit a zabliszt »Cakes«-ből, melyek sokkal izletesebbek, mint a glasgowi puha kalácsok.
- És egy keveset abból a »Sowens«-ből (zablé), melyet a felvidékiek még mindig oly nagyon szeretnek.
- Még »Haggis«-t, melyet nagy költőnk, Burns, érdekesnek tartott arra, hogy mint a legelső, legjobb és legnemzetibb skót puddingot énekelje meg.
- Kérek még »Cockylecky-t«! Ha mindjárt egy kicsit kemény is a pulyka, a hozzávaló mártás annál pompásabb.
- És harmadszor is egy tányér »Hotchpotsch«-ot, mely tökéletesebb leves, mint a milyent valaha Ilonavár konyhájában főztek.

Ó, kitűnően lehetett »*Duncan pánczéjába*«-ban étkezni, legalább addig, a míg minden másodnapon friss készletet lehetett kapni a gőzösök közvetítésével, melyek a kis Hebridák közt a szolgálatot végzik. És az ital sem volt rossz.

Csak látta volna valaki őket, a Melvill-testvéreket, a mikor a poharat kezükben tartva, szépecskén iddogáltak, vagy pedig hatalmas serlegeket üritettek egymás egészségére, olyan edényeket, melyekbe négy angol pint fért és melyekben az »Usquebaugh«, a *par excellence* nemzeti sör habzott, vagy a jobb fajta, kizárólag a vendégek számára főzött »Hummok«! És aztán az árpából nyert whisky, mely még az ivó gyomrában is tovább erjedni látszott. De ha nem lett volna erős serűk, beérték volna a buzából sajtolta »Mum«-mal is, sőt még az ugynevezett »kétpencés«-sel is, melyen egy kis pohár »gin«-nel még mindig lehetett segíteni. Valóban, még eszükbe sem jutott, hogy a sherryt vagy portbort Helensburgh vagy Glasgow pincéiből ide kívánják.

Ha az ujkor minden kényelmét megszokott Ursiclos Aristobulus meg sem állhatta, hogy néha-néha ne panaszkodják, nem igen figyeltek rá.

A mikor a föld e kis darabján kissé hosszúnak látszott előtte az idő, a többiektől annál gyorsabban elsietett és miss Campbell már nem is haragudott a gőzre, mely a szemhatárt esténként elfedte.

Jona nem nagy, az igaz; de hát oly igen nagy területre van szüksége annak, a ki a szabad levegőn sétálni szeret? A kertnek legkisebb zuga nem birhat ép annyi vonzerővel, mint a legnagyobb királyi park? Sokat sétáltak tehát. Sinclair Olivér a vázlatkönyvét szaporította néhány csinosabb látképpel. Miss Campbell rendszerint nézni szokta őt, a mikor rajzolt és így észrevétlenül teltek a napok.

Augusztus 26., 27., 28. és 29. napjai unalom nélkül multak el. Ez a szabad élet teljesen hozzá illett a vad szigethez, melynek kopár szikláit a tenger hullámai mosták szüntelenül.

A boldogító tudattól eltelve, hogy a fürdőhelyek kíváncsi, fecsegő, mindeneket kifürkésző tömege elől szerencsésen elmenekült, miss Campbell itt épugy járt-kelt, mint a hogy azt Ilonavár parkjában tette volna, »Roquelay«-ában, melyet köpenyke gyanánt vetett vállaira, fejdíszül egyetlen »Snod«-ot hordva, a hajába fonva azt a szallagot, mely az ifju skót nőket oly nagyon ékíti. Sinclair Olivér meg nem állhatta, hogy báját, szépségének varázsát, mely reá - és ezzel ő tisztában is volt - oly vonzó hatással birt, minden tartózkodás nélkül meg ne csodálja. Gyakran csevegve sétalgattak együtt, ábrándoztak, nézegettek, lementek a sziget szélső pontjáiig és kagylókat kerestek a tengeri fűben, melyet az utolsó dagály a szárazra mosott. Előttük, számos falkában, skót ludak röpködtek, a »Tamnie-nories«-ek, melyeknek magányát ők megzavarták, a »Pictarnies«-ek, melyek a hullámok által kidobált halakat lesték és végül az ugynevezett »bassani mulyák« sötétfekete tollazatukkal és csak szárnyuk végén, fejükön és nyakukon mutatkozó fehér foltokkal, melyek különösen a palmipedák családját képviselik a Hebridák madárvilágában.

Ha aztán leszállt az est és a nap, mint rendesen, most is ködgyába tért pihenni, miss Campbell és az egész társaság még szívesen töltött el néhány órát a magános, csendes parton. Az égen feltűntek a ragyogó csillagok és velük együtt feltámadtak Ossian dalainak összes emlékei. A mély csend közepette Sinclair Olivér és miss Campbell a Melvill-testvéreket hallgatta, a mint azok felváltva, a vén bárdnak, Fingal szerencsétlen fiának verseit szavalták.

- »Ó te csillag, te bizalmas társa az éjnek, melynek ragyogó fénye a fellegekből kiemelkedik, mely fenséges lépésekkel halad végig az égboltozat azurján - miért tekintesz le a síkra?«

- »A vihar hangja hallgat, a sziklák lábainál csendesen zúgnak a habok, átlátszó szárnyu pillék röpködnek az éj szent nyugalmaiban.«

- »Ragyogó csillag te, miért tekintesz le a síkra? De látom már, mint hajolsz barátságosan mosolyogva a szemhatár távoli széléig le - Isten veled, Isten veled, te néma égi fény!«

Azután Sam és Sib testvér is elhallgatott és mindannyian betértek kis szobáikba, a korcsmába és a halászkunyhókba.

Bármily kevésbé voltak is próféták a Melvill-testvérek, azt szükségképp mégis észre kellett venniük, hogy Ursiclos Aristobulus ép annyit veszített miss Campbell szemeiben, a mennyit Sinclair Olivér nyert. Az a két fiatal ember, a mennyire csak lehetett, kerülte egymást. A bácsik tehát, ha némi fáradság útján is, ezt a kis világot egy kalap alá hozni igyekeztek, alkalommal beálló közeledéseket terveztek, ha mindjárt annak a veszélynek voltak is kitéve, hogy unokahuguk e miatt duzzogni fog. Hisz ők oly boldogok lettek volna, ha Ursiclos és Sinclair közeledett volna egymáshoz, a helyett, hogy kerülték egymást, a helyett, hogy oly nagyon, szinte megvető módon tartózkodók voltak. Azt képzelték talán, hogy az összes emberek testvérek lehetnének, oly testvérek esetleg, mint a milyenek ők maguk voltak?

Végül oly ügyesen intézkedtek, hogy augusztus 30-ára abban egyeztek meg, hogy társaságban fogják felkeresni északkeleten épugy, mint délen, a hajdani templomnak az Abbéhegy oldalán levő, a kolostornak és a hozzá tartozó temetőnek romjait. Ezt a sétát, mely a turistáknak rendszerint csak két órájukba kerül, Jona új lakói eddigelé még nem tették meg. Ezt ők most udvariatlanságnak tartották a remete szerzetesek legendaszerű árnyaival szemben, a kiknek kunyhói hajdan itt a partokon álltak, kiméletlenségnek a királyi törzsből származott nagy halottak iránt, kik II. Fergus és Macbeth közötti időből, itt várják a feltámadást.

TIZENÖTÖDIK FEJEZET. Jona romjai.

A kitüzött napon tehát, miss Campbell, Melvill-testvérek és a fiatal urak mindjárt a reggeli után útnak indultak. Szép őszi idő volt, az ég egy kissé borus ugyan, de a csak kevésbé sűrű felhők közt támadt résen gyakran átragyogott egy fényes sugár, a mikor is a romok, melyek a sziget e részét betetézik, a Jona hullámos talaján szétszórta épült házacsák és a könnyed szellő által gyöngéden megsimogatott tengernek komor képe kissé felderült és a napsugarak hatása alatt megifjodott.

Ma nem volt tulajdonképeni látogatási nap. A tegnapi gőzösről kiszállt ugyan vagy ötven vendég és ugyanannyi jön valószínűleg holnap is, de ma nyilván kizárólag az új lakóké Jona szigete. A romoknak tehát teljesen elhagyatottaknak kell lenniök, a mikor a kis társaság odaér.

Az úton elég vidám volt a hangulat. Sam és Sib testvér jó kedve elragadt a többiekre is. Csevegtek, ide-oda jártak és alacsony falak, dűledező kövek közt lépdeltek a keskeny, kavicsos ösvényeken.

Kíváncsi ment tehát minden, a míg legelőször Mac Lean kis keresztdombja előtt megálltak. Ez a szép, tizennégy láb magas, piros gránitból készült monolith, mely az ugynevezett Main-Street felett kinyulik, egyetlen maradványa a háromszázhatvan keresztmélnek, melyek a reformáció idejéig, a tizenhatodik század közepe tájáig, e szigetet elborították.

Sinclair Olivér természetesen vázlatot akart készíteni ez emlékkörül, mely, mint magában véve is szép mű, e kopár és csak nedvzöld füvel kárpitozott síkon kiváló hatást keltett.

Miss Campbell, Melvill-testvérek és az ifjú festő tehát körülbelül ötven lépésnyi távolban telepedtek le a keresztdombtól, hogy azt kényelmesen áttekinthessék. Sinclair Olivér egy kis falkiszögellésre ült és a tér elő részét kezdte röpke vonásokkal rajzolni, melyen Mac-Lean keresztje állt.

Pár percz múlva mindnyájan egy emberi alakot véltek látni, a ki a keresztdomb első lépcsőin mászott fel.

- No lám, mondá Sinclair Olivér, mi dolga lehet ott annak a tolakodónak? Legalább szerzetes-gunyában tűnt volna fel, nem hatna zavarólag és a régi kereszt lábánál, odaillő staffage gyanánt használtam volna fel.

- Bizonyára valami kíváncsi, de a ki azért meg fogja nehezíteni az ön munkáját, vélekedett miss Campbell.

- Csak nem Ursiclos Aristobulus lesz, a ki bennünket nemcsak utólért, de el is hagyott volna? mondá Sam testvér.

- Igen, valóban, ő az! szólta Sib testvér.

És csakugyan, Ursiclos Aristobulus ott nyargalt a keresztdomb egy keskenyebb gerinczén, melyet kalapácsal ütögetett.

Miss Campbellt bosszantotta a kegyeletnek e durva módon történt lábbal taposása és hozzá sietett.

- Mit mivel ön itt, uram? kérdé tőle.

- A mint látja, miss Campbell, felelt Ursiclos Aristobulus, ebből a gránitból igyekszem egy darabot kirepeszteni.

- De mire való ez a mánia? Azt hittem, hogy a képostromlók ideje már lejárt.

- Nem vagyok én képostromló, védekezett Ursiclos Aristobulus, de geologus és mint ilyen, kíváncsi arra, hogy e kőzet természetét megállapítsam.

Erőtéljes kalapácsütés fejezte be az emlék megszenteltetését, az alapzat egy kőve dübörögve hullt a földre.

Ursiclos Aristobulus felemelte és szemüvegének erejét még egy vastag nagyító lencsével is fokozván, odaközelítette szemei elé.

- Igen, igen, tényleg úgy van, a hogy gondoltam, mondá nagy meglepéssel. Piros gránit, igen sűrű és nagy ellenállásra képes maggal, mely az Apácza-sziget bányáiból kerülhetett ki és teljesen hasonló ahhoz a fajtához, melyet a tizenkettedik század építészei a jonai székesegyház építésénél használtak.

Ursiclos Aristobulus persze az ilyen pompás alkalmat nem akarta elmulasztani és nagyszabású régészeti előadásba fogott, melyet az időközben odajött Melvill-testvérek mindenképp meghallgatandónak véltek.

Miss Campbell, nem sokat teketóriázva, visszatért Sinclair Olivérhez és a vázlat befejeztével, mindannyian a székesegyház előudvarában találkoztak ismét.

Az ősidők ez emléke meglehetősen bonyodalmas, tulajdonképp két templomból álló épületet képez, melynek erődítményszerű vastag falai és tömör, sziklaerősségű oszlopai, tizenhárom évszázad óta dacoltak az időjárással. A látogatók rövid ideig jártak az első templomban, mely boltíveinek alakja és árkádjainak ívalakja nyomán római izlésűnek mondható; majd a másodikba mentek át, mely a 12-ik századból származó góth épület és az elsőnek hajóját és átmenetét képezi. Így mentek végig a romok közt, ugyyszólván az egyik korszakból a másikba térve, a nagy kőlapokon végig, melyeknek hasadékaiból itt-ott a föld kandikált ki. Itt ezek hatalmas fedőlapokat képeztek a sírgödrök felett, ott ismét még egyenesen álló sírkövek voltak domborművű alakokkal, melyek az elhaladóktól alamizsnát látszottak kérni.

Mindez egyttvéve, a maga tömörségében, komolyságával és békességével az elmúlt idők költészetének lehet árasztotta.

Miss Campbell, Sinclair Olivér és a Melvill-testvérek, nem is ügyelve arra, hogy tudós kísérlük elmaradt, a négyszögletes torony magasra nyuló boltíve alá kerültek, mely boltív hajdában az első templom főkapujához tartozott és később a két építmény átmetszési pontjánál emelkedett.

Pár pillanattal később egyenletes lépéseket lehetett a tompán visszhangzó földön hallani. Mintha valamelyik, a kísértetek szelleme által megélénkített kőalak, Don Juan parancsnokhoz hasonlóan, nehézkes módon haladna el.

Ursiclos Aristobulus volt, ki lábainak kimért mozgásával az épület arányait méregette.

- Százhatvan láb keletről nyugotnak, mondá, mialatt e számot jegyzőkönyvébe írta és a második templomba ment át.

- Ah, ön az, Ursiclos ur! mondá miss Campbell gúnyosan. Az ásványgyűjtő földmérővé változott?

- És hetven láb a hajó keresztátmetszeténél, folytatta Ursiclos Aristobulus zavartalanul tovább.

- És hány hüvelyk? kérde Sinclair Olivér. Ursiclos Aristobulus oly ember módjára nézett Sinclair Olivérre, mint a ki nem tudja, hogy haragudjék-e, vagy sem. Melvill-testvérek azonban még idejekorán közbeléptek és Miss Campbellt, valamint a két fiatal embert a kolostorba vezették.

Ebből az épületből már csak igen bajosan felismerhető nyomok maradtak, bár a reformáció pusztításait túlélte. Ez idők elmúltával szent Ágoston néhány jámbor apácájának lakásául szolgált, a kiknek az állam itt nyújtott menhelyet. Most nincs itt semmi egyéb, csak néhány szomorú romja a hajdani, a viharok és az idő vasfoga által feldúlt kolostori pompának, oly építkezésnek, melynek sem ellentálló ivboltozatai, sem romai pillérei nem voltak, hogy büntetlenül daczolhasson az északi éghajlat féktelenségével.

Miután a látogatók mindent megnéztek, a mi a hajdanában oly viruló kolostorból megmaradt, megbámulhatták még a jobb karban levő kápolnát, melynek benső térmértékét Ursiclos Aristobulus okvetlenül megállapítandónak tartotta. Ezen, kevésbé régi, vagy talán a kolostor éttermeinél és zárkáinál erősebben épült kápolnának csak a teteje hiányzott; a magas chorus azonban, mely még sértetlen állapotban van meg, az építészetnek a szakértők által szerfelett nagyrabecsült remekművét képezi.

A kápolna nyugoti részében van sirja annak, ki mint utolsó apátnő állt a testvérközség élén. Márványlapján felismerhető a Szent Szüz alakja két angyal közt, felette pedig a Madonna, a gyermek Krisztussal karjain.

- Ép úgy, mint a Szent Szüz a székkal és a sixtini Madonna, Raphaelnek egyetlen Mária-képei, melyek szempilláikat nem csukják le, ez is nyiltan tekint és olyannak látszik, mintha szemei mosolyognának!

Miss Campbell e megjegyzése valósággal fején találta a szöveget, más eredménye azonban mégsem volt, csak Ursiclos Aristobulus ajkán mutatkozott némi gúnyos mosolygás.

- Hol tanulta ön, miss Campbell, mondá, hogy a szemek valaha mosolyogni tudnának?

Miss Campbellnek talán nagy kedve lett volna azt felelni, hogy az ő szemeinél ezt sohasem lehetne tapasztalni, de inkább hallgatott.

- Általánosan elterjedt tévhit, folytatá Ursiclos Aristobulus, mintha itt *ex cathedra* oktatna, a szemek mosolygásáról beszélni. A látás érzékének szervei nem képesek semmitsem kifejezni, mint azt az okulistika tanítja. Próba: fedjen el egy arcot álarczczal, nézze azon keresztül a szemeket és fogadok akármibe, hogy nem lesz képes megkülönböztetni, derültek, szomorúak, vagy dühösek-e azok?

- Igazán? felelt Sam testvér, ki ez alkalmi előadás iránt érdeklődni látszott.

- Én sem tudtam ezt, tette hozzá Sib testvér.

- Pedig úgy van, bizonyitgatta Ursiclos Aristobulus, és ha álarcz lenne itt a kéznél...

A bámulatraméltó fiatal embernek azonban nem volt álarcza és a mindenféle kételyek eloszlatására szánt kísérletnek el kellett maradnia.

Miss Campbell és Sinclair Olivér különben már el is távozott a kolostorból és Jona temetője felé indultak. Ez a hely »Oban Reliquariuma« nevet viseli, szent Columban ama társának emlékére, a kinek az a kápolna köszönhető, melynek romjai e halálmezőn emelkednek.

Rendkívüli egy hely ez a sírkövekkel borított terület, a melyen, vagyis inkább a melyben, negyvennyolcz skót király, a Hebridák nyolcz alkirálya, Irland négy alkirálya és egy francia király nyugszik, kiknek nevét ép úgy borítja a feledés fátyla, mint akármelyik történelemelőtti

uralkodót. Hosszu, vasrácsozatos kerítését, sűrűn egymás mellett fekvő kőlapjait látva, könnyen azt hihetné itt az ember, hogy valami Karnac-féle terület nyulik el szemei előtt, melynek kővei sirok és nem druida-bérczek.

Közöttük, a bágyadt zöld szín közepette, egy skót király gránitczölöpe tűnik ki, ama Duncané, a ki Macbeth szomorú tragédiája által lett az egész világon ismeretessé. E kövek közül néhányon csak mértani vonalakból alkotott diszítések vannak, mások ismét durva munkájú, vad kelta királyokat mutatnak, melyek a hullá teljes merevségében fekszenek a szemlélő előtt.

Mennyi emlék lebeg itt, Jona e halálvárosa felett! Mily izgatottá lesz a képzelet, a mikor az ember a Hebridák e Saint-Denisében bolyong!

Már hogy feledhetné el itt valaki Ossián versét, melyre kétségkívül a helyszínén lelkesedett?

»Idegen, te itt hősökkel teleszórt földön jársz! Dicsőítsd a leghíresebb halottak hírnevét, hogy azok röpke árnyai barátságosan gyűljenek köréd!«

Miss Campbell és társai néma szemlélődésbe merültek. Nem kellett a hites utmutató miatt boszankodniok, a ki, mikor turistákat kísért, a messze multak történetét durva kezekkel zavarja meg. Az ő lelki szemeik előtt újra megjelentek mindannyian, a szigetek lordjainak utódai, Oy Angus, Bruce Robertnek, e hős bajtársának követője, ki oly férfiasan küzdött hazája függetlenségeért.

- Én ide inkább a beálló sötétség alkalmával térnék vissza, mondá miss Campbell. Az az idő alkalmasabbnak látszik arra, hogy régi emlékeket elevenítsen fel. Itt látom a szerencsétlen Duncan holttestét vinni és hallom a sírásók megjegyzéseit, a mikor őt, ősei mellé, a szentelt földbe teszik. Ugy-e, Sinclair ur, az lenne a legalkalmasabb idő a szellemek felidőzésére, melyek a királyok temetőjét őrzik?

- Kétségkívül, miss Campbell és azt hiszem, nem is vonakodnának, hogy az ön hangja hívására megjelenjenek.

- Hogyan, miss Campbell, ön hisz a kísértetekben? kérdé Ursiclos Aristobulus.

- Igenis, hiszek, uram, hiszek bennük, mint igazi skót nő, felelt miss Campbell.

- De azt csak kétségkívül tudja, hogy mindez csak a képzelet dolga és hogy testetlen dolgok nem léteznek!

- És mégis örööm telik e hitben! felelt miss Campbell, kit ez az alkalmatlan ellentmondás felbosszantott egy kicsit. Élvezettel gondolok a házi Brownies-ekre, melyek a lakások berendezéseit őrzik, a boszorkányokra, melyek feltűnnek és megjelennek, ha az ember runi verseket szaval; hiszek a Walkürökben, a skandináv mythologia ez istennőiben, kik a harcban elesett hősökkel együtt lebegnek a fellegeken keresztül; hiszek a jóságos tündérekben, kiket Burns költőnk énekelt meg dalaiban, melyeket a felvidék igaz fia soha el nem feledhet:

»Ma éjjel tündérek tánczolnak Dawnon Cassilis-én, félve riadnak aztán vissza a bágyadt hold fényében Gabeamba, hogy a Gowereken át gyorsan futva, sziklák és patakok közt körtánczot lejtessenek.«

- O, miss Campbell, szólalt meg ismét a vastagnyaku rendbontó, hát azt hiszi ön, hogy a költők maguk elhiszik képzeletük e szüleményeit?

- Okvetlenül, Ursiclos Aristobulus ur, felelt Sinclair Olivér, mert máskülönben hamis lenne egész költészetük, mint minden olyan munka, mely nem a mély meggyőződésből ered.

- Ön is, uram? mondá Ursiclos Aristobulus, én önt festőnek tartottam és nem költőnek.

- Az mindegy, felelt miss Campbell, a művészet mindig egy és ugyanaz, ha más alakban nyilvánul is.

- Nem, nem, ezt el nem fogadhatom!... Ön nem hisz a régi bárdok istentanában, kiknek izgatott agya képzelt istenségeket szült!

- Ugyan, Ursiclos ur, szólt itt közbe miss Campbell, ne alacsonyítsa le ily módon őseinket, kik régi Skóciánkat megénekelték!

- Nem ám, de lesse inkább szavaikat, szólt Sib testvér tovább, a kinek már megint nagy kedve volt, hogy kedvencz költője szavait idézze. Szeretem a bárdok énekeit; szívesen hallgatom a mult idők történeteit; olyan hatással vannak azok rám, mint a hajnal békéje, a harmat üdesége, mely a füveket felfrissíti...

- »A mikor aztán a nap hosszú pályáján csak forró sugarait küldi még, a mikor a völgy hús ölében a kék tó oly békésen nyugszik!« - tette hozzá Sam testvér.

A bácsik kétségkívül még tovább is bódították volna önmagukat az ossiáni énekekkel, ha Ursiclos Aristobulus rideg módon közbe nem szól, mondván:

- Uraim, látták önök valaha azokat a képzeletbeli szellemeket, melyekről oly nagy lelkesedéssel beszélnek? Nem! És lehet azokat egyáltalán látni? Szintén nem, ugy-e bár?

- Ép ebben téved ön, uram, és sajnálom, hogy sohasem nyílt alkalma azokat észlelni, felelt miss Campbell, ki ellenfele előtt egy hajszállal sem hátrált volna meg. Mindenütt jelen vannak azok Skócia felvidékein, a mikor a hosszú, pusztá völgyekben lebegnek, a szakadékok mélyéből felemelkednek, a tavak tükre felett elsimulnak, Hebridáink békés vizeiben nyüzsögnek és még tréfálnak a nagy viharok alatt, melyeket az északi tél szabadít fel. És például az a zöld sugár, melyet én oly kitartással üldözök, miért ne lehetne talán egy Walkür szalagja, melynek lebegő vége a szemhatárt érinti?

- Óh nem, kiáltott Ursiclos Aristobulus, erről szó sem lehet. Én jobban meg tudom önnek mondani, hogy miben áll a zöld sugár?

- Ki ne mondja, uram, kérte miss Campbell, nem akarom tudni.

- Én mégis megmondom, ellenkezett Ursiclos Aristobulus, a kit ez a kis vita felhevített.

- Ugy hát megtiltom önnek...

- És mégis meg fogom mondani, miss Campbell. Az utolsó sugár, melyet a nap abban a pillanatban áraszt, a mikor lapjának felső széle a szemhatárt egyenesen érinti, akkor tűnik fel, ha egyáltalán zöld, valószínűleg csak ebben a színben, mert ilyenné válik, a mikor a vékony vizrétegen áthatol...

- Hallgasson, Ursiclos ur!...

- A mennyiben ez nem követi egész természetes módon, a hirtelen elmerült napkorong izzó piros színét, melynek behatását szemünk még megőrizte, mert a fénytan szabályai szerint, zöld annak a kiegészítő színe.

- Óh uram, az ön természettani észleletei...

- Az én nézeteim, miss Campbell, megfelelnek a tényeknek, felelt Ursiclos Aristobulus és fentartom magamnak, hogy e tárgyról értekezést fogok közzétenni.

- Induljunk, kedves bácsik, kiáltott miss Campbell igazán bosszusan, Ursiclos ur az ő magyarázataival alaposan tönkretenné máskülönben az én zöld sugaramat!

Most már Sinclair Olivér is a segítségére sietett.

- Uram, mondá, szívesen elhiszem, hogy a zöld sugárról irandó munkája nevezetes munka lesz, de engedje meg, hogy önnek még egy más, talán még érdekesebb tárgyat ajánljak.

- És melyik legyen az, uram, kérde Ursiclos Aristobulus pöffeszkedve.

- Kétségtelenül nem lesz ön előtt ismeretlen, hogy néhány tudós a legnagyobb készültséggel tárgyalta az égető kérdést: »a halak farkainak befolyásáról a világtengerek hullámképződésére?«...

- Uram...

- Mélyreható tanulmányaihoz még egy másik fontos tárgyat is ajánlhatok: »A fuvó hangszerek befolyása a viharok keletkezésére.«

TIZENHATODIK FEJEZET.

Két puskalövés.

A következő napon, valamint szeptember első napjaiban, Ursiclos Aristobulus nem mutatkozott többé. Kitávozott talán Jonából a turista gőzössel, miután meggyőződött arról, hogy miss Campbell mellett csak idejét vesztegeti?

Erre senki sem tudott volna megfelelni. Azt mindenesetre jól tette, hogy nem mutatkozott többé. A leányban most már nem a közönyösség, hanem az igazi undor érzését keltette fel. Már hogy is foszthatta meg az ő sugarát annak költői természetétől, hogyan testesíthette meg az ő álmodzásait, hogy merte a lebegő Walkürszalagot egész közönséges, fénytani tünémenynyé elváltoztatni! Talán mindent megbocsátott volna neki, csak ezt az egyet nem.

Melvill-testvérek még arra sem nyertek engedélyt, hogy kikutassák, mi lett Ursiclos Aristobulusból?

Minek is? Mit mondhattak volna neki, mit remélhettek még? Mindezek dacára gondolhattak-e még két oly ellentétes lény összeköttetésére, kiket az örvény választ el, mely a közönséges próza és a magasröptű költészet közt tátong; kik közül az egyiknek az a mániája, hogy mindent a legridegebb tudományos szabályokra vezet vissza, míg a másik csak eszményének él, mely nem keresi, megveti az okokat és a benyomásokkal elégszik meg?

Időközben azonban Patridge, kit Besz asszony ösztönzött erre, megtudta, hogy a »fiatal öreg tudós«, a mint őt nevezte, távolról sem utazott el, hanem még mindig a halászkunyhóban lakik, a hol egyedül fogyasztja ételeit is.

A legfontosabb mégis csak az maradt, hogy Ursiclos Aristobulust nem látták többet. Igazában, a mikor nem szorítkozott szobáskájára, a hol valami nagytudományu problémával foglalkozott, vállra vetett fegyverrel bolyongott a part sík talaján és rossz kedvét igazi öldökléssel, a fekete kacsákon és sirályokon töltötte ki, melyek itt tényleg, teljesen hiábavalók. Remél ő még valamit? Azzal vigasztalódott talán, hogy miss Campbell, ha egyszer a zöld sugár után való vágya teljesül, ismét gyöngédebb lesz iránta? Az ő jelleme szerint minden lehetséges volt még.

Egy napon azonban oly kellemetlen kalandja támadt, mely reá nézve vetélytársának nemes és váratlan közbelépése nélkül igen végzetessé válhatott volna.

Szeptember 2-ikának délutánja volt. Ursiclos Aristobulus a sziklák megvizsgálására indult, melyek Jonának legszélsőbb déli csúcsát képezik. E gránittömegek egyike, egy ugynevezett »Stack« annyira felkeltette érdeklődését, hogy annak megmászását határozta el. Ez különben nagyon oktalan gondolat volt, mert a sziklának igen meredek, sok helyen nagyon csúszós síklapjai voltak, a hol a láb biztosan meg nem állhatott.

Ursiclos Aristobulust persze az efféle visszasságok nem riasztották el. A falakon kezdett tehát felkúszni, egyes, itt-ott elszórt növényekbe kapaszkodva és - bár nagy fáradsággal - de elérte a csúcsot.

Odaérve, azonnal belemerült az ő megszokott ásványtani kedvteléseibe; de a mint ismét le akart jönni, ez már sokkal nehezebbnek bizonyult. Miután gondosan megvizsgálta, hogy a falnak melyik oldalán simulhatna le leginkább, csakugyan rászánta magát a merész vállalatra. De lába máris elcsúszott, lesimult és fenn nem tarthatta magát és irgalmatlanul a tajtékzó hullámokba esett volna, ha esés közben egy letört fatörzs fel nem fogja. Aristobulus ezzel ép

oly veszélyes, mint nevetséges helyzetbe került. Sem fel nem mászhatott, sem le nem juthatott tovább.

Igy telt el egy egész óra és ki tudja, mi történt volna még, ha Sinclair Olivér, festékes batyujával a hátán, véletlenül nem ép erre került volna.

Segélykiáltásokat hallott és megállt. Akaratlanul is nevetnie kellett, a mikor Ursiclos Aristobulust harmincz lábnyi magasságban, a levegőben látta lógni és ide-oda inogni, mint a forgácskoszoruk a korcsmák előtt; természetesen azonban egy pillanatig sem habozott, hogy saját élete veszélyeztetésével őt e kínos helyzetből ki ne szabadítsa.

Ez persze nem ment oly könnyen. Sinclair Olivér maga is kénytelen volt a Stack ormát megmászni, hogy az akasztott embert oda felvonszolja, aztán pedig a túloldalon leendő lemászásánál támogatja.

- Sinclair ur, voltak a tudós bolond első szavai, hibásan számítottam ki az elhajlási szöveget, melyet ez a fal a függéllyessel képez; azért kellett elcsúsznom és függve maradnom...

- Ursiclos ur, mondá Sinclair Olivér, szerencsésnek érzem magamat, hogy a véletlen az ön segítségére küldött.

- Ugy hát fogadja legalább köszönetemet...

- Nincs miért, uram! Ön bizonyára ép így cselekedett volna értem.

- Kétségkívül.

- Nos tehát, ez csak kölcsönösség volt.

Ezzel a fiatal urak elváltak.

Sinclair Olivér úgy vélte, hogy ez esetről említést sem kell tennie, miután az egész dolgot igen jelentéktelennek tartotta. Ursiclos Aristobulus meg nagyon is hallgatott vele mindenki előtt; alapjában véve azonban nagyra becsülte azt, hogy ép bőrrel menekült és hálával tartozott vetélytársának, hogy ez őt a hinárból kimentette.

És a híres sugár? Be kell vallanunk, hogy az nagyon váratott magára. Pedig valami sok idő nincs már elvesztegetni való. Az ősz nemsokára ködfátyolával fogja az eget elborítani: akkor aztán nem lesznek többé tiszta esték, melyekkel a szeptember az ily magas szélességi fokok alatt különben is nagyon fukarkodik; nem lesz többé tiszta szemhatár, melynek körvonala olyan, mintha mérnök húzta volna, nem pedig a festő ecsetje. Végre is le kelljen talán mondaniok arról, hogy a ritka tüneményt láthassák, mely a társaságot az egyik helyről a másikra űzte? Arra legyenek talán kényszerítve, hogy a tünemény megfigyelését a jövő évre halasztás, vagy makacs módon üldözzék más világtájak alatt?

Tényleg úgy volt, hogy miss Campbell, valamint Sinclair Olivér mély csalódást érzett és a Melvill-testvéreket már bántani kezdte, hogy a Hebridák szemhatárát a nagy tenger ködei borítják örökké.

Legalább szeptember első napjaiban, bizony így álltak a dolgok.

Miss Campbell, Sinclair Olivér, Sam testvér, Sib testvér, Besz asszony és Patridge minden este más-más sziklán gyűltek össze, melyet a dagály enyhe hullámai mostak és onnan lesték nagy figyelemmel a napot, mely sokkal tisztább fényben ragyogott most, mint a hogy erre az ég feltétlen tisztasága mellett eset lehetett volna.

A művészek örömeiben tapsoltak volna az égboltozat e pompás csillogásnak láttára; a mikor a nap bucsuzni kezdett, elragadóan szép színjátékot fejtve ki, mely felhőről felhőre ugrálva, a

tetőpont violája és a szemhatár aranypiros színe közt váltakozott; gyönyörrel eltelve nézték volna a tündöklő vizesítéshez hasonlóan, szikláról sziklára pattanó tűzszikrákat; itt persze csak fellegek képezték e sziklákat, a fellegek pedig, melyek a napot elborították, annak utolsó sugárral elrabolták azt is, melyet a szemlélők oly mohón lestek.

A nap eltűnése után aztán mindnyájan kedvetlenül álltak fel, mint oly látványosság nézői, melynek végső jelenetét a gépész ügyetlensége elrontotta, aztán hosszú kerülővel tértek vissza a »Duncan pánczéjához« címzett korcsmába.

- Holnap tehát, mondá olyankor miss Campbell.

- Igen, holnap, feleltek a bácsik. Bizonyos előérzetünk van, hogy holnap...

Ez az előérzetük persze minden este megvolt Melvill-testvéreknek, de mindannyiszor szégyent vallottak vele.

Szeptember 5-ikén azonban meglepően szép reggelre virradtak. Már az első napsugarak eloszlatták a keleti gőzrétegeket.

A légsulymérő, melynek tűje pár nap óta »Szép idő« felé hajlott, még mindig emelkedett és e ponton megállt. Most már nem volt oly meleg, hogy a levegőben azt az észrevehető rezgést lehetett volna észlelni, a mi a nyári napokon nem ritkaság. A tenger színén a levegő szárazságát éppúgy lehetett érezni, mint a megritkult légkörben, valamely hegyen, mely néhány ezer láb magas.

Lehetetlen kimondani, hogy mily kínos türelmetlenséggel lesték mindnyájan a nap további fejlődését; le kell mondanunk még annak leírásáról is, hogy mily szívdobogva tekintgettek körül, nem akar-e az égen felhőcske képződni és végtelen merészség lenne, ha azt az aggodalmat jellemeznők, melylyel a napnak rendes útján való futását kísérték.

A szárazföld felől, szerencsére, könnyed, de tartós szellő fujdogált. A keleti hegyvidékeken és a terjedelmes réteken áthaladva, nem szedhették magukba azokat a nedves parányokat, melyek a nagy vízfelületekről szoktak felszállni és melyeket a szél a tenger felől, esténként maga előtt üz.

De mily végtelenül hosszú volt ez a nap! Miss Campbell már a helyén is alig birt megmaradni. A kissé terhes melegség daczára is ide-oda futkosott, míg Sinclair Olivér felment a szigetnek magasabban fekvő pontjára, hogy tágasabb kilátása legyen. A bácsik mindegyike egy egész burnótszelenczének a felét szippantotta ma ki, Patridge pedig, mintha őt is érdekelte volna a dolog, ugyyszólván az erdőkerülő szerepét játszta, kit a magas tájak szemmel tartása céljából küldtek ki.

Megállapodtak abban, hogy e napon már öt órákor fognak ebédelni, hogy annál korábban ott lehessenek a színhelyen. A nap még csak hat óra negyvenkilencz perczkor nyugodhatott le és így jó darabon követhették.

- Azt hiszem, ez egyszer megcsiptük, mondá Sam testvér, örömében kezeit dörzsölve.

- Én is azt hiszem! felelt Sib testvér, ugyanoly mozdulatokat téve.

Délután három óra felé azonban nagy lett a riadalom. Egy nagy felhőpéhely - báránnyfelhő képződésnek a kísérlete - támadt keleten és a szárazulat felől jövő szél által üzetve, az Oceán felé siklott.

Első miss Campbell volt, a ki észrevette. Csüggedésének akaratlanul is felkiáltással adott kifejezést.

- Ó, hiszen egyedül van az a felhő, mondá a bácsik egyike, ... rövid idő múlva már szét fog oszlani...

- Vagy pedig gyorsabban halad, mint a nap, vélekedett Sinclair Olivér és nálánál gyorsabban tűnik el a szemhatár alatt.

- De valjon ez a felhő nem előhírnöke-e az utóbb kifejlődő ködnek! kérde miss Campbell.

- Az majd megvállik.

Sinclair Olivér futva sietett a kolostor romjaihoz. Ott, a Mull hegyeken túlterjedőleg, a messze keletre eltekinthet.

Azok a hegyek egész tisztán nyultak a magasba. Nyergük tiszta fehér alapra rajzolt hullámvonalhoz hasonlított.

A messze elterjedt, szabad égboltozaton seholsem mutatkozott más gőzképződés és a világosabb Ben Moore, háromezer lábnyi magassága dacára, nem viselt ködsapkát.

Félóra múltán Sinclair Olivér a legbiztosabb reményekkel eltelve tért vissza. Az a felhő, melyet láttak, elhagyatott árva volt a végtelen ürben; a száraz légkörben nincs miből táplálkoznia és már utközben éhen kell vesznie.

A fehér felhő ezalatt mindinkább a tetőpont felé emelkedett. Mindnyájuk nagy bánatára a nap útját követte és a szél nyomása alatt közeledett feléje. A levegő keringő mozgásának behatása alatt alakja is elváltozott; míg eleinte kutyafejhez hasonlított, később mindinkább halfejjé, majd óriási harcsává változott; aztán a központjában sötét és a szélein fényes golyóvá hengeredett össze, e pillanatban a nap korongját megérintve.

Éles sikoltás tört ki miss Campbellből és ég felé emelte mindkét karját.

E ködnyő mögé rejtőző ragyogó csillagzat egyetlen fényvillámát sem szórta már Jona szigetére és az utóbbi, kívül esvén most már a közvetlen sugártörés határán, komor árnyékba merült.

Az óriási árnyék azonban csakhamar megváltoztatta helyzetét és a nap ismét teljes ragyogásában tűnt fel. A felhő a szemhatár felé ereszkedett le, el sem érhetett azonban, mert fél órával később oly teljesen eltűnt, mintha az égen támadt valamely nyílás elnyelte volna.

- Végre szétszóródott, mondá a leány, csak adja az Isten, hogy más ne jöjjön helyébe.

- Nem fog jönni, legyen nyugodt, miss Campbell, mondá Sinclair Olivér. Ha ez a felhő ily módon és ily gyorsan tűnt el, ez csak annak a jele, hogy a légkörben más gőzt nem talált, mert az egész égboltozat nyugat felé a lehető legtisztább.

Esti hat órakor a nézők elfoglalták helyeiket a minden oldalról szabad és nyílt területen.

Ez a hely pedig a sziget északi végében volt, az apátság dombján tulemelkedő egyik hegy nyergén. E csucsról szabadon bolyonghatott a tekintet, keleten Mull szigetének egész és magasabban fekvő tája felett; északon Staffa sziget emelkedett ki egy óriási teknőcz héjához hasonlóan, mely - mintha a Hebridák vizeiben jutott volna zátonyra; azontúl Elva és Gometra vált el a sziget messze kiszökellő partjától: nyugat, dél- és észak-nyugat felé csak a végtelen tenger terjedt el előttük. A nap, ferde irányban, gyorsan szállt mélyebbre. A szemhatár széle fekete, chinai tussal huzott vonáshoz hasonlított. A háttérben azonban Jóna házainak összes ablakai izztak, mint egy nagy tűzvész visszfényében, melynek lángjait olvadó arany képezte volna.

Miss Campbell, Sinclair Olivér, Melvill-testvérek, Besz asszony és Patridge, e fenséges látvány behatása alatt, szótlanul ámult. Szemeiket félig behunyva nézték a korongot, mely mindinkább megváltoztatta alakját, a víz színével párhuzamosan dudorodott és óriási léggömb alakját vette fel. A világűrben a legcsekélyebb párát sem lehetett észlelni.

- Azt hiszem, most ez egyszer csakugyan megcsipjük, kezdé Sam testvér újból.

- Én is hiszem, járult hozzá Sib testvér.

- Kérem, maradjatok csendesen, bácsik...! kiáltott miss Campbell.

Elcsendesedtek, visszafojtották lélegzetüket, mintha attól féltek volna, hogy az is felleggé sűrűsödhetik és eltakarhatja előttük a nap tányérát.

A tüzes golyó alsó széle végre megérintette a szemhatárt. Kiszélesedett, mindinkább elnyult, mintha bensejében valami könnyű fluidummal volna megtöltve.

Mindannyian szemeikkel szívták be az utolsó sugarat.

Ilyen feszülten várhatott Arago, a mikor Palme sivatagjában a jelzőtüzet leste, melynek Iviça sziget legmagasabb pontján kell kigyúlnia, hogy neki alkalma nyíljen a meridiánja utolsó háromszögét befejezhetni.

A víz színe végre csak a felső ivdarab keskeny szeletén emelkedett túl. Tizenöt másodpercz múlva az utolsó sugárnak kell a föld felett elvillámlania, hogy a szemlélők szemeiben, kik már készültek, hogy azt magukba szívják, az édeni zöld hatását keltse!...

Egyszerre csak két puskalövés dördül el a parti sziklák közt, a hegy alatt, könnyű füst száll fel és annak egyes pelyhei és bodrai közt egész csapat madár repül, tengeri fecskék, sirályok és egyebek, melyeket a lövés riasztott fel.

Ez a felhő egyenesen emelkedett, lámpaernyő gyanánt szorult a szemhatár és a sziget közé és elvonult a leszálló nap előtt, ép a mikor az legeslegutolsó sugarát röpitette el a víz felett.

És im, a part egyik sziklatömbén, a füstölgő fegyvert kezében tartva, a madárcsapatot tekintetével követve, ott állt Ursiclos Aristobulus!

- No! Most már ez igazán sok! kiáltott Sam testvér.

- Nem sok! A kelleténél is több! tette hozzá Sib testvér.

- Inkább ott hagytam volna függve a sziklán, mondá magában Sinclair Olivér, legalább még most is ott volna!

Ajkait összeszorítva, szemeit maga elé meresztve, miss Campbell egy árva szót sem szólt.

Még egyszer és most is csak annak az Ursiclos Aristobulusnak hibájából fosztatott meg az ő zöld sugarától!

TIZENHETEDIK FEJEZET.

A „Clorindán”.

Másnap reggel hat óra felé, egy negyvenöt-ötven tonnás, remek szép dereglye, a »Clorinda« uszott ki Jona kis öbléből és könnyü, északkeleti szellő behatása alatt, szélnek feszített oldalvitorlákkal evezett ki a nyílt tengerre.

A »Clorinda« miss Campbellt, Sinclair Olivért, Sam és Sib testvéreket, Besz asszonyt és Patridget vitte magával.

Az magától értetődik, hogy a szerencsétlen Ursiclos Aristobulus nem volt velük a hajón.

Az első nap eseményei után ugyanis nyomban a következőt határozták el és hajtották végre:

Az apátság dombjáról lejövet és a korcsma felé való menet miss Campbell röviden így szólt:

- Kedves bácsik, miután Ursiclos Aristobulus ur ahhoz látszik magát kötni, hogy még tovább is Jonán maradjon, hát mi átengedjük Jonát annak az Ursiclos Aristobulus urnak. Első alkalommal Obanban, most pedig itt hiúsította meg élvezetünket. Egy napig sem maradunk tovább itt, a hol az a boldogtalan nyilván előjogot élvez ostobaságok elkövetésére!

Ez ép oly rövid, mint velős nyilatkozatra Melvill-testvéreknek nem volt mit felelniök. Egyébként ők is osztoztak az általános kedvetlenségben és a mint csak erőteljes természetüktől tellett, úgy szidták Ursiclos Aristobulust. Jelöltjük helyzete határozottan meggyengült, még pedig örökre. Miss Campbellhez nem juttathatja őt vissza többé semmisem; akarva, nem akarva, különben is le kell mondaniok egy lehetetlenné vált terv keresztülviteléről.

- Szerencsére, az elhamarkodott ígéretek nem bilincsek, sugta Sam testvér Sib testvér fülébe, miután egy kicsit félrevonta őt.

Ez más szavakkal azt jelentette, hogy lényegesen megváltozott viszonyok közt nem lehet az ember, szintén egészen más viszonyok közt, adott szavához kötve és Sib testvér is félreérthetetlen módon jelentette ki, hogy itt azt a skót közmondást egész terjedelmében lehet alkalmazni.

Ép a mikor a »Duncan pánczélja« alsó termében bucsuzni készültek, miss Campbell kijelentette:

- Holnap elutazunk, én itt egy perczig sem maradok tovább.

- Teljesen egyetértünk veled, kedves Ilonám, felelt Sam testvér, de hová fogunk menni?

- Oda, a hol biztosak lehetünk, hogy Ursiclos Aristobulussal nem találkozunk ismét. Födolog tehát, hogy senki meg ne tudja sem azt, hogy Jonából elmentünk, sem azt, hogy hová mentünk.

- Nagyon helyes, vélekedett Sib testvér, de kedves leányom, hogyan utazzunk el és merre forduljunk?

- Ó, mondá miss Campbell, hát hajnalhasadtával nem bírnánk módját találni, hogy e szigetet elhagyjuk? Skóczia partjain nem lenne egy lakatlan, vagy még inkább lakhatatlan pont, a hol zavartalanul folytathatnánk megfigyeléseinket?

A testvérek erre a kettős és egyébként oly hangon feltett kérdésre, melylyel szemben lehetetlen volt kibuvót keresni, nem birtak volna megfelelni. Szerencsájukra kéznél volt még Sinclair Olivér.

- Miss Campbell, mondá ez, mindezt el lehet rendezni, még pedig a következő módon: nem messze innen, a megfigyelésre igen alkalmas sziget létezik, tulajdonkép csak zátony, a hol semmiféle rendzavaró nem közeledhetik hozzánk.

- Melyiket gondolja ön?

- Nos hát Staffát, melyet ön Jónától északra, legfeljebb két mértföldnyi távolban már láthat.

- Lehetséges ott élni és odajutni? kérde miss Campbell.

- Természetesen, felelt Sinclair Olivér, még pedig a legkönnyebb módon. A jónai öbölben láttam egyikét ama vitorlásoknak, melyek mindig készek az indulásra, olyan vitorlás csolnak-féle, milyent a szép időjárások alatt minden angol kikötőben lehet látni. Kapitányuk, legénységük rendelkezésére áll a legelső, jött-ment turistának, a ki igénybe veszi szolgálatukat, hogy a csatornába, az északi tengerre, vagy Írlandba menjenek vele. Nos, ki gátol bennünket abban, hogy egy olyan vitorlást lefoglaljunk és mivel Staffának épenséggel nincsenek segélyforrásai, hogy tizennégy napra való eleséget is ne rakjunk fel rá és hogy végül holnap hajnalhasadtával el ne utazzunk?

- Sinclair ur, felelt miss Campbell, holnap titokban fogjuk a szigetet elhagyni és legyen meggyőződve, hogy nagy köszönettel fogok önnek tartozni.

- Holnap, a délelőtt folyamán, feltéve, hogy könnyű reggeli szél támad, már Staffán leszünk, mondá Sinclair Olivér, és ott, nem véve figyelembe a turisták rendes látogatását, a mi hetenkint kétszer, egy-egy órára megesik, - egy élő lélek sem fog bennünket zavarni.

Régi szokás szerint újra felhangzott Besz asszony minden neve, melyen szólítani szokták.

- Bet!

- Beth!

- Besz!

- Betsey!

- Betty!

Besz asszony nyomban megjelent.

- Holnap elutazunk, mondá Sam testvér.

- Holnap, egész korán! tette hozzá Sib testvér.

Nem törődve semmi egyébbel, nem keresve, nem kutatva semmit, Besz asszony és Patridge nyomban hozzálátott az utazási előkészületekhez.

Sinclair Olivér ezalatt lement a kikötőbe és ott alkudozott John Olduckkal.

John Olduck a »Clorinda« kapitánya volt, igazi tengerész, a hagyományos aranyrojtos sapkában, érczombos zubbonyféleiben és kék posztó nadrágban. A szerződés megkötése után ez nyomban hozzálátott, hogy hat emberével az indulásra mindent előkészítsen. Az a hat matróz tulajdonképpen mindmegannyi halász volt, nyáron azonban e vitorlásokon oly kitűnő módon végezték a szolgálatot, hogy a világ minden tengerészének mintául szolgálhattak volna.

Reggeli hat órakor, a »Clorinda« új utazói beszálltak, de senkinek sem szóltak egy szót sem a vitorlás rendeltetéséről. Az élelmiszereket, friss hust, befőttet és a nélkülözhetetlen italokat, sietve szállították fel oda. A »Clorinda« szakácsa különben még egyebet is szerezhetett a gőzösről, mely Oban és Staffa közt rendszeresen közlekedett.

Hajnalhasadtával a vitorlás hátsó felében lévő kaczér kis szobácskát foglalta el miss Campbell. A Melvill-testvérek a szalon tulsó felén eső »Main Cabin« ágyain helyezkedtek el. Ez a fülke a hajó legszélesebb részében volt. Sinclair Olivér egy kicsi, a szalon felé vezető lépcső mögé eső fülkével érte be. A főárbo cz nyele által kettéválasztott étterem két oldalán

Besz asszonynak és Patridgenak - az egyiknek a jobb, a másiknak a bal felén - voltak matrác-ágyai, mindjárt itt a konyha mögött és a kapitány szobája mellett. A konyha, a hol a szakács lakott is, kissé előbbre esett; még előbb volt az ugynevezett néphelyiség, a hat matróz számára berendezett függőágygyal. A csinos vitorlás, melyet Ratsey épített Cowesben, nem hiányzott semmisem. Kedvező vizállás mellett és jó szélben, a „*Royal Thomas yacht Club*” összes regattáin becsülettel állta meg helyét.

Igaz örömük telt benne mindnyájuknak, a mikor a »Clorinda« felszedte horgonyait és csak a nagy-, a szárny-, a hegyvitorlával és a sarokellenzővel fogta el a szelet. Kedves módon hajolt oldalt, de azért canadai fenyőből épített padozatát nem érte egyetlen vízcsepp sem, mert a függélyesen szerkesztett orr oly élesen metszte a könnyű és eleibe futó hullámokat.

A távolság, mely e két kis Hebridát, Jonát és Staffát elválasztja, igen csekély. Teljesen kedvező szélirány mellett husz-huszonöt perc alatt is átkelhetek volna, kivált olyan vitorlással, mint a milyen a »Clorinda«, mely nyolcz tengeri mértföldet is befut egy óra alatt. Ma azonban a szél, bárcsak könnyű szellő alakjában, majdnem egészen előlről fujt; aztán a tenger is apadófélben volt és így a mindinkább észrevehető áramlatot ismételt lavirozással kellett legyőzni, a míg a »Clorinda« Staffa határához érhetett.

Miss Campbell nem nagy súlyt fektetett erre; ő megelégedett azzal, hogy a »Clorinda« velük úszik tovább. Egy órával később, Jona a reggeli ködben mosódott el és eltűnt ezzel annak a rendhábortónak a képe is, kinek még a nevét is elfeledni szeretne volna Ilona.

Igy hát nyíltan mondá a bácsiknak is:

- Nos, nincs igazam, Sam papa?

- Teljesen igazad van, kedves Ilona.

- És mama nem ért velünk egyet?

- De tökéletesen!

- Nos hát, mondá tovább, karjait a bácsik köré fonva, e szerint mindannyian egyesülünk annak a tudatában, hogy az édes kedves bácsiknak, kik nekem olyan férjet akartak a nyakamba fűzni, nem volt valami különösen szerencsés gondolatuk.

A testvérek helyeslőleg hajtották meg magukat.

A szerfelett kellemes tengeri útnak csak az az egy hibája volt, hogy nagyon is rövid ideig tartott. De mi gátolta őket abban, hogy a vitorlást a zöld sugár eleibe bocsássák és azt az Atlanti óceán közepén keressék fel? De mégsem! A megállapodáshoz képest Staffába mennek és John Olduck intézkedett, hogy a kis Hebridák e leghiresebb szigetét a dagály kezdetével elérhesse.

Nyolcz óra felé a »Clorinda« éttermében feltálalták az első reggelit, mely teából, vajból és sandwichből állott.

Rózsás jó kedvben láttak hozzá az összes vendégek és evés közben már szinte elfelejtették a jónai korcsma kitűnő konyháját. A hálátlanok!

A mikorára miss Campbell visszajött a fedélzetre, a yacht megváltoztatta menetirányát. A skerryvörei meredek sziklákon épült, szép világítótoronyhoz közeledett most, melynek elsőrendű tüze a tenger színe felett százötven lábnyi magasságban ég. És mégis »levágta a tollat«, hogy a skót kifejezéssel jelezzük menete sebességét.

Miss Campbell félig elnyújtózva feküdt a durva vászonból készült nagy párnák egyikén, a vitorlás hátsó részében, milyeneket valamennyi angol kéjvitorlásan lehet találni. Élvezte a

gyors mozgást, melyet nem zavarnak a kocsiknál előforduló lökések, a vasuton észlelt rázkódások; a korcsolyázó gyorsaságával haladtak, mintha csak keményre befagyott tavon repülnének. Kedvesebb valamit alig lehetett volna látni az elegáns, a könnyen habzó hullámokon fekvő »Clorindá«-nál, a mint a hullámokkal együtt emelkedett és süllyedt. Igazában véve, a levegőt inkább metszeni látszott, óriás madárhoz hasonlóan, melyet hatalmas szárnyai hordanak.

Az északon és délen, a nagy Hebridák által védett, keleten a partvidék által oltalmazott e tengerdarab inkább belföldi tóhoz hasonlított, melynek vizét a szél még nem bírta felkavarni.

A vitorlás ferde irányban evezett Staffa felé, ama nagy, a Mull szigettől oldalt eső, magánosan kinyuló szikla irányába, mely alig emelkedik száz lábra a dagály felett. Azt lehetett volna hinni, hogy ez a szikla változtatja folytonosan a helyét, mert majd nyugati meredek szélét, majd ismét a keleti oldalra eső, vadul egymásra halmozódott kőtömegeket mutatja. Valami megmagyarázhatatlan szemképrázat folytán az egész tömeg tényleg körben látszott forogni, a szögekhez képest, melyet a »Clorinda« menetiránya a sziget egyes részeivel képezett.

Az áramlat és az ellenkező szél daczára a vitorlás mégis csak előbbre jutott lassanként. A mint nyugaton, Mull legvégsőbb csúcsán túlevezett, a tenger elég erősen megrázta, bár tulajdonkép csak vigabban tánczolt a nyílt tenger felől hömpölygő hullámok tetején; a legközelebbi fordulónál - vagy a legközelebbi »csapásnál«, a mint a bolyongásnál csipkealakban megtett útszakaszokat nevezik - ismét csendes vízbe jutott, mely oly gyengéden ringatta, mintha gyermekbőlcső lenne.

Tizenegy óra felé a »Clorinda« elég magasra ért északon, hogy most már egyenesen mehessen Staffa felé. A csomókat megoldották tehát, a szélfogót leeresztették és a kapitány készülni kezdett a horgony kivetésére.

Öble, kikötője nincs ugyan Staffának, de azért akármilyen szél fuj is, a keleti oldalon, a hajdani földalakulások folytán szeszélyesen szétszórt sziklákon belül - a mi valóságos fővenyővet képez - nem nehéz a szigetet megközelíteni. Igen nagy vihar alkalmával persze, a csak némileg nagy tonnatartalommal bíró hajó nem igen merne itt megmaradni.

A »Clorinda« tehát átvergődött e fekete bazaltövön; engedelmesen követte a kapitány vezetését és az egyik oldalon a Bouchaillie sziklatömböt hagyta el, melyből a most még mindig alacsony vízállású tenger az alsó, csomókba egyesült nyeleket befödetlenül hagyta, a másik oldalon, balról pedig azt az utat, mely a part hosszában vonul el. Itt van a sziget legjobb kikötőhelye és itt szálltak fel újra a gőzösökre a turisták, kik Staffába jöttek és aztán a sziget látnivalóit megnézve, sétájukat bevégezték.

A »Clorinda« egy egészen kis öbölben, a Clam Shell barlang közvetlen közelében vetett horgonyt. A felső vitorlát leeresztették, a nagy vitorlát lazára kötötték és a horgony zörögve hullt a mélységbe.

Egy percczel később, miss Campbell társaival együtt a híres barlang baljától eső bazaltlépcsőfokokon állt már. Karfával ellátott falépcsőzet vezetett tovább, mely a parttól a sziget gömbölyű hátáig nyult el.

Mindnyájan ezen a lépcsőn haladtak fel, a felső síkra.

Megérkeztek végre Staffába, a hol úgy elszakadtak az emberek által lakott világtól, mintha a vihar a Csendes óceán legpusztább szigetére vetette volna őket.

TIZENNYOLCZADIK FEJEZET.

Staffa.

Ha mindjárt Staffa semmi egyéb is, csak sziget, a természet mégis a Hebridák csoportozatának legkülönösebb alkatrészévé tette. A hosszukás gömbölyű alakkal bíró, egy mértföld hosszú és fél mértföld széles e nagy sziklatömb bámulatos és bazaltkorbeli eredetű barlangokat rejteget mélyében. A geologusok és turisták egyforma érdeklődéssel csődülnek ide. Tisztán csak véletlenül történt az, hogy sem miss Campbell, sem a Melvill-testvérek ide még soha el nem látogattak, de Sinclair Olivér ismerte csodáit. Magától érthető tehát, hogy a társaság vezetését tüstént rábízta e szigeten, mely különben csak pár napi tartózkodási helyül fog mindnyájuknak szolgálni.

Ez a sziklatömeg kizárólag egy oly óriási bazalttömeg jegeczesedésének köszönhető, mely a föld kérge képződésének első idejében itt megmerevedett. Ez az időpont azonban a roppant messze múltba esik. Helmholtz kutatásai szerint - melynek eredményével Bischof tanulmányai is egybehangzanak, a bazalt lehülésére vonatkozólag, mely csak 2000 foknyi melegben olvadhatott meg - annak tökéletes lehülésére legalább is háromszázötven millió év kellett. Ezek szerint földgömbünk megállapodása, miután az gáznemű, majd cseppfolyós tüzes állapotban is volt, a mesével határos messzeségbe vezethető vissza.

Ha Ursiclos Aristobulus itt lett volna, bő alkalma nyílt volna, hogy a földalakulás történetének egyes részeiről szép értekezéseket tartson. De ő távol maradt; miss Campbell alig gondolt rá és az történt, mint Sam testvér mondá Sib testvérnek:

- Ne kergessük el a legyet a czukorról!

Skót közmondás ez, melynek eléggé érthető jelentése az, mit a francziák így fejeznek ki: »Ne keltsük fel a macskát, a mikor alszik.«

Most mindnyájan egymásra, aztán a szomszédságban körülnéztek.

- Első sorban, kezdé Sinclair Olivér, ajánlatos, hogy új területünket elfoglaljuk és birtokba vegyük.

- Nem feledve el természetesen azt sem, hogy mi célból jöttünk ide, jegyezte meg miss Campbell mosolyogva.

- Persze, hogy nem feledve el! felelt Sinclair Olivér. Kikeresünk tehát egy alkalmas megfigyelési pontot és megnézzük, miféle szemhatár szegélyezi szigetünk nyugati oldalát.

- Indítványát elfogadom, mondá miss Campbell, csak hogy az időjárás ma egy kicsit ködös és nem hiszem, hogy a nap leszállása kedvező körülmények közt menne végbe.

- Ugy hát várni fogunk, miss Campbell, - ha kell, várni fogunk a napéjegyen rossz időjárásáig.

- Igen, igen, várni fogunk, mondák a Melvill-testvérek... míg csak Ilona el nem határozza, hogy tovább menjünk.

- Ó, hiszen bennünket nem üz, nem sürget senkisé, kedves bácsik, felelt a leány, ki Jónától való eltávoztása óta egész boldognak érezte magát, - nem, nem sürget senki és én e szigetecs-két elragadóan szépnek találom. Oly villában, melyet ezen, finom szigethez hasonló rét közepére építenének, rendkívül élvezetes és kellemes lakás esnék még akkor is, ha a viharok, melyekkel Amerika oly bőven lát el bennünket, Staffa alapszikláin törnének is meg!

- Hm! vélekedett Sib testvér, hisz itt e legszélső, az Oczeán felé legközelebb eső határon szörnyű módon dühönghetnek!

- Ugy is van, felelt Sinclair Olivér. Staffa, a tengerről jövő összes szeleknek ki van téve és csak a keleti oldalán, ott, ahol a mi »Cloridánk« horgonyoz, nyújthat némi védelmet. A rossz időjárás különben az Atlanti tengernek e vidékén teljes kilencz hónapig tart el.

- Ugy hát mindjárt érthető az is, mondá Sam bácsi, hogy miért nem lehet itt egyetlen fát sem látni. A fensikon a növényvilág minden termékének, ha csak pár lábnyira emelkedik is ki a földből, okvetlenül tönkre kell mennie.

- Szép dolog, az igaz, de két-három nyári hónapot mégis csak érdemes volna e szigeten eltölteni? kérde miss Campbell. Staffát okvetlenül meg kell szereznetek, kedves bácsik, ha Staffa egyáltalán eladó.

Sam és Sib testvér máris a zsebe felé nyult, mintha a vétel árát ki akarnák fizetni. Páratlanul jó bácsik, kik huguk legbolondabb szeszélyét is teljesítették volna.

- Kié tulajdonkép ez a Staffa? kérde Sib testvér.

- A Mac-Donald családé, felelt Sinclair Olivér. Évi tizenkét font sterlingért (120 frt) adják bérbe, de nem hiszem, hogy a világ minden kincseért eladnák.

- Nagy kár! mondá miss Campbell, ki, már természeténél fogva is könnyen lelkesedvén, most meg éppen nagyon is alkalmas kedélyhangulatban volt.

Staffa új vendégei ily beszélgetések közt haladtak a sziget egyetlen földén, melyből itt-ott kisebb és gyepes dombocskák emelkedtek ki. A mai napon a gőzhajózási társaságnak semmiféle járműve sem hoz vendégeket a kis Hebridák látogatására; miss Campbellnek és társainak tehát nem kell attól tartaniok, hogy a lármás turisták esetleg megzavarhatják őket. Egyedül voltak a puszta és az emberektől elhagyatott sziklán. Néhány apróbb ló és egyes fekete tehenek legeltek a fensik sovány fűvében, melyek vékony humus takaróját több helyen lávaszerű tömegek törték át. Pásztor nem őrizte azokat és ha egyáltalán őrizte valaki a négylábu szigetnyáját, ez csak a távolból történhetett, Jónából talán, ha ugyan nem a tizenöt mértfölddel messzebb, keleten eső Mull sziget partjáról.

Lakóház nem volt seholsem; csak egy kunyhó romja mutatkozott, melyet a napéjegyén alkalmával, márcziusban és szeptemberben dúló viharok pusztíthattak el. Tizenkét font sterling évi bér tényleg nagyon is elég néhány hold rétért, melynek fűvét úgy lerágták a marhák, hogy már az alapszálakig elkopott bársonyhoz hasonlított.

A sziget felületének megszemlélésével tehát mihamar elkészültek és most kizárólag a szemhatár megfigyelésével foglalkoztak.

Az tisztára felismerhető volt, hogy ez este, a nap lementétől nem sokat lehet várni. A változatosság folytán, mely a szeptemberi napokat jellemzi, a még tegnap egész tiszta eget ma már pára borítja. Esti hat óra felé néhány pirosos felhő simult el nyugatról, melyek a légkörnek közelálló megzavaródásait szokták megelőzni. A Melvill-testvérek, legnagyobb sajnálatukra, szintén azt észlelték, hogy a »Clorinda« Aneroid barométerje »Változó« felé ment vissza és ebből az állásából nem is készült kimozdulni.

Miután a nap, a hullámjárás által a nyílt tengeren vont reczevonal mögött elmerült, mindnyájan visszatértek a hajóra. Az éj nyugodtan mult el a kicsiny és a Clam-Shell barlang kiszögellései által képezett öbölben.

Másnap reggel, szeptember 7-én, elhatározták, hogy a szigetet előbb pontosan szemügyre fogják venni. A felső rész után most már az alsó került sorra. Nem kell az időt mindenkép felhasználniuk, miután most igazi - Ursiclos Aristobulusnak rovására nem írható - balsors eddigelé meghiusította a vágyva várt tünemény megfigyelését? Egyébként senkinek sem volt oka megbánni, hogy meglátogatták a barlangokat, melyek a Hebrida-csoportozat ez elveszett szigetét híressé tették.

A mai napot arra fordították, hogy megvizsgálják a »pinczét« Clam-Shellben, mely előtt a vitorlás horgonyzott. A szakács, Sinclair Olivér buzdítására, már a második reggelit ott készült tálalni. Az asztal vendégei ott azt képzelhették, hogy egy hajó alsó helyiségeiben vannak. A negyven-ötven láb hosszú prizmák, melyek a boltozat bordáit képezik, tényleg nagyon hasonlítanak egy hajó belső szerkezetéhez.

A mintegy harmincz láb hosszú, körülbelől tizenöt láb széles és száz láb mély barlangba igen könnyű a bejárás. Csak kelet felé lévén nyitva, a legrosszabb szelektől megmenekül és a rettenetes hullámok sem hatolhatnak be oda, melyek viharos időben, a sziget egyéb barlangjaiba behömpölyögnek. Ép ezért Staffa barlangjai közt olyannak tartják, mely kevésbé érdemli meg, hogy az emberek felkeressék.

Mindamellet a bazaltivek elhelyezése, mely inkább emberi kéztől látszik eredni, mint a természettől, a szemlélők osztatlan bámulatát kelté fel.

Miss Campbellt ez a látogatás teljesen elragadtatta. Sinclair Olivér előzékeny, kedves módon magyarázgatta neki Clam-Shell szépségeit, kétségkívül kevesebb tudományos czafranggal, mint Ursiclos Aristobulus, de annál művésziesebb és finomabb érzékkel.

- Clam Shellben tett látogatásunkról emléket szeretnék birni, mondá miss Campbell.

- No azt könnyű szerezni! felelt Sinclair Olivér.

Néhány, de biztos írvonással vázlatot hevenyészett a barlangról, felvéve azt a szikláról, mely a nagy bazaltlépcső végében emelkedik. A barlang előnyílása, hasonlóan egy óriási emelőshöz, melynek csontváza képezi falait, - a sziget csúcsafelé vezető karcsu lépcsőzet, az oly nyugodt és meglepően tiszta víz a bejárásnál, mely alatt a hatalmas bazaltalapzat ragyogását látni, mindez nagy művészettel és igen gyorsan mutatkozott Ilona albumának egyik oldalán.

A festő e szavakat írta alá:

»Miss Campbellnek ajánlja Sinclair Olivér.

Staffa, 1881. szeptember 7.«

A reggeli befejeztével, John Olduck kapitány a Clorinda két csolnakja közül a nagyobbat leoldatta; utasai helyet foglaltak benne és a festőileg szép sziget körül a »Hajóbarlang« felé mentek, melyet azért neveznek így, mert a tenger annak fenekét egészen elfedi és gyalog egyáltalán nem is lehet ott járni.

Ez a barlang a sziget délnyugoti részén fekszik. Csak kissé erős hullámjárásnál is roppant nagy oktalanság volna oda behatolni, mert a hullámverés benne nagyon is erős; aznap azonban, az ég fenyegető jellege daczára, a szél még nem támadt fel és így a barlang meglátogatása nem volt semmiféle veszélyel összekötve.

Abban a pillanatban, a mikor a »Clorinda« csolnakja a mély barlang torkolata előtt megállt, a turisták által megtöltött obani gőzös a sziget előtt horgonyt vetett. Ez a két óráig tartó idő, mely alatt Staffa, ugyszólván a »Pioneer« utasaié volt, miss Campbellnek és a többieknek nem okozott kellemetlenséget. Ők észrevétlenül maradtak a hajóbarlangban, míg az idegenek

szabályszerű sétájukat végezték, mely csak a Fingalmagaslatig és a sziget felületére terjed. Nem volt tehát alkalmuk, hogy ezzel a kis csoporttal, mely elég zajosan szokott fellépni, érintkezésbe lépjenek, a mi oly szerencsés körülmény volt, melynek több okból is örültek. Mert például miért ne használta volna fel Ursiclos Aristobulus is a Jonán rendszerint kikötő gőzöst, hogy Obanba visszatérjen, a mikor a kis társaság hirtelen eltűnését észrevette? Már pedig a vele való találkozást mindenképp ki akarták kerülni.

Bármint volt is azonban a dolog, ott volt-e az elcsapott jelölt a szeptember 7-iki turisták közt, vagy sem, annyi tény, hogy a hajó eltávozása után senki sem maradt vissza. A mikor miss Campbell, Melvill-testvérek és Sinclair Olivér ismét kijöttek a hosszú tömlőből, a kijárási nélküli alagutból, mely szinte mesterséges módon látszik a bazalttrétegbe behajtván lenni, ismét csak azt a mély nyugalmat találták, mely Staffán, az Atlanti Óceán határára került e szigeten, rendszerint uralkodik.

Sok, nevezetes földalatti üreg létezik a világ különféle tájain, de jobbra a vulkanikus működés területén belül; mindannyian eredetük szerint különböznek egymással, mely vagy neptuni vagy plutói.

Ez üregek némelyei ugyanis földalatti vizek folytán keletkeztek, melyek az évezredek folyamán még a kemény gránittömegeket is kivájják, feloldják, elsöprik, a míg azok helyén gyakran óriási üres területek támadnak, ilyenek a crozei barlangok Bretagneban, a Bonifacio barlang Corsikán, a morghaltei Norvégiában, a Szent-Mihály barlang Gibraltárban, a sarachthelli a Whigt-sziget partján, a touranei a cochinchinai meredek esésű márványpartban.

A többiek, az egészen más eredetűek, a granit, vagy bazaltfalaknak az ezelőtt tüzes-cseppfolyós kőzetek lehülése folytán beállott hátrább szorulása által keletkeztek és ezek alakzatán meglátszanak az erőszakos tünetek nyomai, melyek a neptuni eredeti barlangoknál teljesen hiányzanak.

Elveihez hiven, a természet az egyeseknél az erő, a többieknél az idő hatását használta fel.

A barlangok közé, melyek építési anyagát a földalakulási korszakok őstüze olvadt állapotban őrizte, tartozik a híres Fingalbarlang - »Fingal-pincze«, mint a hogy a szerfelett prózai angol elnevezés mondja.

A földgömb e csodája közelebbi megvizsgálásának lesz szánva a legközelebbi nap.

TIZENKILENCZEDIK FEJEZET.

A Fingalbarlang.

Ha a »Clorinda« kapitánya az utolsó huszonnégyszáz óra alatt a Hárommegy királyság valamelyik kikötőjében állomásozott volna, tudomása lett volna a meteorológiai jelentésről is, mely az Atlanti Óceánon uszó hajókra nem ép a legkedvezőbb kilátással kecsegtetett.

Sürgöny útján ugyanis nagy vihart jeleztek New-Yorkból. Miután az Óceánon nyugatról és északkelet felé átrepült, Írland és Skócia partvidékét fenyegette teljes erejével, hogy aztán Norvégia belsejében veszzen el.

De e táviratot nem is tekintve, a vitorlás légsúlymérője is közelgő légköri zavart jelzett, melylyel az óvatos tengerésznek akarva, nem akarva, számolnia kellett.

Szeptember 8-án, reggel, John Olduck ép ez okból kissé nyugtalankodva ment a sziklapartra, mely Staffát nyugatról határolja, hogy az ég és a tenger képét pontosabb megfigyelés alá vehesse.

Meglehetősen határozatlan alaku felhők, azaz inkább csak párafoltok mint felhők, már most is nagy sebességgel száguldottak tova. A szél mindinkább fokozódott és nemsokára valóságos viharrá kell fejlődnie. A habzó tenger ott kint már egészen fehér és dörögve törtek meg a hullámok a bazaltpillérek, melyek - mint a sziget alapkövei - kiemelkednek.

John Olduck egy cseppet sem találta ezt a dolgot biztatónak. Habár a »Clorindát« eléggé védte is a Clam-Shell barlang, tényleg megbízható kikötőhely még sem volt az, még ily kiterjedelmű hajónak sem. A víz ereje, melynek itt, a szárazföldi út és a sziklatömegek közt nagyon is észrevehetővé kell válnia, rettentő hullámtörést okozott, mely nem kevésbé veszélyeztette a vitorlás biztonságát. Határozni kellett tehát, még pedig előbb, mintsem hogy a keskeny utak teljesen járhatatlannak válnak.

A mint a kapitány visszatért a hajóra, ott találta utasait, kikkel aggodalmait közölte és kik előtt annak szükségességét fejtegette, hogy innen mihamarább távozni kell. Csak pár órai késedelem árán is annak a veszélynek lehetnek kitéve, hogy a víz a lehető legzajgóbb állapotban lesz, abban a tizenöt mértföld szélességű tengerszorosban, mely Staffát Mull szigettől elválasztja. Ez utóbbi sziget mögött kell menedéket keresni, különösen pedig az achnagraigi kis kikötőben, a hol a »Clorindának« a tengeri szelektől nem kellett félnie.

- Elhagyjuk Staffát? kiáltott miss Campbell, elveszitsünk ily pompás, szabad szemhatárt?

- Azt hiszem, igen veszélyes lenne, ha Clam Shell előtt maradnánk, felelt John Olduck.

- Ha mindenképp meg kell tennünk, kedves Ilona, mondá Sam testvér.

- Igen; ha okvetlenül meg kell tennünk! tette hozzá Sib testvér.

Most Sinclair Olivér is belevegyült a beszélgetésbe, miután észrevette, hogy ez a hirtelen elutazás mennyire elkedvetlenítette miss Campbellt. Azt kérdezte:

- Mit gondol, Olduck kapitány, mennyi ideig tarthat el ez a vihar?

- Ebben az évszakban legfőlebb két-három napig, felelt a kapitány.

- És azt hiszi, hogy okvetlenül el kell innen vitorláznunk?

- Okvetlenül és nagyon sürgősen.

- Mi volna tehát az ön szándéka?

- Hogy még ma reggel felszedjük a horgonyokat. A friss szellő mellett még az est leszállta előtt eljuthatnánk Achnagrayba és aztán onnan, ha majd a vihar ismét lecsendesül, visszatérnénk Staffába.

- Miért nem akar Jónába visszavezni, a hová a »Clorinda« egy óra alatt eljuthatna? kérde Sam testvér.

- Nem... Nem... csak Jónába nem! kiáltott miss Campbell, ki már feltűnni látta képzeletében Ursiclos Aristobulus árnyékát.

- A jónai öbölben alig lennénk nagyobb biztonságban, mint itt, szólt John Olduck.

- Akkor hát, kapitány, mondá Sinclair Olivér, induljon, vitorlazzék haladéktalanul Achnagrayba, bennünket pedig hagyjon itt Staffán.

- Staffán? kérde John Olduck elámulva, - itt, hol még egy védő kunyhót sem találhatnak?

- Hát a Clam-shelli barlanggal nem érhetjük be pár napra? felelt Sinclair Olivér. Mi bajunk lehetne ott? Semmi! A hajón van elegendő élelmiszerünk, ágynemünk, ruhánk, - ezt gyorsan kihordhatjuk mind és a szakács kétségkívül szívesen itt marad majd velünk.

- Igen... igen... felelt miss Campbell és örömeiben tapsolt, utazzék csak el, kapitány, vitorlásával evezzen haladéktalanul Achnagrayba és bennünket hagyjon Staffán. Száműzöttek gyanánt fogjuk magunkat érezni a puszta szigeten, önkéntes hajótöröttek módjára fogunk élni. A »Clorinda« visszaérkezését ama Robinsonok izgatottságával fogjuk várni, kik szigetük közelében hajót pillantanak meg. Mi célból jöttünk ide? Hogy regényt játszunk, ugy-e bár, Sinclair ur és lehet-e valami regényesebb, mint ez a mi helyzetünk, ugy-e, kedves bácsik? Én egész életemen át mindig szemrehányásokkal illelném magam, ha ily fenséges látványt elmulasztanék, ha nem figyeltem volna meg a vihart, a dühöngő és a sziget felett elszárguló szelet, az északi tengeréhez hasonló hullámozást, a felszabadult elemek ossiáni küzdelmét. Csak menjen ön, Olduck kapitány! Mi itt maradunk, a mig visszajön.

- De azért... hebegtek Melvill-testvérek, kikből az aggodás e szava egyidejűleg tört ki.

- Mintha az én bácsiim valami kifogást tettek volna, vágott közbe miss Campbell hirtelen, de azt hiszem, van egy módom, melylyel őket a magam pártjára terelhetem.

És ezzel mindegyiknek megadta a megszokott reggeli csókot.

- Így ni, ez a tied, Sam bácsi, és ez meg a tied, Sib bácsi. Most már fogadni mernék, hogy egy szót sem fogtok szólni.

Eszük ágában sem volt valami kifogást tenni.

Ha egyszer unokahuguknak Staffán tetszik maradni, miért ne maradnának ők, és egyáltalán miért nem támadt nekik eleitől fogva ez az egyszerű és természetes gondolatuk, mely leginkább megfelelt az összes érdekeknek?

Az indítvány azonban Sinclair Olivértől eredt, és miss Campbell úgy vélte, hogy különös köszönettel tartozik neki érte.

Miután tehát a megállapodás létrejött, a matrózok kirakták a több napra szükséges tárgyakat. Clam-Shellből Melvill-House elnevezés alatt ideiglenes tartózkodási helylyé lett, a hol legalább is oly jól ellehetett az ember, mint a jónai korcsmában. A szakács azonnal alkalmas helyet igyekezett találni az ő teendői számára és fel is fedezett ilyent, a barlang bejárása közelében, a sziklafalaknak, látszólag ily célra teremtett fülkéjében.

Erre aztán miss Campbell és Sinclair Olivér, Melvill-testvérek, Besz asszony és Patridge kiszálltak a »Clorindáról« és átvették a John Olduck által rendelkezésükre bocsájtott kis csolnakot, melynek az egyik szikláról a másikra átmenet, esetleg nagy hasznát vehették.

Egy órával később, a »Clorinda«, mely kettesével feszítette ki vitorláit és bevonta a szélfogót, felhuzta horgonyát és a Mull sziget északi hegye felé fordult, hogy a sziget és a szárazföld közt eső keskeny vízi uton juthasson Achnagrayba. Utasai Staffa bérczeiről, tekintetükkel követték menetét, a míg a csinos kis hajót láthatták. Meg-meghajolva a szél ereje alatt, sirályhoz hasonlóan, mely szárnyaival ép a víz színét érinti, alig egy félóra multán eltűnt Geometre sziget mögött.

Habár fenyegetőnek látszott is az időjárás, az ég egyelőre elég tiszta maradt még, úgy hogy a nap igen gyakran átkandikált a felhőnyilasokon, melyeket a szél tépett fel a tetőponton. A szigeten sétálni lehetett és körüljárhatták a bazalt partot. Miss Campbell és a Melvill-testvérek első óhajta az volt, hogy Sinclair Olivér vezetése mellett a híres Fingalbarlangba menjenek.

A kékutazók, kik Obánból jönnek, ezt a barlangot rendszerint az obani gőzös csolnakaival szokták felkeresni, a legtávolabb eső háttérébe is el lehet azonban jutni úgy, hogy a jobb felén eső szikláknál történik a kikötés, a hol járható partféle létezik.

Igy akarta Sinclair Olivér is az ő turistáit vezetni, a »Clorinda« csolnakainak igénybevétele nélkül.

Ott hagyták tehát mindnyájan Clam-Shellt és az utra tértek, mely a sziget keleti oldalán nyulik el. A függélyesen besülyedt oszlopalap felső vége, mely azt a gondolatot ébresztette az emberben, mintha építész sülyesztette volna el oly módon, szilárd és száraz talajat képezett. A csak pár perczet igénybe vevő uton csevegve haladtak el, mialatt mindnyájan bámulták a sziget szépségeit, melyeken a hullámok megtörtek és melyeken tul, a világos zöld vízben, a sziklák fenekéig lehetett belátni. Szebb utat ama barlang felé képzelni sem lehetett, mely magában véve is méltónak látszik arra, hogy az ezeregy éj valamely hőse lakja.

A sziget délkeleti felére érve, Sinclair Olivér nehéz, természetes lépcsőket mászatott meg turistáival, melyek bármely palota lépcsőivel mérkőzhetek volna. E lépcső végében emelkedtek a legszelső oszlopok, melyek a barlang falának hosszában állanak, mint Vesta kisebb templomában, Rómában, csak közelebb egymáshoz, mintha a nyers fal elfedésére állította volna oda valaki. Ezek fejére támaszkodik a hatalmas köréteg, mely a sziget e részét képezi. E szikláknak ferde irányban elmosódó repedései, melyek egy belső boltívezet mintája szerint látszanak elrendezve lenni, sajátságos ellentétben állnak az oszlopok függélyes irányával, melyek azokat hordozzák.

Ama lépcsők lábánál emelkedett és sülyedt a víz, mintha mélyen lélegzenék, kissé már erősebben is, a nyílt tenger hullámainak visszahatása folytán.

Itt visszatükröződik a kötömeg egész alapja, melynek feketés árnyéka a hullámokon ingott.

A felső lépcsőfokra érve, Sinclair Olivér balra fordult és miss Campbellnek egy keskeny partformát, vagy inkább természetes járdát mutatott, mely a fal hosszában, a barlang széléig húzódott.

Vasrudakból készült vékony rácsozat, mely a basaltba volt erősítve, szolgált támaszul a fal és a járda éles széle közt.

- Ó, mondá miss Campbell, ez a rácsozat egy kicsit eltorzítja Fingal palotáját.

- Igaza van, felelt Sinclair Olivér, az emberi erőnek a természet művébe való behatolása zavarólag hat némikép.

- De ha valamikép használni lehet, használjuk is, jegyezte meg Sam testvér.

- Megteszem! fejezte be Sib testvér.

A Fingal-barlangba belépve, a látogatók, vezetőjük tanácsára megálltak.

Előttük, titokzatos homályba burkolt magas és mély, templomhajószerű csarnok nyílt meg. A tenger színén, ez a tér a két fal közt körülbelül harmincznégy lábnyi volt. Jobbról és balról, a sűrű egymás mellett álló bazalttámaszok, mint az utolsó góth időszak egynémely templomában, elfedték, illetve elrejtették az alapfalak tömegét. Ez oszlopok fejeire támaszkodott egy óriás, recézett boltozat tömege, mely a zárókövek alatt ötven lábra emelkedett a közepes vizállás felé.

Bámulattal határos csodálkozásuk dacára, az első látványosságnál, miss Campbellnek és kísérlőinek végül mégis csak meg kellett tőle válniok, hogy az egyik fal mellett befelé vezető járdán haladjanak tovább.

Itt, a legtokéletesebb rendben, de változó nagyságban, száz és száz hatszögű oszlop emelkedik, egy óriási jegeczesedés eredményéhez hasonlóan. Finom széleik oly tisztán válnak el egymástól, mintha szobrász vésője faragta volna a vonalakat. Az egyiknek hátrafelé eső szögeihez a másiknak előrenéző szögei csatlakoznak a legpontosabban. Némelyiknek három sikkapja van, a másiknak négy, öt, hét, sőt nyolcz is, a mi aztán a styl egyformasága mellett kellemes változatosságot szül, a természet művészenek finom érzékéről nyújtván a legszebb bizonyyságot.

A kívülről beható fény megtörik az összes síma sarkokon. A vizet alatt érve és mintha tükör által veretnék vissza, egyformán ragyog a vizalatti köveken, a zöld, sötétpiros vagy világos-sárga vízi növényeken és ezer villámot szór a bazalt kiszögelléseire, mely szabálytalan beosztással fejezi be e hypogeum boltozatát, melynek párját az egész világon sem lehet találni.

Alatta zajló csend honolt - ha ugyan szabad e két szót egymással összekötni - a föld mély vájásainak az a sajátyszerű csendje, melyet a látogatók itt sem mertek megzavarni. Csak a szél vonult keresztül hosszúra nyújtott akkordokban, melyek búskomor sorozatát ébresztik az egyszer nekiduzzadó és aztán félig elhaló septimeknek, akárcsak az aeolhárfa húrjain. Nem az a csodás hatás az, melyből az »An-Na-Vine«, vagyis a harmonikus barlang elnevezés származott, a mint a barlangot a régi kelták nyelven hívták?

- És mely név illenék rá inkább, mondá Sinclair Olivér, miután Fingal volt apja Ossiánnak, a kinek génusza a költészetet és zenét egy művészetbe olvasztotta?

- Kétségkívül, felelt Sam testvér helyeslőleg; de mint Ossián maga is dalolta: »Fülem mikor hallja majd a bárdok énekét? Atyáim tetteinek dicsőítésénél mikor ver majd szívem? Oh, Sebora erdeiben a visszhang nem ébreszt többé hárfát dalra!«

- Igen, folytatta Sib testvér, »Pusztán áll most a ragyogó palota, régi idők dalaiból nem hangzik már semmi!«

A barlang egész mélységét körülbelül százötven lábra becsülik. A templomhajó háttérében orgonakar-féle tűnik fel, melyen bizonyos számu oszlopok emelkednek, kisebb átmérővel ugyan, mint a bejárásnál, de azért az arányok kifogástalan tisztaságában.

Sinclair Olivér, miss Campbell és a bácsik itt egy pillanatra megállhattak.

E pontról elragadóan szép, a szabad ég felé nyitott kilátás nyílt, a fénytől áthatott vízben fel lehetett ismerni a tenger alatti fenék elrendezését, mely négy-hétoldalas oszlopnyelekből állt, melyek mozaikburkolat gyanánt, sűrűn feküdtek egymás mellett. Az oldalfalakon a fény és az

árnyék csodaszép játéka váltakozott. Kialudt minden, a mint egy felhő, a szinpadí fátýolfüggőnyökhöz hasonlóan, a barlang torkolata előtt elvonult. De annál szebben ragyogott minden és a szívárvány hét színeben tündökölt, a mikor a fenék kristályáról visszavert napsugár hosszú, világító sávokban a boltozatig emelkedett.

Kissé távolabb, a tenger tört meg a rengeteg bejárás íveinek első pilléreín. E keretben, mely oly feketének látszott, mintha ébenfából lenne faragva, az egész pompa még annál jobban érvényesülhetett. A még messzebb távolban az ég és a víz vakító fényben tűnt fel, egész messze pedig Jonának fehér kolostorromjai ragyogtak.

A tündéri fény és pompa bűverejének behatása alatt, a látogatók egyike sem bírt érzelmeinek kifejezést adni.

- Mily bűvös palota! kiáltott végre miss Campbell, és miféle prózai lélek lehetne az, ki nem hinné, hogy Isten ezt nem a vízi tündérek és nymphák számára teremtette! Kinek szólnának a szél leheleténél e nagy aeolhárfa hangjai? Nem ez az a földöntúli zene, melyet Waverley álmaiban hallott, Selmának az a hangja, melynek akkordjait regényköltőnk feljegyezte, hogy azokkal hőseít áltassa el?

- Igaza van, miss Campbell, monda Sinclair Olivér; Walter Scott, a mikor képleteit a felvidék költői multjában kereste, kétségkívíl Fíngal palotájára gondolt.

- Ó, itt idézném fel Ossián szellemét! folytatta az ifjú és ábrándos leány. A láthatatlan bárd, ezeröttszáz éves álmából miért ne ébredne fel az én hangom hívására? Ugy szeretem elképzelni, hogy a boldogtalan, ki ép oly vak volt, mint Homér és ép oly költő, mint az, a mikor korának nagy hőstetteit énekelte meg, gyakran e palotába menekült, mely még ma is az ő apjának nevét viseli. Fíngal visszhangjai itt bizonyára gyakran ismételték szellemének hős és lyrai ömlengéseít, a legtisztább gaéli tájszólással. Mit gondol, Sinclair ur, a vén Ossián nem ülhett esetleg ép ezen a helyen, a hol mi vagyunk most, hárfájának hangjai nem folyhattak itt egybe Selma hangjával?

- Már miért ne lehetne az igaz, miss Campbell, a mit ön oly kifejezésteljes meggyőződéssel mond.

- Hát ha felidézném? suttogá miss Campbell.

És üde hangján ismételten hívta a vén bárd nevét a szél rezgésében.

De miss Campbell legforróbb vágya daczára, bár háromszor is szólította, csak a visszhang felelt neki. Ossián szelleme nem jelent meg az apai hajlékban.

Időközben sűrű ködben szállt le a nap. A barlang komor árnyakkal telt meg, kint pedig mind zajosabb, nyugtalanabb lett a tenger; hosszú hullámai már az utolsó bazaltoszlopokon kezdtek megtörni.

A látogatók tehát visszamentek a keskeny és a víz habja által már félig ellepett járdára; gyors léptekkel kerülték meg a szigetnek a szél által hevesen támadott sarkát, melynek a vihar a tenger felől pokoli zajjal íramodott neki; tovább menet, egyelőre védve voltak a másik oldalon elnyuló partgát által.

A rossz idő hét óra óta még észrevehetőleg rosszabbra fordult; a dühöngő szél már Skóczia magas partjába ütközött és teljes orkánná készült fejlődni.

A part bazaltfala által védve azonban, miss Campbell kísérvőivel együtt még kényelmesen elérhette Clam-Shellt.

Másnap a szél, a légsulymérő oszlopának újabb esése mellett, borzasztó erővel tört ki; még sűrűbb, kékesszürke felhők bontották az eget és meglehetősen alacsonyan száguldottak el a föld felett. Az eső nem esett még ugyan, de a nap láthatatlan maradt; hosszú időközökben legfőlebb egyszer kandikált ki.

Miss Campbellt ez az undok idő sokkal kevésbé hangolta le, mint azt róla feltenni lehetett volna.

A vihar által korbácsolt szigeten eltöltött ez az élet teljesen megfelelt az ő természetének. Walter Scott valamelyik hősnőjéhez hasonlóan élvezetet talált abban, hogy Staffa sziklái közt, a legkülönösebb gondolatokba elmerülve és teljesen egyedül bolyongjon, a mikor nem is tolakodott fel senki kísérijével.

Ismételten tért vissza a Fingal-barlangba is, melynek költői sajátossága élénken vonzotta őt. Itt ábrándozott, álmodozott órákon át és sohasem jutott eszébe az intés, hogy elővigyázatlanul be ne térjen e földalatti palotába.

Másnap, szeptember 9-én, a depresszió maximuma Skócia partjáiig jutott. Ez örvény központjában a légáramlatok hihetetlen gyorsasággal mozogtak - ez már valóságos orkán volt. A sziget felületén lehetetlen volt erejével szembeállni.

Esti hét óra felé, ép a mikor az ebéd készen várta őket, Sinclair Olivért és a Melvill-testvéreket rémitő aggodalom fogta el.

Miss Campbell, ki már három órája távozott el, nem mondva meg, hogy hová, még eddigelé sem tért vissza.

Eleinte mindannyian fokozódó türelmetlenséggel vártak hat óráig... miss Campbell nem mutatkozott.

Sinclair Olivér több ízben is felment a sziget fensíkjára... nem látott egy lelket sem.

A vihar most rettentő erővel dühöngött és a rémitő hullámhegyekké tornyosuló tenger ott dörgött szüntelenül a szigetnek délnyugatra eső részén.

- Szerencsétlen miss Campbell! kiáltott Sinclair Olivér hirtelen; ha még most is a Fingal-barlangban van, segítségére kell sietnünk, mert különben menthetetlenül elveszett.

HUSZADIK FEJEZET.

Miss Campbellért.

Pár másodpercczel később Sinclair Olivér már elsietett a partgát hosszában és ott, hol a bazaltlépcsőzet a magasba visz, elérte a barlang bejárást.

Melvill-testvérek és Patridge nyomban követték.

Besz asszony szörnyű aggodalmak közt maradt Clam-Shellben, de mindent elkészített, hogy Ilonát visszatértekor fogadhassa.

A tenger oly magasan járt most már, hogy a felső lépcsőfokot mosta; sőt a vasrácsozaton is túlcsapkodott és a belső oldaljárdán lehetlenné tette az előmenetelt.

Abból, hogy gyalog lehetetlen volt a barlangba jutni, okszerűen következett, hogy ép oly lehetetlen onnan kikerülni. Ha miss Campbell bent van, úgy ő fogoly. De mint lehessen ezt megtudni, mint lehessen hozzájutni?

- Ilona! Ilona!

A hullámok őrzítő zajába ordított e nevet meg lehetett-e hallani? Köröskörül szüntelenül dörgött a szél és a víz és bódító zajgása megakadt a barlangban. Sem a hang, sem a szem át nem hatolhatott rajta.

- Miss Campbell talán egyáltalán nincs itt, mondá Sam testvér, ki saját megnyugtatóra kapaszkodott e reménybe.

- Hát hol lehetne? kérdé Sib testvér.

- Persze, hol lehetne másutt? kiáltott Sinclair Olivér. Nem hiába kerestem őt a sziget fensíkján, a part sziklái alatt és mindenütt? Nem tért volna hozzánk vissza, ha erre képes lett volna? Ő itt van és csakis itt lehet!

Eszükbe jutott most a leánynak ismételten kifejezett lelkes és nagy bátorságot tanúsító óhajta, hogy a Fingal-barlangban vihart szeretne látni. Elfelelte tehát azt, hogy a tenger e barlangot ily esetben gyakran a tetejéig megtölti és bőrtönné változtatja át?

Mit lehetett most egyebet megkísérteni, hogy hozzá lehessen jutni és meg lehessen őt menteni?

Az orkán hatalmának engedve, mely a sziget e részét rémitő erővel érte, a hullámok akárhányszor már a boltozat csúcsáig emelkedtek. Ott aztán süketítő ropogással törtek meg. Az akadály folytán összetorlódott víztömegek a Niagara vizeséseihez hasonlóan, habzó örvényekben hulltak alá; a hullámoknak, a felkavart tenger által korbácsolt alsó része pedig a benső területet lepte el a hegyi folyam zugásával, melynek gátja hirtelen engedni volt kénytelen. Csak a barlangnak legvégső háttérében tört meg a tenger a sziklafalon, forrongó örvényhez hasonlóan.

Hol találhatott volna miss Campbell menhelyet, a hová a hullámok el nem juthattak volna? A barlang felső vége ezek rohamának közvetlenül volt kitéve és úgy az oda-, mint a visszaömlésnél, a víz okvetlenül és úgy eláraszthatta a járdát, hogy azon senki meg nem állhatott.

És mégis védekezni akartak a feltevés ellen, hogy a rettenthetetlen fiatal leány egyáltalán itt volna. E zsákutczában mikép is állhatott volna ellen a dühöngő tenger hullámárjának? Megcsonkított, darabokra szaggatott testét nem röpitette volna még ki a kavargó örvény? Az áradat, az ép most jelentkező dagály alkalmával nem ragadhatta volna már rég el a partgát és Clam-Shell bércei mellett?

- Ilona! Ilona!

A szél és a hullámok örült zajába újra és újra kiáltották e nevet.

Nem felelt e hívásra senki, nem is felelhetett.

- Nem, nem, ő nincs e barlangban! ismétlék Melvill-testvérek kétségbeesetten.

- De mégis bent van! makacskodott Sinclair Olivér.

Állításának mintegy igazolásául egy darab szövetre mutatott, melyet a visszatörülő hullám ép most vetett oda a bazaltlépcsők egyikére.

Sinclair Olivér odarohant.

A »Snod« volt, a skót szallag, melyet miss Campbell mindig a hajában szokott viselni.

Lehet és szabad-e még tovább is kételkedni?

És mégis, ha e szallagot a víz elragadta tőle, képzelhető-e, hogy ugyanaz a szörnyű hullámverés egyidejűleg nem nyomta oda miss Campbellt is a sziklához, hol aztán súlyosan megsérült?

- Mindjárt megtudok mindent! kiáltott Sinclair Olivér.

Felhasználva a pillanatot, a mikor a visszafolyó víz a karzatot félig szabadon hagyta, megragadta a rácsozat legelső, hosszú vasrudját; de ugyanakkor már egy újabb, óriási hullám rohant ugyanoda és odaszorította őt a lépcső aljához.

Ha Patridge saját élete kockáztatásával nem vetette volna magát rá és vissza nem tartotta volna a fiatal embert, Sinclair Olivér okvetlenül lecsúszott volna a legelső lépcsőig és a tenger menthetetlenül magával ragadta volna.

Sinclair Olivér felegyenesedett; elhatározása, hogy a barlangba behatol, távolról sem ingott meg.

- Miss Campbell ott bent van! ismétlé, miután testét nem mosta ki a víz ép úgy, mint e szallagot. Meglehet tehát, hogy valamelyik falmélyedésben védelmet talált. Ereje azonban el fogja hagyni; nem fogja addig kibírni, míg ismét apály áll be. Hozzá kell tehát jutnunk, akárhogy is!

- Én bemegyek! kiáltott Patridge.

- Nem!... Én megyek! felelt Sinclair Olivér.

A végső eszközhöz akart nyulni, hogy miss Campbellig hatolhasson, habár az az eszköz nem valami kedvező eredménnyel kecsegtette.

- Várjanak engem itt, uraim, mondá Melvill-testvéreknek. Öt perc múlva újra itt leszünk. Jöjjen Patridge!

A bácsik ott maradtak a magas part védelmében, a szigetnek egyik legszélsőbb és leginkább kiszögellő sarkához közel, oly helyen, melyet a tenger el nem érhetett, - míg Sinclair Olivér és Patridge gyors lépésekben sietett vissza Clam-Shellbe.

Félkilencz volt most. Öt percczel később a fiatal ember és a vén szolga újra feltűnt és a part mentén a »Clorinda« kis csónakát vonszolták, melyet John Olduck kapitány hagyott nekik.

Sinclair Olivér csakugyan a vízi utat merné választani, miután a gyalogutat elzárta előtte az ár?

Igen, meg akarta kísértetni. Igaz, hogy életét kockáztatta. Jól tudta ő ezt, de azért nem habozott.

A csónakot, a hullámtörés ellen védett helyre, a lépcsőzet aljához, a bazalt lépcsők egyike mögé tették.

- Önnel megyek, mondá Patridge.

- Nem, Patridge, felelt Sinclair Olivér, nem! E gyenge járművet hiábavaló módon nem szabad tulterhelni. Ha miss Campbell még él, elég, ha egyedül megyek.

- Olivér! kiáltottak a bácsik, kik már nem bírták zokogásukat visszafojtani. Olivér, mentse meg leányunkat!

A fiatal ember kezet szorított velük, aztán beugrott a csolnakba, odaült a középső padkára, megragadta a szíjakat és két evezőcsapással ügyes módon jutott az örvény közepébe, hol bevárta egy rengeteg hullám visszafolyását, mely ép a Fingal-barlang bejárása előtt érte őt.

Itt a csolnak magasan felrepült, de a bátor fiatal ember, ügyes intézés által, egyenes irányban bírta megtartani; ha oldalt fordul, menthetetlenül felborul.

A haragvó tenger most majd a boltozat tetejéig dobta a törékeny járművet, azt lehetett volna hinni, hogy e dióhéjnak a sziklafalon kell szétzúzódnia, - a mint azonban a hullám visszaesett, ellenállhatatlan erővel újra visszavitte a barlang külső oldalához.

Háromszor érte e sors a csolnakot, háromszor repült ki és be, - de a bejárás előtt összetorlódó víztömegeken keresztül nem juthatott. Sinclair Olivér a leghiggadtabban tartotta magát a szíjak segélyével.

Végre még egy magasabb hullámnyereg ragadta meg a csolnakot; egy pillanatig ott ingott a folyékony szörnyeteg hátán, ugyszólván egyforma magasságban a sziget fensikjával; aztán egyszerre mély örvény tárongott és Sinclair Olivér, ferde irányban, mint egy vizesés hirtelen eső faláról, lerepült.

A jelenet szemlélői nagyot kiáltottak. Ugy látszott, hogy a csolnaknak a baloldalt álló bejárás pilléreire multhatatlanul szét kell zúzódnia.

A rettenthetetlen fiatal ember azonban, egy erőteljes evezőcsapással megfordította a csolnakot és miután a bejárást elérnie sikerült, nyilsebességgel tűnt el a barlang bensejében, mielőtt még a víz óriási hegygyé dagadhatott volna.

Egy másodpercczel később a hullámok megint betörték és a sziget felső széléig csapták fel habos tarajukat.

Szétzúzódik-e valjon a csolnak a barlang háttérében és két áldozat lesz-e egy helyett? Szerencsére, nem.

Sinclair Olivér gyorsan és a nélkül, hogy beleütközött volna valamibe, elsiklott az egyenetlen boltozat alatt.

A kiálló oszlopszögletekbe ütközést csak úgy kerülhette ki, hogy teljesen meglapult a csolnakban. Egy másodpercz időtartama alatt ismét az ellenkező oldalfalhoz repült és csak attól félt, hogy az ár újra kilódíthatja, mielőtt még valami kiálló támponthez juthatna a háttérben. A csolnak most, az önmagában szétáradó hullámmozgás következtében, csak gyöngén ütközött ugyan ama orgonakar pilléreibe, mely a Fingalbarlang hajójában emelkedik, de azért mégis ketté tört a közepén; Sinclair Olivér azonban szerencsésen megragadhatott még egy bazalt-darabot, ereje teljes megfeszítésével kapaszkodott belé és úgy emelkedett a víz felé.

Csak egy másodpercczel később már, a visszatörülő hullám ragadta meg a csolnak romjait, melyek ki is repültek és Melvill-testvérek, valamint Patridge azokat meglátván, végtelenül elszomorodhattak a gondolatnál, hogy a merész mentőnek el kellett vesznie.

HUSZONEGYEDIK FEJEZET.

Teljes erejű vihar egy barlangban.

Sinclair Olivér ép és egészséges és egyelőre legalább teljes biztonságban volt. A nagy sötétség miatt eleinte semmitsem különböztethetett meg. Az esti szürkület bágyadt fénye csak két hullám közt hatolhatott be némileg, a mikor a víz a barlanghoz való bejárást csak félig töltötte meg.

Sinclair Olivér felfedezni igyekezett, hogy miss Campbell hol talált menedékhelyet... hasztalan igyekezett.

Hangosan kiáltozott:

- Miss Campbell! Miss Campbell!

Ki irhatná le a benne támadt érzelmeket, a mikor egy hangot hallott, mely így felelt:

- Olivér ur! Olivér ur!

Miss Campbell még élt.

De a rohamosan előretörő hullámok elől valjon hová menekülhetett?

A járdán mászva, Sinclair Olivér átkutatta a Fingalbarlang hátsó részét.

Ott, a baloldalon, a bazaltnak hátratululása fülkéhez hasonló zugocskát alkotott. A sziklapillérek itt jobban elváltak egymástól. Bár az elején elég tágas volt, a mélyedés itt már annyira megsűkül, hogy csak egy ember férhetett el benne. A monda ezt a lyukat a »Fingal karszéke« elnevezéssel ruházta fel.

A növekedő tenger által megrémített miss Campbell e fülkébe menekült.

Pár órával előbb, a barlanghoz vezető bejárást, az apály idején teljesen szabad volt és teljesen gyanútlanul akarta ott megszokott látogatását tenni. Ábrándjaiba merülve, nem is gondolt a veszélyre, melyet a dagálynak kell felidéznie és mily nagy volt rémülete, a mikor ismét ki akart menni és arról győződött meg, hogy a betóduló víz elvágta minden útját!

Miss Campbell azonban nem vesztette el fejét; fedezetet keresett, a mennyire azt tehette és több, hiábavaló kísérlet után, melylyel a szabadba jutni igyekezett, - kitéve persze a veszélynek, hogy a víz huszszor is elragadja, - legalább Fingal karszékét érte el.

Sinclair Olivér ott találta őt beszorulva, de a hullámok horderején kívül.

- Ó miss Campbell! mondá, hogy lehetett annyira elővigyázatlan, hogy a vihar kezdeténél ily veszélynek tette ki magát? Már elveszettnek hittük önt.

- És ön mégis eljött, hogy megmentesen, Olivér ur? felelt miss Campbell, kit jobban meghatott a fiatal ember bátorsága, mint a mennyire a veszélyektől félt, melyek még fenyegethették.

- Eljöttem, hogy veszélyes helyzetéből kiszabadítsam, miss Campbell és Isten segítségével ez sikerülni is fog nekem. Nem fél?

- Nem félek, igazán nem!... Miután ön itt van mellettem, már semmitől sem félek... És különben is, érezhet-e az ember egyebet, mint végtelen bámulatot ily fenséges látvány iránt?... Győződjék meg róla maga.

Miss Campbell egészen visszahúzódott a kis mélyedés hátterébe. Közvetlenül előtte állva, Sinclair Olivér tőle telhetőleg megvédeni igyekezett őt, a hányszor a dühösen felcsapkodó hullámok elragadással fenyegették.

Mindketten hallgattak.

De kellett-e Sinclair Olivérnek beszélnie, hogy megértesse magát? És minek is kellett volna a szó mindannak a kifejezésére, a mit miss Campbell most érzett?

A fiatal ember azonban, nem önmagát, hanem csak miss Campbellt féltve, helyzetének mind rosszabbra fordultát észlelte. A szél üvöltése, a tenger zúgása nem azt jelezte-e, hogy a vihar ereje még mindig fokozódik? Nem látta-e saját szemeivel, hogy a víz a dagály behatása alatt mind magasabbra emelkedett és a barlangot még jobban megtöltötte?

Hogy itt most nem volt a legsűrűbb sötétség, ez csak onnan eredt, hogy a hullámok nyergei kívülről beszívott fényt hoztak magukkal. Villamos kisugárzáshoz hasonló, széles, villódzó sávok világítottak, megtörve a bazalt sarkain, ellepve a jegeczlapok széleit és bizonytalan derengést szülve.

E fényvillámok rövid ideig tartó fellobbanásainál, Sinclair Olivér miss Campbellhez fordult. Oly izgatottsággal nézett az arcába, melyet nem tisztán a veszély okozhatott.

Miss Campbell örömmel nevetett a látvány magasztosságánál - a barlangban duló viharánál.

Most egy végtelenül nagy hullám csapott fel Fingal karszékének mélyedéséig. Sinclair Olivér azt hitte, hogy a víz őt is, a leányt is kiragadja a menhelyből.

Karjaival fogta tehát körül, mint valami zsákmányt, melytől a tenger meg akarja fosztani.

- Olivér! Olivér!... kiáltott miss Campbell oly rémülettel, mely felett nem birt uralkodni.

- Ne féljen semmitől, Ilona, felelt Sinclair Olivér. Meg fogom önt védeni, Ilona... én...

Úgy mondta, hogy oltalmazni, megvédeni akarja! De mikép? Mint vonhatja el a hullámok dühe elől, a mikor ez még mindig fokozódik, a mikor a víz még mindig emelkedik és a mikor már ez az utolsó menhely is tarthatatlanná válik? Hol találhat oly helyet, a hová az őrző, önmagából kikelt tenger el nem érhet? Mindez eshetőségek egész borzasztóságukban vonultak el lelki szemei előtt.

Mindenekelőtt hidegvér!

Sinclair Olivér megfogadta, hogy legalább önmagán igyekszik uralkodni.

Erre annál nagyobb szüksége is volt, mert a leánynak testi ereje mihamar elfogyhat, ha lelkileg még tovább is erős marad. A hosszú küzdelemtől kifáradván, a visszahatásnak minden pillanatban be kell állnia. Sinclair Olivér már érezte, hogy mint gyöngül mindinkább. Meg akarta nyugtatni, bár benne is mindinkább megfogyott a remény.

- Ilona... édes Ilona! suttogott aztán, Obánba visszatértemkor... hallottam... hogy kegyed... hogy én önnek köszönhetem a corryvrekani örvényből történt kiszabadulásomat.

- Olivér!... Ön tudja!... felelt miss Campbell szinte elhaló hangon.

- Igen... és ma meg fogom hálálhatni... kimentem önt a Fingalbarlangból.

Hogy beszélhetett Sinclair Olivér szabadulásról, menekülésről, most, a mikor a vizek már az ő menhelyük lábánál törtek meg! A leányt alig birta azok ereje ellen megóvni. Kétszer, háromszor, őt magát is elragadták volna... és ha még ellentállt is, ezt csak emberfeletti erő-

megfeszítéssel tehetette, mert miss Campbell karjait a dereka körül érezte és felfogta, hogy a tenger őt vele együtt fogja kimosni.

Esti fél tíz körül lehetett. A vihar ez időtájt érte el tetőpontját. A növekedő víz áradat erejével tört be a Fingalbarlangba. A hátsó és az oldalfalakhoz ütődése bódító recsegést okozott és ereje, hatalma oly nagy volt, hogy a falakról levált bazaltdarabok hulltak alá, melyek sötét lyukakat vágtak a villódzó habba.

A bazaltpillérek kövei nem engednek-e majd sorra e támadásnak és nem hullnak-e le egymás után?

Sinclair Olivér mindentől tarthatott. Már őt is legyőzhetetlen érzéketlenség kezdte elfogni, mely ellen hiába küzdött. Ezt persze részben az is okozta, hogy időnkint teljes hijával voltak a levegőnek és ha ez a hullámokkal behatolt is, a víz felszívni látszott azt, a mikor a visszárismét kifelé ragadta.

Teljesen kimerülve és elerőtlenedve, miss Campbell közel volt az ájuláshoz.

- Olivér!... Olivér!... rebegett és az ő karjaiba rogyott.

Sinclair Olivér a leánynyal együtt, a mennyire csak lehetett, a kis kőbarlang háttérébe szorult. Érezte, hogy teste hideg, látszólag élettelen. Fel akarta melegíteni, bele akarta önteni minden életerejét, a mi még ő benne megmaradt. De a hullámok már is derekáig csapkodnak fel és ha most elveszti eszméletét, vége mindkettőjüknek.

A rettenthetetlen fiatal emberben volt azonban annyi erő, hogy több órán át ellehetett így. Miss Campbellt tartotta, védte a szilaj hullámverés ellen, küzdött ellene, mialatt csak karját szorította a bazaltkiszögellésekhez. És mindez oly sötétségben ment végbe, mely a villódzás szünetelésekor igazán áttörhetetlen volt, a falba ütköző zúgó víz szüntelen dörgése és az üvöltő vihar zaja mellett. Ezuttal nem Selma hangja volt többé, mely a Fingal-palotában visszhangzott. Bódító ugatása volt ez Kamcsatka kutyaainak, melyek - mint Michelet mondja - nagy, ezerszámra menő csapatokban felelnek a hosszú éjeken az ujjongó hullámoknak és versenyre kelnek az északi oczeán dühével!

Vége a kezdődő apályt lehetett észrevenni. Sinclair Olivér meggyőződött róla, hogy a víz apadásával a szabad tenger is elcsendesedett egy keveset. Most már oly teljes sötétség volt a barlangban, hogy kint még aránylag nappali világosság látszott derengeni. E félárnyékban, a barlang nyílása, melyet a felcsapkodó tenger már nem zárt el, kisérteties arányokban mutatkozott. Nemsokára már csak egyes habpelyhek csapnak fel Fingal karszékéig. A hullámok nem képeznek most már pányvát, mely körülveszi áldozatát és magával ragadja. Sinclair Olivér szívébe lassankint újra bevonult a remény.

A tenger állása szerint feltételezhető volt, hogy éjfél elmúlt. Még két óra kell és akkor, előre láthatólag, a hullámok nem érik többé a karzatot és akkor ott járni lehet majd újra. Sinclair Olivér persze alig láthatott valamit e sötétségben, végül mégis meggyőződött arról, hogy végre elérkezett a várva várt időpont, a mikor a barlangot elhagyhatják.

Miss Campbell is magához tért ezalatt. Sinclair Olivér karjaiban tartotta az ő teljesen élettelen testét; óvatosan csuszott ki Fingal karszékéből és a keskeny ösvényen kezdett haladni, melynek vasrácsozatát a dühöngő hullámok részben elhajlították, részben kitörték.

Ha egy-egy vízhegy még eléréssel fenyegette őt, megállt, vagy hátrált egy lépést.

Még utoljára is, a mikor már Sinclair Olivér egész közel volt a barlang kijáratához, egy hatalmas víztömeg rohant el felette... Félt, hogy miss Campbellal együtt a falhoz szorítja őt és aztán az örvénybe ragadja, melynek lábai alatt fel kell nyílnia...

Erejének végső megfeszítésével állt ellen és mikor a víz visszaszorult, felhasználta a kedvező alkalmat, hogy a barlangból gyorsan kijusson.

Pár másodperc alatt odaért a part éles sarkához, hol Melvill-testvérek várták egész éjjel, Patridgeal és Besz asszonynyal együtt, ki időközben szintén idejött.

Mindketten megmenekültek.

Most Sinclair Olivért is elhagyta a testi és lelki erő, melyet már eddig is alig birt fentartani és miután még miss Campbellt odatette Besz asszony karjaiba, eszméletlenül rogyott össze a szikla lábánál.

Az ő bátorsága és áldozatkészsége nélkül miss Campbell nem került volna ki elevenen a Fingalbarlangból.

HUSZONKETTEDIK FEJEZET.

A zöld sugár.

A friss levegő behatása alatt, miss Campbell pár perczzel később, a Clam-Shell barlangban újra felnyitotta szemeit, mintha valami álomból ébredne, melyet Sinclair Olivér képe élenkitett és töltött be, annak minden egyes részében.

A veszélyekre, melyeknek oktan módon kitette magát, alig emlékezett már.

Beszélni még nem tudott: Sinclair Olivér láttára azonban a hála könnyei gyűltek szemeibe és kezeit nyújtotta megmentője felé.

Sam bácsi és Sib bácsi szótlanul, de annál hevesebben zárták karjaikba a fiatal embert. Beszasszony ismételtén meghajtotta magát előtte és Patridgenak is nagy kedve lett volna, hogy szívéhez ölelje.

De végre is valamennyiükön erőt vett a fáradtság és miután a tenger és az éj által egyformán átázott ruháikat felváltották, elaludtak és az éj hátralevő része zavartalan békében mult el.

Az a benyomás persze, mely az érdekeltekben, valamint a Fingal barlangban lejátszódott jelenet tanuiból megmaradt, kétségkívül sohasem fog többé egészen elenyészni.

Mialatt miss Campbell másnap a Clam-Shell barlangnak háttérében, a részére fentartott helyen pihent, a Melvill-testvérek karonfogva járkáltak a partját szomszédos részén. Nem beszéltek ugyan semmit, de nem is érezték szükségét, hogy teljesen megegyező gondolataiknak szóbeli kifejezést is adjanak. Mindketten egy és ugyanazon pillanatban mozgatták fejüket felülről lefelé, a mikor valamit helyeselni akartak és balról jobbra, ha valamit elleneztek.

És mit helyeselhettek a tényen kívül, hogy Sinclair Olivér saját élete kockáztatásával mentette meg az elővigyázatlan fiatal leányt? És mit tagadtak? Hogy korábbi terveik most már végrehajthatatlanok. E néma társalgás közben sok olyanfélét is elmondtak, a minek bekövetkezését Sam bácsi és Sib bácsi a legközelebbi jövőben fogja látni. Az ő szemükben Olivér már nem volt Olivér. Ő most egy cseppel sem volt kevesebb, mint Arnim, a gaéli mondakör legkiválóbb hőse.

Sinclair Olivér pedig a maga részéről a nagyon is természetes tulizgatottság zsákmánya volt.

Kiméletes gyengédség utalta arra, hogy a többiektől távol tartsa magát. Elfogultnak érezte magát Melvill-testvérek előtt, mintha jelenlétével azt akarná kifejezni, hogy áldozatkészségeért jutalmat vár.

Igy hát már korán eltávozott a Clam-Shell barlangból és egyedül bolyongott a sziget fensikjában.

Gondolatai persze maguktól is miss Campbellhez siettek. A veszélyekre, melyekkel szembe szállt és melyeket megosztott vele, bizonyára nem gondolt többé, az ő emlékében ama borzasztó éjből csak a boldog órák maradtak meg, melyeket Ilona mellett töltött el, a mikor ama sötét fülkében karjaival fogta körül, hogy a hullámok rohama ellen megvédje.

A villódzó fény mellett, képzeletében még most is látja a szép, fiatal leányt, ki inkább ki-merültségből volt halvány, mint félelemből, a mikor a vihar géniuszaként a dühöngő tenger láttára felegyenesedett. Még most is hallja, a mint reszkető hangján kérdezte: »Hogyan, ön tudja?...«, a mikor azt mondta neki: »Tudom, hogy mit tett értem, a mikor közel voltam hozzá, hogy a Corryvrekán örvényében elpusztuljak!«

Ismét ama kis mélyedés fenekén, abban a fülkében képzelet magát, mely inkább egy kőszobor felállítására látszott rendeltetve lenni, a hol két szerető, fiatal lény oly hosszú, rémes órákat töltött el és egyik a másik oldalánál harcolt. Ott nem voltak ők már Sinclair és miss Campbell, ott Olivér és Ilona néven szólították egymást, mintha abban a pillanatban, a mikor a halál fenyegette őket, új életet akarnának együtt kezdeni.

Ilyen gondolatok keringtek a fiatal ember agyában, a mikor Staffa fensikján bolyongott.

Bármennyire vágyott is miss Campbellhez visszatérni, valami ellenállhatatlan erő mindig és akarata ellenére visszatartotta, mert az ő jelenlétében talán beszélt volna, holott hallgatni akart.

Időközben, mint az a légkörnek hirtelen és erőszakkal történt megzavarása után gyakran elő szokott fordulni, az idő meglepően szépre fordult és csodálatos tisztaságában ragyogott az éj. Hiszen itt akárhányszor, a leghevesebb délnyugati viharok sem hagynak nyomokat hátra, sőt inkább páratlanul átlátszóvá teszik a levegőt. A nap túlhaladt már legmagasabb pontján és a szemhatáron még eddigelé nem mutatkozott a legkisebb gőzfoltocska sem.

Sinclair Olivér forró fejjel járkált a keleti fénysugarakban, melyeket a sziget fensikja tükrözött vissza. Valósággal fürdött a meleg kisugárzásban teli tüdővel szivta magába a jótékony hatású tengeri szellőt és ott edzette magát a vakító légkörben.

Hirtelen egy gondolata támadt most, - oly gondolat, melyet most a többiek mellett, melyek reá hatoltak, majdnem elfeledett volna - a mikor a remek, tiszta szemhatárt megpillantotta.

- Óh, a zöld sugár! kiáltott fel. Ha az ég csak valaha is kedvezni akar megfigyeléseinknek, úgy ma ez az eset beállt! Se felhő, se gőzréteg! Sőt nagyon valószínűtlen az is, hogy akár az egyik, akár a másik megjelenék még ma, miután a tegnapi hatalmas vihar, okvetlenül messze keletre üzte el. És miss Campbell bizonyára nem is gondol arra, hogy a nap még fényes naplementét is hozhatna neki. Nekem kell... igen... nekem kell őt értesítenem!

Örvendve a szerencsének, hogy ily természetes ürügy alatt mehet Ilonához, Sinclair Olivér visszatért a Clam-Shell barlangba.

Pár másodpercczel később ott állt miss Campbell és a bácsik előtt, kik szeretettel nézték a leányt, míg Besz asszony a kezét tartotta.

- Miss Campbell, mondá, jobban érzi magát?... Látom... újból megerősödött?

- Igen, Olivér ur, felelt miss Campbell és a fiatal embert megpillantva, kissé összeresztett.

- Azt hiszem, jó hatással lenne kegyedre, szólt Sinclair Olivér tovább, ha felmenne a fensikra és ott a vihar által megtisztított levegőt élvezné. A nap pompásan ragyog és fel fogja önt melegíteni.

- Sinclair urnak igaza van, mondá Sam testvér.

- Igen, teljesen igaza, tette hozzá Sib testvér.

- És ha már mindent el szabad árulnom, ha sejtelnem nem csal, szólalt meg újra Sinclair Olivér, úgy azt hiszem, hogy néhány óra múlva egyik legforróbb vágya fog teljesedni.

- Vágyaim legforróbbja? rebegett miss Campbell, mintha csak magában beszélt volna.

- Igen... az ég bámulatosan tiszta és minden valószínűség szerint az várható, hogy a nap teljesen felhőtlen szemhatáron fog leszállni.

- Lehetséges-e! kiáltott Sam testvér.

- Lehetséges-e! ismétlé Sib testvér.

- Van okom feltenni, tette hozzá Sinclair Olivér, hogy kegyed ma este láthatni fogja a zöld sugarat.

- A zöld sugarat!... felelt miss Campbell.

Ugy látszott, mintha kissé zavaros emlékezetében előbb kutatnia kellene, hogy mi is van tulajdonképpen azzal a zöld sugárral.

- Ah, igaz!... monda aztán rövid szünet után. Hisz mi eredetileg azért jöttünk ide, hogy a zöld sugarat lássuk!

- Nos hát, előre! monda Sam testvér, ki örült, hogy alkalom kínálkozik, melylyel kiragadhatja a leányt érzéketlenségéből, mely már-már állandóvá kezdett benne válni. Menjünk a sziget túlsó felére.

- És majd csak akkor ebédelünk, ha visszajövünk, tette hozzá Sib testvér.

Délutáni öt óra volt most.

Sinclair Olivér vezetése mellett az egész család, Besz asszonyt és Patridget beleértve, ott hagyta a Clam-Shell barlangot, felmászott a falépcsőkön és azzal a fensík szélére értek.

Milyen örömről volt a bácsiknak, a mikor a csodaszép eget meglátták, melyen lassan haladt lefelé a nap.

Talán ma túloztak egy keveset, de még soha, soha sem mutattak ennyi lelkesedést a várva várt tünemény iránt. Ugy látszott, mintha csak a saját kedvükért és nem is miss Campbell kívánságára vándoroltak folytonosan és szenvedték el a sok kényelmetlenséget, melynek Ilona-várból történt elutazásuk óta az Obanba vezető úton és Jonától Staffáig, ki voltak téve.

De a mai naplenyugta tényleg oly pompásnak ígérkezett, hogy a legérzékletlenebb, legjózanabb és legprózaibabb londoni kalmárnak vagy nagykereskedőnek is meg kellett volna bámulnia azt a tengeri panorámát, mely itt mindnyájuk szeme előtt elterült.

Miss Campbell nemsokára ujjászülöttnek érezte magát a sógózzal telített légkörben, melyet a könnyed szellő hozott magával.

Nagyra nyitak szép szemei, a mint az Atlanti óceán viztükrére kitekintett. A kimerüléstől elsápadt orczáira visszatértek skót színének rózsái. Mily szép is volt ő! Mily ellenállhatatlanul bájos volt a megjelenése!

Sinclair Olivér közvetlenül mögötte haladt és szótlánul nézte őt. És ő, ki máskülönben a legelfogulatlanabb szívrrel kísérte a leányt hosszú sétáin, mostani kedélyállapotában alig merte szemeit rá emelni.

A Melvill-testvérek, a szó szoros értelmében, ép oly ragyogóknak látszottak, mint maga a nap. Lelkesedéssel beszéltek hozzá, felkérték, hogy a tiszta, gőzmentes szemhatáron szálljon le és e pompás nap befejezéséül ne vonja el tőlük utolsó sugarát.

Egyidejűleg ismét eszükbe jutottak a szép ossiáni versek és el is mondták azok néhány szakát.

- »Te, ki elgördülsz fejeink felett, oly gömbölyű alakban, mint hajdanában őseink pajzsai, mondd meg nekünk, honnan erednek sugaraid, honnan van örökszép fényed?«

- »Fenséges szépségben lebegsz tova! A csillagok elrepülnek az égboltozatról, a halvány, hideg hold félve búvik el nyugaton, csak te maradsz, ó Nap!«

- »Ki kísérhetne utaidon? A hold eltűnik az égen, Te, csak Te, mindig egyforma vagy és mindig mosolyogva, ragyogva járod be messze utadat.«

- »És a mikor a menny dörög, a kék villámok czikkáznak a felhők harci zajában, te változatlan szépségedben lépsz fel és változatlanul neved a vihart!«

Különösen emelkedett hangulatban haladtak mindnyájan Staffának ama végpontja felé, mely a szabad tengerre néz. Ott leültek a legszélső szikladarabokra és előttük oly szemhatár terült el, melynek az ég és a víz érintkezési pontjába eső körvonalát semmi sem látszott megzavarhatni.

Ez egyszer még a szerencsétlen Ursiclos Aristobulus sem ékelhet be Staffa és a naplementének helye közé valami vitorlát és nem üzhet fel tengeri madarakat sem.

A szél estefelé teljesen elcsendesedett, az utolsó hullámok is szétoszoltak a sziklák lábainál, a gyöngéden ringatózó árban.

Messze távolabb, a tenger síma volt, mint a tükör és azt a szinte olajszerű felületet mutatta, melyen a felette elsimuló legkisebb árnyékot is észre lehetett volna venni.

Minden feltétel megvolt tehát, a mi a tünemény megfigyelésének kedvezhetett.

Fél órával később azonban Patridge hirtelen dél felé nyújtotta kezét és így kiáltott:

- Vitorla!

Vitorla! Ma megint ép abban a pillanatban vonulna el a nap előtt, a mikor az a víz alatt eltűnik? Ez mégis csak csunya szeszélye lenne a sorsnak!

A kérdéses jármű a szűk útról jött, mely Jona szigetét a vele szemben fekvő Mull szigetnek csúcsától elválasztja. Inkább a dagályon simult, mintsem a szellő hajtotta, melynek utolsó lehelete alig lett volna képes vitorláit megdagasztani.

- Ó, az a »Clorinda«! kiáltott Sinclair Olivér, és mert az kétségkívül Staffa keleti része felé igyekszik, mögöttünk fog elhaladni és megfigyeléseinket nem fogja megzavarhatni.

Tényleg a »Clorinda« volt, mely Mull déli felét körülevezvén, most ismét a Clam-Shell öbölben készült horgonyát kivetni.

Minden szem ismét a nyugati szemhatár felé fordult most.

A nap most már oly gyorsasággal sülyedt, mely a tengerhez való közeledténél még fokozódni látszik. A víz felületén, messzire elnyúló ezüstsáv rezgett, mely a ragyogó korongból indult ki, de a melynek kisugárzását a szem még nem bírta elviselni. Az ó-arany színből, melyet leszálltában vett fel, izzó vörös aranyba tért át. Ha a pillákat erősen lecsukta valaki szemei felett, piros, ferde négyszögeket és sárga keresztcskéket láthatott villogni, melyek a kaleidoszkóp röpke képeihez hasonlóan metszették egymást. Könnyű, finom hullámsávok ékitették még ez üstökös fark-félét, melyet a visszatükröződés alkotott a víz felületén. Ezüstcsillám pehely-hullásához hasonlított, melynek fénye a parthoz való közeledés arányában fogyott.

A szemhatár egész területén felhőnek vagy még oly csekély gőzrétegnek nyoma sem látszott.

Semmisem zavarta e körvonal tisztaságát, melyet körzővel sem lehetett volna egy papírlapra pontosabban leírni.

Mindannyian mozdulatlanul, de azért nagyon is izgatottan nézték a világító, ragyogó gömböt, mely ferde irányban haladt útján a szemhatár felé és mintha egy örvény felett meggyökeredett volna, egy pillanatra megállni látszott.

Aztán - a sugártörés következményeképp - mindinkább elváltozott a gömb alakja; függélyes átmérője rovására kiszélesedett és az etruszk nagyhasú edényekre emlékeztetett, melyek alsó része vízben áll.

Hogy a tüneménynek ma mutatkoznia kell, ahhoz kétség sem férhetett többé.

Semmi sem zavarja a sugárzó csillagzatnak bámulatosan szép leszállását! Misem tartóztathatja fel utolsó sugarait!

Nemsokára már a nap felerésze eltűnt a szemhatár vonala alatt. Kiröpitett arany nyilakhoz hasonló egyes fénycsókák érték Staffa első szikláit.

Kissé távolabb, Mull meredek partját és Ben Moore ormait izzó pir futja be.

Végre már csak egész keskeny körszelet nyulik ki a víz tükrenek felső ivéből.

- A zöld sugár! A zöld sugár! kiáltottak Melvill-testvérek, Besz asszony és Patridge, kiknek szemei egy negyedmásodpercig a cseppfolyós nephirit színének páratlanul szép behatását szívták magukba.

Csak Olivér és Ilona nem látott semmit a tüneményből, mely végre, oly sok hiábavaló fáradozás után, mégis csak mutatkozott.

Abban a pillanatban, a mikor a nap utolsó sugarát küldte a földnek itt látható részére, a fiatalok tekintete találkozott és mindketten elmerültek egy és ugyanazon szemlélődésbe.

Ilona a sötét sugarat látta, mely a fiatal ember szemeiben villant fel; Olivér pedig a kéket, mely annak, a leány szemeiből jött eleibe.

A nap most már teljesen leszállt!...

Sem Olivér, sem Ilona nem látta a zöld sugarat!

HUSZONHARMADIK FEJEZET.

Befejezés.

Másnap, szeptember 12-én, a »Clorinda« elég nyugodt tengerben és kedvező szél mellett szedte fel horgonyait és a Hebridák szigetszoportozatától délnyugat felé evezett. A nagy sziget partja mögött csakhamar eltűnt Staffa, Jóna és Mull sarka.

Szerencsés átkelés után a vitorlás utasai az obani kis kikötőben szálltak partra, aztán vasuton tértek vissza Obanból Dalmalyba, innen Glasgowba menve tovább, a skót felvidék leg-remekebb részén keresztül Helenbourgh-telepig.

Tizennyolcz nappal később a glasgowi Szt.-György templomban fényes ünnepély ment végbe, melyről aligha kell külön megjegyeznünk, hogy nem Ursiclos Aristobulusnak miss Campbell-val való egybekelési ünnepélye volt. De habár most már Sinclair Olivér töltötte is be a boldog vőlegény szerepét, azért Sam és Sib bácsi sem volt kevésbé meglegedett, mint az unokahuguk.

Felesleges hosszabb időt eltöltenünk annak megemlítésével, hogy az ily rendkívüli körülmények közt létesült frigynek meg voltak az állandó boldogság biztosítékai is. A helensbourghi kastély, a glasgowi palota, a West-George-Street, sőt az egész világ is alig lett volna elég mindama gyönyör befogadására, mely a Fingalbarlangban virult legelőször.

A staffai fensikon eltöltött utolsó estét, Sinclair Olivér maradandó alakban merte megörökíteni, bár ő maga az oly nagyon üldözött tüneményt nem látta. Egy napon különös színezetű »napnyugtát« állított ki, melyen mindenki kíváltkép egy csodálatosan intenzív zöld sugarat bámult, mely olyan volt, mintha megolvadt smaragddal festették volna.

Ez a kép az elismerésen kívül, melyet aratott, élénk vitákra is alkalmul szolgált. Sokan azt állították, hogy pompásan festett, természetes hatás, míg mások úgy vélekedtek, hogy a természet maga ily hatást sohasem képes teremteni.

A bácsik, kik e sugarat saját tapasztalatukból ismerték és természetesen a fiatal festőnek adtak igazat, nem keveset bosszankodtak az ellenzékeskedők miatt.

- Igen, sőt sokkal kellemesebb is, mondá Sam bácsi, a zöld sugárt festve...

- Mint igazában látni, folytatta Sib bácsi, mert a naplementénél gyorsan váltakozó színeket nézve, az ember szeme könnyen megromolhatik...

És igazuk volt a derék Melvill-testvéreknek.

Két hóval később a fiatal házások és a bácsik a Clyde partján lévő kastély parkja előtt sétáltak, a mikor egész véletlenül Ursiclos Aristobulussal találkoztak.

Az ifju tudós, ki érdeklődéssel kísérte a folyamszabályozási munkálatok haladását, ép a helensbourghi pályaház felé indult, a mikor a régi obani társaságot észrevette.

Tulzás lenne, ha azt mondanánk, hogy Ursiclos Aristobulust miss Campbell elvesztése valami nagyon fájdalmasan érintette. Ép oly kevésbé hozta őt zavarba az, hogy most mistress Sinclairral állt szemben.

Kölcsönösen köszöntették egymást és Ursiclos Aristobulus udvariasan üdvözölte a fiatal házásokat.

Melvill-testvérek e békés megoldás láttára nem titkolhatták, hogy mily boldogokká tette őket e frigy.

- Oly boldoggá, szólt Sam testvér, hogy gyakran, ha egyedül vagyok, rajtakapom magam a nevetésen...

- És én a siráson, szólt Sib testvér.

- Nos, uraim, jegyzé meg Ursiclos Aristobulus, ez az első eset, hogy önök közt nincs teljes egyetértés; az egyik sir, a másik nevet...

- Kérem, Ursiclos ur, mondá Sinclair Olivér, alapjában véve ez mégis csak egyre megy.

- Tökéletesen, szólt a fiatal asszony és kezét nyújtotta a bácsiknak.

- Hogyan, mikép megy egyre? kiáltott Ursiclos Aristobulus a szellemi fensőbbségnek hozzá oly nagyon illő hangján, - nem... távolról sem! Mi a nevetés? Önkéntes és sajátságos működése az arcizmoknak, melyhez a légzési processusnak ugyszólván semmi köze, míg a könyek...

- Nos, a könyek?... kérdé mistress Sinclair kíváncsian.

- Nem egyebek, mint a szemgolyó simán tartására szolgáló nedvesség, vegyüléke a chlor-natriumnak, foszforsavas mésznek és chlorsavas natronnak!

- Vegyi szempontból tekintve, önnek igaza van, uram, felelt Sinclair Olivér, de csakis e szempontból.

- Én az ilyen különbséget nem értem, felelt Ursiclos Aristobulus érzékenykedve.

Igazi földmérői merevséggel köszönve, kimért léptekkel folytatta utját a pályaház felé.

- No nézze meg az ember azt az Ursiclos Aristobulust, kiáltott mistress Sinclair. A szív dolgaiban is úgy mer okoskodni, mint a zöld sugár ügyében.

- Az igazat megvallva, drága Ilonám, felelt Sinclair Olivér, mi azt a sugarat, melyet oly nagyon hajhásztunk, nem is láttuk.

- De láttunk helyette valami jobbat, suttogott a fiatal asszony. Láttuk magát a boldogságot - melyet a monda e ritka tünemény megfigyelésével összeköttetésbe hoz... És mert azt megtaláltuk, édes Olivér, éadjuk be vele, bizzuk a zöld sugár keresését és megtalálását azokra, kik még nem ismerik, de vágnak utána, hogy megismerjék.

(Vége.)

FÜGGELÉK:

TIZ ÓRÁN ÁT VADÁSZATON.

CSEVEGÉS

I.

Vannak emberek, kik a vadászokat nem szeretik és talán némileg igazuk is van.

Onnan eredne ez talán, hogy ez urak nem irtóznak attól, hogy sajátkezüleg ölik meg a vadat, mielőtt elfogyasztják?

Vagy talán inkább onnan ered, hogy a nevezett vadászok, minden illő és nem illő alkalommal, bámulatos hőstetteiket szeretik elbeszélni?

Én az utóbbi nézethez hajlom.

Most huszonöt éve annak, hogy én magam elkövettem ama gonosztettek egyikét. Vadászni voltam! Igen, vadásztam!... Hogy ezért önmagamot büntessem meg, itt állok azzal a szándékkal, hogy a másik bünt is elkövessem, mert töviről hegyire elmondom önöknek ama vadászat összes kalandjait.

Ez őszinte és igazságos leírásnak embertársaimra - kiváltkép azoknak nem oly vérszomjas fajtájára - legyen meg az a hatása, hogy örökre elmenjen kedvük attól, hogy a kutyák nyomait követve, a vadásztársolyt hátukra vetve, a történetgyártót övükhöz kötve és kezükben fegyverüket czipelve, barangoljanak hegyen-völgyön.

De bevallom, nem sokat várok tőle, mindamellett hozzáfogok.

II.

Valami rendkívüli képzelő tehetséggel megáldott bölcs azt mondta valahol és valamikor »Sohase kívánjatok magatoknak falusi jószágot, kocsit, tüzes lovakat, vagy pedig - vadászterületet! Mert mindig találkoznak majd jó barátok, kik a ti vagyonotokat a maguké gyanánt tudják használni!«

E bölcs mondás alkalmazása céljából engem is meghívtak, hogy első hőstettemet a Somme kerület fentartott területén, - a nélkül, persze, hogy tulajdonosa lennék - mutassam be.

Ha nem tévedek, 1859. augusztus vége felé jártunk. A hivatalos hirdetés a legközelebbi napra tűzte ki a vadászat kezdetét.

A mi jó Amiens városunkban, a hol nincs egyetlen szatócs, nincs egyetlen kisiparos, a kinek nem volna valami régi puskája, melylyel az utakat bizonytalanokká teszi, ezt az ünnepélyes határnapot már hetek óta türelmetlenül várták.

A foglalkozásukra nézve sportmennek, kik azt hiszik, hogy a vadakat az Isten csak az ő számukra teremtetten, ép úgy, mint a harmad- és negyedosztályú lövészek, az ügyesek ép úgy, kik találhatnak, a nélkül, hogy valóban céloznának is, - mint az ügyetlenek, kik nagyon gondosan

czéloznak, de nem találunk, - végül a *par excellence* kontárok, mindannyian egyforma buzgósággal készültek erre a nagy napra, szervezkedtek, élelmi cikkeket gyűjtöttek és gyakoroltak, minden gondolatuk csak »tűzok« volt, beszélgetésük egyetlen tárgya »nyul« és egyébről sem álmodtak, mint a »fűrjeokről«. Feleséget, gyermeket, családot, jó barátot - mindent elfeledek! A politika, művészet, irodalom, földmívelés, ipar - mind háttérbe szorult e nagyfontosságú napra való előkészületek mellett, a mikor e rajongók annak az élvezetnek készültek hódolni, melyet a halhatatlan Prudhomme József »barbár élvezet«-nek vélt leghelyesebben elnevezhetni.

Megesett, hogy kevés barátom közt egy szenvedélyes vadász is volt az Urban, a ki hivatalnok volt ugyan, de nagyon kedves gyerek. Bár azt állította, hogy a csúz bántja egy kicsit, a mikor az irodába kellett mennie, mégis mindannyiszor kitűnően érezte magát, a mikor nyolcz napra szabadságot kapott és a vadászat megnyitásában részt vehetett.

Ezt a jó barátomat Bretignot-nak hívták.

Pár nappal a nagy határidő előtt egyszerre csak Bretignot toppan be hozzám, ki semmi rosszat sem sejtettem.

- Ön még sohasem volt vadászon? kérdé a szellemi fenség bizonyos tudatával, a miben csak két tizedrész jóakarát esett nyolcz tizedrész megvetésre.

- Soha, Bretignot, feleltem én, még sohasem jutott eszembe, hogy...

- Nos, hát akkor jöjjön velem a közeli megnyitáshoz, vágott közbe Bretignot. Herissart községben kétszáz hektár elkülönített területünk van, a hol a sok vad valósággal hemzseg. Vendég bevezetésére fel vagyok jogosítva. Ezennel meghívom tehát és be fogom önt vezetni.

- Igen, de... mondtam habozva.

- Nincs puskája?

- Nincs, Bretignot, nem is volt soha.

- Azzal ne törődjék! Majd kölcsönzök én önnek egy kétcsövűt; igaz, hogy gyutacsos puska még, de azért nyolczvan lépésről is lelővi a nyulat.

- Feltéve, hogy az ember eltalálja a ficzkót, feleltem én.

- No persze, az mindig jó lesz.

- Nagyon is jó, Bretignot.

- Kutyája nincs, az igaz.

- Minek az, ha kakasom van a puskán, az majd kétféle szolgálatot is teljesíthet!

Bretignot barátom kissé mosolyogva, kissé boszusan nézett rám. Az az ember nem szereti, ha valaki oly dolgok felett tréfálkozik vele, melyek a vadászathoz tartoznak. A vadászat szent és sérthetetlen előtte.

Homlokán a redők újra elsimultak.

- Nos eljön? kérdé.

- Ha kívánja!... feleltem én, de nem lelkesedtem valami nagyon.

- Igen, igen, persze!... Az ilyesféleben legalább egyszer életében vegyen részt az ember. Szombaton este indulunk. Számítok önre!

Igy készítették rá engem erre a kalandra, melynek szomorú emléke még ma is üldöz.

Szívesen beismerem, hogy a szükséges előkészületek a legcsekélyebb gondokat sem okozták nekem. Még egy órát sem töltöttem éjjel álmatlanul. És mégis, ha már egész őszintének kell lennem, a kíváncsiság ördöge mégis bántott egy keveset. Hát oly nagyon érdekes a vadászat kezdete? Azt mindenképp megfogadtam, hogy ha már cselekvőleg nem működöm is közre, mégis mint kíváncsi néző fogom a vadászokat megfigyelni, ép úgy, mint magát a vadászatot. Ha már beleegyeztem, hogy lőfegyverrel terhelem meg magamat, ez csak azért történt, hogy ne legyek nagyon is szomorú szereplő e Nimródok közt, a kiknek hőstettei megbámulására Bretignot engem meghítt.

Meg kell itt jegyeznem, hogy, habár Bretignot kölcsön is adott nekem kétsövű puskát, lőpor-szarut, tölténytartót, vadásztársolról szó sem volt. Ezt a felszerelési darabot tehát magamnak kellett beszereztem, pedig hát a legtöbb vadász ezt igen könnyen nélkülözhetné. Olyan tarsolyt igyekeztem tehát alkalmilag szerezni. Igen ám, de azoknak az ára most nagyon felrugott. Elkapkodták mind. Akarva, nem akarva, ujat kellett vennem, határozottan fentartottam azonban, hogy ötven százalékkal veszteséggel vissza fogom adni, ha tulajdonképeni céljára nem kell majd igénybe vennem.

A kereskedő tetőtől talpig végigmért, mosolygott és elfogadta a feltételt.

Ezt a mosolygást nem vettem nagyon valami kedvező előjelnek.

- Mindamellet, gondoltam magamban, ... ki tudja?

Ó te hiuság!

III.

A meghatározott napon, a felvonulás előestéjén, megjelentem a Bretignot által kijelölt találkozási helyen, a Perigord-téren. Ott - a kutyákat nem számítva - mint nyolczadik szálltam be a dilizsánczba.

Bretignot és vadásztársai - én még nem mertem magamat közéjük számítani - pompásan festettek hagyományos jelmezeikben. Kifogástalan példányok és szép látványt nyújtók; némelyek a bekövetkező nap várásában komolyak, mások jókedvűek és fecsegők, mialatt - persze szájukkal - Herrisart egész vadállományát elpusztították.

Picardia fővárosának legalább féltuczat leghiresebb golyószórója került össze. Birtokosaikat alig ismertem. Bretignot a legnagyobb formaságok figyelembevételével mutatott be.

Ott volt első sorban Maximon, egy hosszú, rideg ember, rendes életkörülmények közt a legszelidebb ficzkó, de valóságos tigris, ha puskát foghatott a hóna alá - egyike ama vadászoknak, kikről azt mondják, hogy inkább a mellettük álló hajtót puffantják le, mintsem üres tarsolylyal térjenek haza. Ő, Maximon, nem beszélt semmit, fontos gondolatokba volt elmerülve.

E nevezetes személyiség mellett egy bizonyos Duvauchelle ült.

Mily ellentét!

Duvauchelle kicsiny, vastag, ötvenöt és hatvan év között, oly süket, hogy saját puskája lövését is alig hallaná, de azért a legmakacsabb módon mégis magának igényli az összes kétes lövéseket. Így már sokszor megtették vele, hogy egy vaktöltésű fegyverrel lövették egy döglött nyulra - a mi egyike ama vadásztréfáknak, melyek felett minden társaságban és minden *Table d'hôte*-nál hat hónapig nevetnek az emberek.

El kellett tünnöm Matifat préserejü kézszorítását is, a ki nagy elbeszélője a legkétségeesebb hőstetteknek. Sohasem beszélt egyébről, de mily lelkesedéssel, mily képletesen tette azt! A fürj kiáltását, a kutya ugatását, a puska ropogását - mindezt egyaránt alkalmazta. »Pang! Pang! Pang!« Három »Pang« egy kétsövű puskából! - Hát még a kísérő mozdulatok? - Az egyik keze ide-oda tévelyeg, hogy a vadnak futását jelezze; lábai, melyek egymás felé hajolnak, míg a háta meggörbül, hogy biztosabban célozhasson, bal karja, mely előre nyulik, míg a jobb kar melléhez húzódik, hogy a fegyver helyzetét tegye érthetőbbé! Ó jaj, a tollas és szőrös vadak csak úgy fetrengenek! Hány nyulat ejtett ő már el futásközben! - A sarokban, a hol meghúzód-tam, egy ily kézzelfogható mutaványnyal majd agyonfojtott.

Hát még, a mikor Matifat az ő Pontcloué barátjával beszél! Egy kéznek két ujját képviselik. De azért a legbarátságatlanabb kifejezéseket vagdalgják egymás arczába, a mint az egyik a másiknak az útjába kerül.

- Hogy én milyen nyulakat puffantottam le a múlt évben, mondá Matifat, mialatt a rozoga szekér a Herissart felé vezető uton döcögött tova, igen, hogy én miféle nyulakat ejtettem el, azt számokkal ki sem lehetne fejezni.

- Igen, igen, szóról-szóra az én esetem, gondoltam magamban.

- És én, Matifat, felelt Pontcloué. Emlékszel még a legutóbbi aryveuvei hajtóvadászatra? Ihaja, ott voltak aztán a foglyok!

- Még én mindig csak az elsőt látom, mely oly szerencsés volt, hogy az én puskám elé került.

- És én a másodikat, melynek tollait oly alaposan lefujtam a testéről, hogy csak a tiszta bőre maradt meg csontjain.

- Hát az, melyet az én *Partout* kutyám meg nem találhatott az árokban, a hová menthetetlenül beleesett!

- Hát az, melyre én száz lépésről voltam szerencsés lőhetni és melyet mégis kétségkívül eltaláltam!

- Hát az a másik, melyet az én két lövésemmel a luczernában puffantottam le, de a melyet a kutyám felfalt!

- Hát az a raj, mely ép felrepült, a mikor újra töltöttem fegyveremet! Brr! Brr! Ó, az volt a vadászat, uraim, az volt a vadászat!

Mindebből tulajdonkép csak azt értettem ki tisztára, hogy Pontcloué és Matifat összes foglyaiból egyetlenegy sem vándorolt az ő tarsolyukba. De nem mertem ezt kimondani, mert természetemnél fogva félénk vagyok oly emberekkel szemben, kik valamihez többet értenek, mint én. És mégis, ha csak arról volt szó, hogy egy vadat ne találjak el, - igazán, e téren ép annyit végezhettem volna!

A többi vadászok neveit már elfelejtettem, ha nem tévedek, az egyiket Baccara gunynéven ismerték, mert ő a vadászon »mindig lőtt és sohasem talált.«

Nos, ki tudja, nem-e szerzem meg én is ezt a diszes melléknevet? Nem, még sem! A becsvágy ösztönzött. Igazán vágyva vártam már a másnapot.

IV.

Felvirradt végre az a nagy nap. De milyen éjszakát kellett a herissarti fogadóban eltölteni. Egyetlen szoba nyolcz ember részére! És az a nyomoruságos fekhely, a hol sokkal sikeresebb vadászatokat lehetett volna rendezni, mint a község elkülönített területén. Csak úgy hemzsegték az élősdiék, melyektől az ugynevezett ágyak mellett fekvő kutyáknak is kijutott a maguk részük, úgy hogy egész éjjel annyira vakaródtak lábaikkal, hogy még a padló is bele-
rengett.

És én, a gyanutlan teremtés, a kóczos haju vén fogadósától azt kérdeztem, hogy a hálószobában vannak-e bolhák!

- Dehogyan vannak, felelt ő szemtelenül, valamennyit felfalnák a poloskák!

Erre aztán elhatároztam, hogy teljesen felöltözve maradok és úgy szundikálok majd az egyik görbelábu széken, mely minden mozdulatnál recsegett, ropogott. De mikorára megvirradt, csakugyan úgy éreztem magamat, mintha kerékbe törtek volna.

Persze, hogy én voltam az első, a ki talpon voltam. Bretignot, Matifat, Pontcloué, Duvauchelle és társaik még horkoltak. Én a szabadba vágytam, mint valamennyi tapasztalatlan vadász, kik már hajnalhasadtával, gyakran reggelizés előtt is, lesbe szeretnének állni. A mesterek azonban - kiket szép sorjában és tisztelettel felkeltettem - dörögve mérsékeltek lázas türelmetlenségemet. Ők, a ravasz ficzkók, jól tudták, hogy a foglyokat hajnalban, a mikor szárnyaik még a harmattól nedvesek, igen nehéz megközelíteni és hogy aztán ha egyszer elrepültek, nem igen vonzódnak a vadászterületre vissza.

Várni kellett tehát, míg a nap felcsókolja a hajnalpir összes könnyeit.

Végre, meglehetősen sommás természetű reggeli után, melynek az elmaradhatatlan »gugyi« képezte fűszerét, a társaság, mely utólag még jól megvakarta minden testrészét, elhagyta a fogadót és a földekre mentünk ki, a hol az elkülönített vadászterületek voltak.

Ép a mint a határhoz értünk, Bretignot félrehívott és így szólt:

- Puskáját tartsa ferdén, csövét a földnek hajlitsa és vigyázzon, hogy senkit agyon ne lőjjön.

- Mindent el fogok követni, a mi tőlem telik, feleltem én, a nélkül, hogy e tekintetben biztosítékot akarnék nyújtani, de ha előbb engem löne meg valaki, akkor talán én is...

Bretignot megvetőleg vonta fel vállait és erre megkezdődött a vadászat - kinek-kinek izlése és tetszése szerint.

Utálatos egy darab föld ez a Herissart, mely általános jellegénél fogva, nevének nem igen válik becsületéré. De úgy látszik, hogy a mennyiben nem is oly dus vadállományu, mint talán Mont-sous-Vaudrey, de a sűrűbb részek azért elég népesek; hogy itt nyulak is vannak, azt Matifat bizonyitgatta és hogy »egy tuczatra tizenkettőnél is több esik«, azt Pontcloué jegyezte meg.

Ily bő zsákmányra való kilátással, a derék emberek mind, a lehető legjobb kedvben voltak.

Előre tehát.

Az idő - pompás. Az egyes napsugarak már áttörtek a reggeli ködrétegen, mely a távol szemhatáron üledett le.

Mindenfelé kiabálás, sipogás, turbékolás! Különféle madarak repülnek fel a barázdákból és egyenesen az égnek törnek, mint a helikopterek, melynek rugói hirtelen felpattannak.

Alig birtam magamon uralkodni és ismételten vállamhoz emeltem fegyveremet.

- Ne lőjjön, ne lőjjön! kiáltott Bretignot barátom, ki engem észrevétlenül szemmel tartott.

- Miért? Hát nem fürjek ezek?

- Nem, hanem pacsirták! Ne lőjjön!

Az természetes, hogy Maximon, Duvauchelle, Pontcloué, Matifat és a többiek nem csak egy rosszakaratu pillantással tiszteltek meg. Aztán nagy okosan félrehúzódtak kutyaikkal, melyek szimatolva járták be a luczernás és lóherés földeket; úgy lóbálván farkaikat, hogy ezek mind-megannyi kérdőjelet képeztek, melyekre én nem birtam volna megfelelni.

Ugy vélekedtem, hogy azok az urak semmikép sem hajlandók egy ujoncznak veszélylyel fenyegető közelében maradni, a kinek fegyvere bizonyos aggodalommal látszott őket eltölteni.

- Ezer millió kis kutya, tartsa hát azt a durrogtatót úgy, a hogy illik! ismétlé Bretignot mielőtt eltávozott.

- Ugyan no, én sem tartom a puskámat rosszabbul, mint akárki más! feleltem egy kissé sértődve, a miért olyan sok jó tanácsdal halmoztak el.

Bretignot még egyszer felvonta vállait, aztán balra fordult. Miután nem tartattam czélszerűnek, hogy egész egyedül maradjak, én is meggyorsítottam lépteimet.

Utólértem vadásztársaimat; de hogy őket továbbra is el ne riaszszam, a fegyvert vállamra vetettem, agyát felfelé fordítva.

Mily pompás látványt nyújtottak ezek a mesterségükre nézve, vadászok, - vadászruhájukban, fehér mellényükben, bő bársony nadrágukban, nehéz, szegezett cipőikben, melyeknek talpa kiállt a felső bőr alól, - vászon felső cipőikkel a gyapotharisnyák felett, melyek a czérna vagy pamutharisnyák felett előnyben részesítendőek, mert ezek könnyen ránczokat képeznek, a mint azt csakhamar tapasztalnom kellett. Én egyáltalában távolról sem éreztem magamat oly jól alkalmi mezemben; de végre is egy mükedvelőtől nem lelhet kívánni, hogy egy vén színész ruhatárával rendelkezék.

Vadnak azonban nyomát sem láttam.

Hogy ezen a területen rengeteg sok fürj és szalonka, fogoly és januári nyul van, melyeket társaim »háromnegyed állatoknak« neveztek és melyekről roppant teli szájjal beszéltek, - azt el kellett hinnem, mert ők erősítették.

- Tegye meg nekem azt a szivességet, intett Bretignot barátom és ne lőjjön anyanyulra. Vadászhoz nem méltó dolog az!

Anyá-e, vagy sem, ezer ördög, csak tudtam volna a különbséget, én, ki a mókust meg nem tudom különböztetni a macskától, ha kocsonyának van is elkészítve mindakettő.

Végre Bretignot, a kinek nagyon érdekében látszott lenni, hogy becsületére váljak, megjegyeztem még:

- Még egy utolsó tanács, mely fontos lehet, ha esetleg nyulra lő.

- Azaz, ha egy nyul erre találna jönni, jegyeztem meg kissé gunyosan.

- No, az mindenesetre be fog következni, felelt Bretignot hidegen. Nos tehát, az esetben ne feledje, hogy a nyul, már testi alkotásánál fogva is gyorsabban fut fel, mint lefelé. Ezt a lövés iránya miatt is figyelembe kell venni.

- Mily szép öntől, hogy engem erre figyelmesse tett, Bretignot, feleltem én. Ezt a jó tanácsot ne vesztegelte legyen hiába, a lehető legjobb módon hasznát igyekszem majd venni!

Azalatt persze azt gondoltam magamban, hogy a nyul valószínűleg mindenkép sokkal gyorsabban fut, mintsem az én gyilkos golyóm elérhetné.

- Vadászni! Vadászni! kiáltott most Maximon, nem azért vagyunk itt, hogy műkedvelőket és gyermekeket vezessünk!

Szörnyű egy ember; de nem mertem felelni.

Előttük most, a szemhatáron tulterjedőleg, jobbról és balról egyaránt, tágas, igen tágas síkság nyult el.

A kutyák már jó darabbal előre voltak. Uraik szerteszóródtak. Mindent elkövettem, hogy szem elől ne téveszszem őket. Kinzott a gondolat, hogy vadásztársaim, kik ravasz kópék mindannyian, talán valami tréfát akarnak velem elkövetni, a mire a nemes vadászmesterségben való járatlanságon is buzdithatta őket. Önkénytelenül is eszembe jutott egy ujoncz mulatságos esete, kit barátai rábirtak, hogy papirból készült nyulra lőjjön, mely egy bokor alatt ugrált és a legbékésebb módon veregetett egy kis dobót! Ha ilyen megszégyenítésnek esném áldozatul, belehalnék!

Ezalatt mindenki, szerencsáját keresve, bolyongott, a földek barázdái hosszában, a kutyák nyomában, egy kis magaslat felé igyekezve, mely két-három kilométerrel odább emelkedett és melynek tetejét fák fedték el.

Bármint igyekeztem is, a többiek, kik a rossz utakon és a barázdákon való járást már megszokhatták, gyorsabban haladtak, mint én, és így, természetesen, mihamar elmaradtam.

Még Bretignot is, ki eleinte meglassította lépteit, hogy teljesen és védtelenül balsorsomra ne hagyjon, most elsietett, hogy a legelső lövéseket el ne mulasztja.

Nem haragszom rád ezért, Bretignot barátom! Ösztönöd, mely tulemelkedett baráti érzéseiden, ellenállhatatlanul ragadott tova!...

És nemsokára már csak társaim fejeit láttam, melyek mindmegannyi fák gyanánt kandikáltak ki a bokrok közül.

- Igaz, hogy mostanáig, Herissartból történt elindulásunk óta két órán át, egyetlen durranást sem hallottam, - nem, egyetlenegy sem! Szép kis duzzogás, káromkodás, szitkozódás lesz majd, ha visszatérésünk alkalmával a vadásztáskák csak oly laposak lesznek, mint a kivonuláskor!

Nos elhiszi-e valaki? én magam voltam az, ki a legelső lövéshez jutottam.

Hogy mily körülmények közt - azt szégyenkezve itt mondom el.

Bevalljam? Fegyverem még nem volt megtöltve! Az ujoncz vigyázatlansága folytán? - Nem, tisztán az önösség következményeképp. Miután féltem, hogy e műtétnél esetleg nagy ügyetlenséget fogok tanusítani, addig akartam vele várni, míg egyedül leszek.

Tanúk jelen nem létében tehát felnyitottam lőportartómat és a bal csőbe egy töltésre valót öntöttem, a mire még aztán egyszerű papirdugasznak kellett jönnie; arra jó kis adag sörét, inkább néhány szemmel több, mint kevesebb. Ki tudja... az az egy szem, a mivel a kelletténél több volt, megmentett engem talán attól, hogy kudarcot ne valljak. Az egészet jól leszorítottam, úgy szorítottam, hogy a fegyver alsó csavarját is majd kipattantottam, és végre - ó te butaság! - a töltött cső pisztonjára még a szükséges gyutacsot is ráillesztettem.

Ennek befejeztével most a jobb cső került sorra, de mialatt töltését erősen szoritgatom - milyen durranás! Lövés dördült el!... az egész első töltés, elvillámlik a második mellett!... A balcső ravaszát elfelejtettem a gyutacsra leereszteni és a rázkódtatás elég volt felrobbantására.

Az ujonczok jól megjegyezzék ezt maguknak! A Somme-kerületben a vadászat megnyitását majdnem sajnálatraméltó balesettel vezettem volna be. A helyi lapoknak elég zsiros tárgyük lett volna az »Egyveleg« rovat számára!

És mégis!

Ha abban a pillanatban, a mikor a lövés eldördült... ha... ez a gondolat tényleg felvillant agyamban - ha abban az irányban, a merre a sörét útját vette, ép valami szárnyas repült volna, kétségkívül elejtettem volna...

Olyan alkalom volt ez, mely talán soha többé vissza nem fog térni.

VI.

Bretignot és társai ezalatt felértek a kis magaslatra. A mint odaérkeztek, azon tanácskoztak, hogy mint fordíthatnák a végzetet javukra. Ujból hozzájuk csatlakoztam, de ezuttal már a legnagyobb óvatossággal töltöttem meg puskámat.

E pillanatban Maximon szólított meg, azaz oly hangon beszélt velem, a mint az egy mesterhez illik.

- Ön lőtt? kérdé.

- Igen!... azaz... igen!... lőttem...

- Fogolyra?

- Bizonyosan fogolyra!

És a világ minden kincséért el nem árultam volna ügyetlenségemet ez areopag előtt.

- És hol az a fogoly? kérdé Maximon, üres tarsolyomat fegyvere végével ütögetve.

- Elveszett! feleltem elég szemtelenül. Mit is gondol? Kutyám nem volt. Persze, ha kutyám lett volna!

Ilyen sokat ígérő kezdet után bizony igazi vadász válhatik még az emberből.

Váratlan félbeszakítás mentett meg szerencsésen.

Pontcloué kutyája alig tiz lépésnyi távolban egy fürjet hajtott fel. Önkéntelenül, vagy ha úgy tetszik, puszta ösztönből megemelem fegyveremet és... Pang! mint Matifat mondá...

De akkor a pofot kaptam büntetésül a hibás fegyvertartásért, igen, pofot, melyért joggal senkit mást felelőssé tenni nem lehet. Fegyverem durranását nyomban egy másik, Pontcloué fegyverének durranása követte.

Szita módra átlukasztva, földre hullt a fürj és a kutya odahozta urának, ki azt a legkedélyesebben tarsolyába rakta.

Még csak annak feltevésével sem tiszteltek meg, hogy nekem is részem lehetne e gyilkosságban. De nem szóltam semmit, nem mertem szólani. Hisz tudvalevő, hogy én természetből fogva félénk vagyok oly emberekkel szemben, kik valamihez többet értenek, mint én.

Istenemre, ez az első siker hatalmas étvágyat ébresztett a többi dühös vadpusztítóban.

Tessék csak elképzelni! Három órai hajtás után egy fűrj hét vadászra! Hisz az tisztára lehetetlen, hogy a herissarti bőséges vadászterületen még legalább egy fűrj ne volna és ha azt is sikerül elejtenünk, már majd egy harmad fűrj esik minden résztvevőre.

A magaslaton átkelve, a társaság ismét frissen felszántott földre került. E barázdák, melyek az embert egyenetlen lépésekre készítetik, a göröngyök, melyek a cipőkhöz tapadnak, egy cseppet sem tetszettek nekem; a járdák aszfaltját igazán sokkal inkább szeretem.

Társaságunk, a kutya-falkával együtt így vándorolt két teljes órán át, de nem látott semmit. A homlokokra máris redők kezdtek gyülni. Olyan vad izgatottságforma nyilvánult mindenki és minden iránt, akár ha valamelyik vadász megbotlott a kőben, akár az egyik kutya elhagyta a másikat. Egy szóval, rossz kedv mutatkozott mindenütt.

Végre, körülbelül negyven lépésnyi távolban tőlünk, egy czukorrépa-földről foglyok szálltak fel. Nem merem mondani, hogy »fogolycsapat«, mert az bizony a legszűkebb határra szorított csapat lett volna.

Összesen ugyanis csak két darab fogoly volt.

Sebaj!

Belőttem a »rakásba« és most is azonnal két lövés követte az én lövésemet. Pontcloué és Matifat egyszerre szólaltatta meg puskaporát.

A szegény állatok egyike lefordult. A másik vígan elrepült és egy kilométernyi távolban, egy sáncz mögött ereszkedett le.

Ó te szegény fogoly! Milyen vitákra szolgáltatál alkalmat! Milyen veszekedés volt Pontcloué és Matifat közt! Mindegyik azt állította, hogy ő a gyilkosság szerzője. Ide-oda kiabáltak, huzalkodtak, sértő megjegyzéseket, sajnálatos célzásokat tettek egymásra. És milyen kifejezések!... »Uzsorás!« ... »Mindent magának igényel!« ... »Az ördögbe az olyan emberekkel, kikben egy csepp szégyenérzet sincs!« ... »No, okvetlenül utoljára vadásztunk most együtt!« ... És még más kedves szavak és nyilatkozatok, melyek leírásától tollam irtózik.

Tényleg egyszerre dördült el a két ur lövése.

Igaz, hogy egy harmadik lövés előzte meg mind a kettőt. De - hisz erre kár lett volna egy szót is vesztegetni - képzelhető volna az, hogy én lőttem le azt a foglyot? Itéljenek önök... egy tanítvány!...

Matifat és Pontcloué vitájába elegyednem nem találtam célszerűnek, még a közvetítés nemes ürügye alatt sem. Ha én magam nem követeltem a foglyot, csak azért történt, mert én természetlől fogva félénk vagyok... a mondás többi részét ismerik.

VII.

Gyomraink legnagyobb örömeire végre elérkezett az evés ideje.

Egy domb alján pihentünk, egy hatalmas tölgy árnyékában. A fegyvereket és a - sajnos - még üres vadásztársolyokat félretettük. Aztán megreggeliztünk, hogy a virradat óta oly haszontalanul elfecsérelt erőinket kissé pótoljuk.

Szomoru lakmározás!

Ugyanannyi szemrehányás, mint a hány falat! Szörnyű egy világ!... Szépen rendezett és gondozott terület! A vadászok elpusztítják, tönkreteszik! A gazemberek mindegyikét más-más fára kellene felakasztani és táblát kellene a mellükre akasztani, hogy gyalázatuk nyilvánvalóvá legyen... A vadászat lehetetlenné vált!... Két év múlva már nyoma sem lesz itt a vadnak... Nem lehetne a vadászatot végkép eltüntetni?... Igen... Nem!... És így hangzott végig a vadászok szomorú litániája, kik semmitsem lőttek.

Aztán újra kitört a harc Pontcloué és Matifat közt a fél fogoly miatt, melyet mindegyikük egészen igényelt magának.

A többiek belevegyültek a vitába... féltem, hogy még tettelegességre vetemednek.

Egy órával később újra elindultunk, megedzve, »felöntözve«, mint itt mondani szokás. A tulajdonképeni ebéd előtt talán szerencsésebbek leszünk! Melyik igaz vadász az Urban nem remél mindvégig egy kicsit, a mikor a »foglyok« hívását hallja, a mikor azok egymást csalogatják, hogy együtt töltsék az éjt.

Ujból uton voltunk tehát.

A kutyák, majdnem ép oly rossz kedvben, mint mi, előttünk tipegtek. Uraik utánuk mentek és olyan szitkokkal káromkodtak, melyek az angol tengerészet parancsszavaihoz hasonlítottak.

Én habozva követtem őket. Már sántulni kezdtem. Bármily üres volt is a tarsóm, mégis nyomta a veséimet. Igazán hihetetlen súlylyal bíró fegyveremet czipelve, sajnálkozással gondoltam sétatombomra. A löportartót, a sörétzacskót, mind e nehéz tárgyakat legszivesebben valamelyik parasztkölyöknek adtam volna oda, kik gunyolódva futottak utánam és azt kérdezték, hogy hány »apró marhát« fojtottam már agyon. Csak csupa önzésből nem mertem odaadni.

Igy mult el két óra, két halálosan hosszú óra. Jó tizenöt kilométert jártunk már eddigelé. Egy dologgal mindinkább tisztában voltam, ebből az átkozott kirándulásból inkább bánaságot szerzek magamnak, mint egy tucsat foglyot.

De ni, miféle zaj az, mely engem ismét felriaszt?

Most tényleg fogolyfalka repült fel az egyik bokorból. Általános lövöldözés! Tetszés szerinti durrogatás! Legalább is tizenöt lövés hangzott fel, az enyémet beleszámitva.

Most nagy kiáltás hallik a löporfüstből! Odatekintek. E pillanatban egy arc tűnik fel a bokorból. Paraszt volt, de oly nagyon megdagadt jobb pofával, mintha óriás diót tartana a szájában.

- Szép dolog! Baleset! kiáltott Bretignot.

- No még csak ez kellett nekem! jegyzé meg Duvauchelle.

Ebből állott mindaz, a mit ez a büntett »az előre megfontolt szándék nélkül való verekedés és megsebesítés«, mint a büntető törvény mondja, bennük felidézett. És ez emberek, kiknek szívük sincs a keblükben, kutyáik elé futottak, melyek két, csak megsebzett fűrjet hoztak és aztán czipőik sarkával adták meg a szárnyasoknak a kegyelemrugást! Én ugyanannyi rugást kívánok nekik, ha egyszer szükségük lenne rá!

A bennszülött azalatt még mindig ott állt, vastagon feldagadt pofával, de beszélni nem tudott.

Bretignot és a többiek ép most tértek vissza.

- No, mi baja e derék embernek? kérdé Maximon pártfogó hangon.

- Az ördögbe is, sörét van az arcában, feleltem én.

- Óh, ez nem baj! vélekedett Duvauchelle, épenséggel nem baj.

- De... mégis... igen... hebegett a paraszt, ki iszonyu torzításokkal igyekezett sebét fontosabbá, komolyabbá tenni.
  - Ki volt az az ügyetlen, a ki ezt a szegény ördögöt meglőtte? kérde Bretignot, kinek fürkésző tekintete legvégül rajtam akadt meg.
  - Ön nem lőtt? fordult Maximon hozzám.
  - De igen, lőttem, ép úgy, mint a többiek.
  - Úgy hát megvan oldva a kérdés! jegyzé meg Duvauchelle.
  - Ön ép oly ügyetlen vadász, mint I. Napoleon, mondá Pontcloué, ki a császárságot gyűlölte.
  - Én?... én? ... kiáltám.
  - Senki más nem lehetett, csak ön, mondá Bretignot szigoruan.
  - Úgy van! Ez az úr nagyon veszélyes ember! szólalt meg Matifat.
  - És a ki ennyire kezdő, tette hozzá Pontcloué, vissza kell utasítani minden meghívást, származzék ez bárhonnan és bárkitől is!
- Ezzel mindhárman tovább mentek.
- Megértettem... a sebesültet az én költségemre és veszélyemre hagyták.
- Véget vetettem a dolognak, kivettem erszényemet, tiz francot adtam a derék parasztnak, a mire a jobb arcza azonnal lelohadt. Bizonyára lenyelte a diót.
- Jobban van? kértem részvétellel.
  - Ó igen... egy kicsit... most megint itt kezdődik! mondá és most a bal arczát fujta fel.
  - Ó nem, mondám, nem, ez egyszer az egyik félarcz is elég lesz!
- És azzal én is tovább haladtam utamon.

VIII.

Mialatt én a ravasz és gaz picardiaival alkudoztam, a többiek már meglehetősen előre jutottak. Egyébként elég érthető módon adták tudtomra, hogy oly tökfilkó közelében, mint a milyen én vagyok, nem érezheti magát az ember valami nagy biztonságban és hogy a józan ész is a tőle minél távolabb maradást követeli.

Még a szigoru, de igazságos Bretignot is cserben hagyott, mintha én valami ígész tekintetű számkivetett lennék.

Nemsokára mindannyian egy kis sűrűségben tűntek el.

Őszintén megvallva, a dolgok illetén fordulata engem egy csöppet sem bosszantott. Legalább most már csak saját tetteim felelősségét kell viselnem.

Egyedül voltam tehát, egyedül a nagy sikon, mely nem is akart véget érni.

Mit is tehettem volna itt egyáltalában; nagy isten, a vállaimra nehezedő e felszereléssel! Fogoly nem került a puskám elé! Egyetlen egy nyul sem, melyet üldözőbe vehettem volna! Mily kedélyesen ülhettem volna azalatt szobámban, a hol nyugodtan irhattam, olvashattam, vagy semmittevéssel foglalkozhattam volna!

Czéltalanul mentem tovább, de inkább a barázdákon jártam, mint a felszántatlan földeken. Tíz perczig csendesen pihentem, aztán husz perczig ismét mentem. Öt kilométernyi területben egyetlen nyulat sem lehetett látni, egyetlen torony sem mutatkozott a szemhatáron! Valóságos sivatag! Itt-ott egy-egy feliratos czölöp: »Külön vadászhelyek« zárta el a bejárást.

Külön? Vadak számára aligha, mert olyant itt nem lehetett látni.

Igy bolyongtam álmodozva, bölcsekedve, a puskát szijánál fogva czipelve.

Nézetem szerint a nap ma rendkívül lassan futja be pályáját. Valami ujkori Józsva tartóztatta fel talán útjában az én szenvedélyes társaim nagyobb örömeire és a világ törvényeinek ellenére? A vadászat megkezdésének e nyomoruságos napját sohasem fogja már az éj felváltani?

IX.

De mégis, mindennek megvan a maga határa, még a külön vadászterületnek is. Már is látszik az erdő, mely a sikot beszegi. Még egy kilométer és oda kell érnem.

Igy bolyongtam tovább, de nem siettem valami nagyon. A kilométert megjártam; ott voltam az erdő szélén.

Távolról, egész távolról, ropogás hallik, a julius 14-iki tűzijáték rakétáihoz hasonlóan.

- No azok szép öldöklést vihetnek végbe! gondoltam magamban. Jövő esztendőre bizonyosan nem hagynak meg semmit sem.

Ekkor - de kérem ezt el nem árulni - az a gondolatom támadt, hogy az erdőben talán szerencsésebb lehetnék, mint a nyílt mezőn. A fák lombjaiban bizonyára ugrál néhány ártatlan veréb, melyek mezei pacsirták neve alatt kerülnek a legjobb vendéglők asztalára.

Igy hát betértem az egyik ösvényre, mely az országutra torkollott.

Való dolog! A vadászat démona megragadta az önök alázatos szolgáját! Igen, most már nem hordom a fegyvert vállamon, ismét megtöltöttem, lövésre készen tartom... szemeim jobbra, balra tekintenek.

Semmi!

A verebek kétségkívül nem sokat tudtak a párisi éttermekről és okos módon elrejtőztek. Egyszer-kétszer czéloztam is... csak levelek mozogtak a fákon, annyira pedig már csak nem alázhattam meg magamat, hogy egyszerű falevelekre lőjjek!

Öt óra volt. Negyven percz múlva, a megállapodáshoz képest, a vendéglőben kell lennem, a hol megebédelnünk, mielőtt a kocsira szállunk, mely bennünket, állatokat és embereket, holtakat és eleveneket, Amiensbe visszajuttat.

Folytonosan és feszülten figyelve, az erdő főútján haladtam, mely ferde irányban vitt Herissart felé.

Egyszerre csak megálltam, mintha lábaim a földbe gyökeredztek volna... szivem hangosabban dobogott!

Egy bokor alatt, ötven lépésnyire tőlem, szeder- és egyéb bokrok közt, bizonyára van valami...

Fekete a színe, ezüstös a széle, élénkpiros a hegye, mint egy izzó szemgolyó, mely felém fordul.

Kétségkívül valami tollas, vagy szőrös vad keresett itt magának menhelyet. Nyul és fácán közt ingadoztam. Miért is ne lehetne az? Társaim előtt fényesen rehabilitálnám magamat, ha tarsolyomban fácánnal térnék vissza.

Óvatosan, a puskát lövésre készen tartva, előre mentem. Visszafojtottam lélegzetemet. Izgatott voltam, mint Duvauchelle, Maximon és Bretignot együttesen.

Végre, kényelmes lőtávolságban, körülbelül husz lépésről, féltérde ereszkedem, hogy biztos támasztó pontom legyen, jobb szememet kimeresztem, bal szememet leszorítom, a célzót és a csövet összhangzásba hozom és - lövök.

- Megvan! kiáltottam. Ez egyszer senkisémet fogja tőlem az eredményt elragadni.

Saját szememmel tollakat láttam felrepülni, ha ugyan nem szőrösomók voltak.

Kutya hiányában magam futottam a bokor felé, rávetettem magamat a mozdulatlan vadra, melyből az élet utolsó szikrája is elrepült már! Felemeltem...

Ezüst paszomántos, kokárdás csendőrkalap volt és a piros gomb onnan nézett engem, mintha szem volna.

Szerencsére abban a percben, a mikor rálöttem, nem volt tulajdonosa fején.

X.

E pillanatban egy hosszú alak egyenesedik fel, mely eddigelé a fűben feküdt. Rémülten ismerem fel a fekete paszomántos kék nadrágot, az ezüst gombos, sötét kabátot, a sárga övet és a sárga szallagot, melyet az én szerencsétlen lövésem ébresztett fel.

- Ki az ördög parancsolta önnek, hogy csendőrkalapokra lőjjön? kérdé oly hangon, melyről nyomban az államhivatalnokra lehetett ismerni.

- Csendőr... azt hittem... nyul!... Tévedtem! Egyébként szívesen megtérítem a kárt.

- Igazán! Nos hát, egy csendőrkalap elég drága... kivált, ha vadászjegy nélkül lövi le valaki!

Elsápadtam. Minden vérem szívem felé szorult. Ez volt a legkényesebb pont.

- Van vadászjegye? kérdé Pandorus.

- Vadászjegyem?

- Igen, vadászjegye. Remélhetőleg tudja, hogy mi az a vadászjegy?

Sajnos, de nem volt jegyem. Azt hittem, hogy egy nap miatt nem kell megváltanom. De úgy véltem, hogy legjobb lesz ennek az embernek is azt mondani, a mit ilyenkor mondani szokás, hogy csak otthon felejtettem vadászjegyemet.

A csendőr arcza széles mosolyra nyílt.

- Úgy hát kénytelen vagyok jegyzőkönyvet felvenni, mondá oly gyöngéd hangon, melyet csakis a kecsegtető jutalom tehetett ilyené.

- Miért? Holnap reggel majd megküldöm önnek a vadászjegyet, kedves csendőr úr, és...

- Igen, igen, már tudom, felelt Pandorus, de a jegyzőkönyvet okvetlenül fel kell venni.

- Jól van hát, vegyen fel jegyzőkönyvet, ha már mindenképp könyörtelen egy ujoncz kérelme iránt.

A csendőr, ki eziránt érzékkel bírta, nem lenne többé csendőr. Az én csendőröm is tehát sárgás papírtáblába kötött jegyzőkönyvecskét vett ki zsebéből.

- Neve? kérdé.

Óh, azt már tudtam, hogy kényes helyzetében az ember rendszerint valamelyik barátja nevét szokta bemondani. Ha most tagja lettem volna az amiensi akadémiának, okvetlenül valamely tudós társam nevét használtam volna fel. Beértem azonban azzal, hogy egy régi bajtársamat, egy ismert párisi zongorajátszót neveztem meg. A derék fiú e perczben bizonyára otthon ül és a negyedik ujját gyakorolja, nem is sejtve, hogy vadászati kihágás miatt jegyzőkönyvbe veszik őt.

Pandorus komoly arcczal jegyezte fel áldozata nevét, állását, korát, lakását. Aztán egész udvariasan felkért, hogy adjam át neki fegyveremet, a mit sietve meg is tettem. Legalább kevesebbet kell czipelnem; megkértem, hogy vegye el tarsolyomat, sörétzacskómat és lőportartómat is. Ezt azonban sajnálatos közönnyel visszautasította.

Most már csak még a kalap kérdést kellett rendezni és ez egy pénzdarab árán, a felek kölcsönös megalégedésére sikerült is.

- Nagy kár, mondtam, a kalap oly kitűnő karban volt.

- ...még ugyyszólván új volt, felelt Pandorus, még csak ezelőtt hat évvel vettem egy brigadérostól, a ki nyugalomba vonult.

Miután a butordarabot megint jól a fejébe igazította, a csendőr egy felé indult, én pedig másfelé.

Egy órával később a vendéglőbe értem, a mennyire csak lehetett, eltitkoltam puskám eltűnését és az egész kalandból egy árva szót sem említettem.

Azt azonban nem hallgathatom el, hogy társaim, vadászszakmánykép, egy foglyot és két fűrjet vittek haza hét ember részéről. Egy nyul miatt, mely még most is vígan futkos kint, Maximon és Duvauchelle tettelegességre vetemedett, Pontcloué és Matifat pedig halálosan összeveszett.

XI.

Ennyi izgatottságot és fáradalmat kellett ama nevezetes napon elszenvednem! Egy foglyot megöltem *talán*, egy fűrjet is elejtettem *talán*, egy parasztot is megsebesítettem *talán*, de egy csendőrkalapot *bizonyosan* átlukasztottam.

Vadászjegyem nem volt, rajtakaptak és idegen név alatt jegyzőkönyvet vettek fel rólam. Megtévesztettem a hatóságot! Egy Anderson és Pertuiset pályájának kezdetén, több is történhetik még egy vadászujoncczal?

Magától értetődik, hogy barátom, a zongoraművész, kellemetlenül volt meglepetve, mikor beidézték, hogy a doullensi fenytő bíróság előtt megjelenjék. Azóta megtudtam azt is, hogy *nem* sikerült alibijét beigazolnia. Ezért tizenkét frank birsággal sujtották és a körülbelül ugyanannyit kitevő költségek megfizetésében is elmarasztalták.

Sietve jegyzem meg, hogy röviddel azután »Kártérítés« megjegyzéssel ellátott és harminczkét frankról szóló postautalványt kapott, mely összes kiadásait visszatérítette. Persze, sohasem tudta meg, hogy ez honnan jött, de a folt, hogy egyszer már elítélték, örökre rajta ragadt és a szeplőtelen előélettel sohasem dicsekedhetik többé.

XII.

Mint már bevezetéskép is mondtam, nem szeretem a vadászokat, különösen azért nem, mert oly nagyon szeretik kalandjaikat elbeszélni.

Nos, ép most irtam le az én kalandjaimat is. Bocsánatot kérek; sohasem teszem többé.

Ez a kirándulás első és utolsó kísérlete volt a szerzőnek, de van belőle oly emléke, mely már a rosszakarattal határos. A hányszor vadászszal találkozik, ki után kutya ballag és a vállán fegyvert czipel, azt kívánja neki: »Sok szerencsét a vadászathoz!« ... Pedig tudvalevő dolog, hogy ez biztos szerencsétlenséget hoz neki!

(Vége.)